Revi LALIT No.139 **SPESYAL ELEKSYON** KOPI GRATIS

PROGRAM LALIT

Bilan LALIT 2014 - 2019

Revi LALIT deklas
Rs. 20.00
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. 139
NOVAM-DESAM 2019

ISSN 1694-3171

SA REVI LALIT SPESYAL ELEKSYON LI **GRATIS**

Pibliye e Inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, GRNW, Port Louis, Repiblik Moris.
www.lalitmauritius.org Tel 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu
Youtube channel: lalitmauritius Soundcloud channel: lalitmauritius

KONTENI

SEKSYON I

Kriz Mondyal Existansyel Divan Nu e Linportans enn Program Internasyonalist 7
De-trwa Lezot Dokiman Programatik 8
Politik Parti LALIT: Ki Diferans depi Lezot Parti? Enn Politik baze lor Lalit deklas! 9
Ki ete sa Sosyalism ki nu pe vize? 12
Kifer nu Program li enn Program pu Larevolisyon? 13
Kimanyer nu truv Demokrasi? 13
Reform Elektoral 13
Kritik kont "Morisyanism" 14
Enn Presizyon lor *Repiblik Moris* pa "Lil Moris" 14
Drwa a Linformasyon ek Freedom of Information Act 16
Non a Leta Sirveyans! 17
Lor Political Financing Bill introdir par Jugnauth 17
Vizyel lor 2 fason truv sosyete kapitalist 18
Stratezi LALIT 19
- Bi MSM-MMM-PT-PMSD Konpare ar Bi LALIT 19
- Bi Bizlall-Subron ek Lezot, li similer ar Bi MMM ek PT 20
- Stratezi Tu Lezot Parti dan Moris: Bann-la Viz Gard Statiko 21
- Stratezi LALIT: Sanz Striktir Inegal Sosyete 21
- Stratezi LALIT pu Priz Puvwar 22
- Ki Lafors dan Sosyete Moris ki pu Apiy Stratezi LALIT 22
- Ki Travay Politik Stratezi LALIT inplike 23
- Pwin For Stratezi LALIT 23
- Travay Politik ki pu Rann nu Program enn Pon ver sanzman 24

Bizin enn Stratezi ki pu amenn Laviktwar: Pur Lalit Deklas, Kont Kominalism, Kont Rasism 25
- LALIT's International Petition on Reparations for Slavery 27

2 Vizyel, enn pu montre "upturn-downturn" dan listwar; lot organigram striktir LALIT 28
LALIT pu Emansipasyon Fam, Liberasyon Fam 29
- Demand LALIT pu Liberasyon Fam 29

Tab lor partisipasyon LALIT dan Eleksyon Zeneral depi 1982.....30

SEKSYON II

Kestyon Later ek Valer Lamer 33
Ledikasyon dan laliberte 34
Lozman pu Tu Dimunn: Ranplas Lakaz Lamyant Dirzans 36
Lasante - Non a Privatizasyon! 37
Nu Lang Maternel 38
Penn-demor 39
Slogan "Rann Nu Diego!" Daktyalite Plis ki Zame - Apre Viktwar U.N. 40
Lalit pu Liber Palestinn 41
Kestyon Ladrog - Kontex Internasyonal Sanze 42
Zidisyer - Enn Sistem Lazistis ki Inzis 43
- Britalite Polisyer 44
- Polisye gayn drwa sindike 45

Lar ek Kiltir pu tu Dimunn 45
Lwazir pa enn Marsandiz 47
Spor Aksesib pu Tu Dimunn 49
Lekonomi: de-trwa eleman: Taxasyon, Det Piblik, Investisman Direk Etranze 50
Lanvironnman ek Klima Mama Bul Later: Antye nu Program Inpreyne ar Ekolozi 51
Demand Imedya pu Klas Travayer Zordi 53
Enn lalist Priz Pozisyon LALIT dan dernye 5-an ki petet pa kuver dan Program 54

PROGRAM LALIT
SEKSYON I

KRIZ MONDYAL EXISTANSYEL DIVAN NU

Linportans Enn Program Internasyonalist

Nu program pu eleksyon zeneral pa finn ne dan enn vakim,
me dan enn realite exzizan. Lemond pe al ver enn seri katastrof.
Sa bann katastrof la, zot tu rezilta dezord indeskriptib sistem kapitalis.
Li enn sistem ki na pena mekanism sosyal ni politik pu sorti dan tu sa kriz la
san enn sanzman revolisyoner.
Samem dan LALIT nu dir ki lalit politik depas zis elir depite sipa Guvernman.
Nu plas eleksyon dan sa lalit pu sanz sosyete antye. Kan vot LALIT, u pe dakor ar sa.

Zordi, onivo mondyal ena enn seri kriz divan limanite, kriz pli gran ki zame pa finn ena avan. Tu kriz 19yem ek 20yem Syek pu paret tipti konpare ar seki pe atann divan nu. E Repiblik Moris an antye, li pli menase ki laplipar lezot pei dan lemond. Pu plizir rezon. Dan lapratik, ki kriz nu dan LALIT pe truve divan nu?

1. *Kriz polisyon lanvironnman*

Sa li provoke par sistem kapitalis limem, enn sistem debride, e ki pena ase demokrasi dan sistem la pu nu kapav futi anpes li. Ena tro buku diferan "sey" ubyin "nivo kritik" ki pe depase, e lanvironnman ki finn sweyn mamals kuma nu, imin, menase. Ena kolaps spishiz divan nu. Later pe tro morsele pu buku spishiz sirviv. Pestisid pe fer ravaz. Ena dezekilib klima. Ena menas lamonte nivo losean. Ena anpwazonnman dilo ek later ar nitrat ek lezot zafer simik ki pe servi dan lagrikiltir. Ena lefe-de-ser ar polisyon ler ki pe akseler resofman planet. Ena apovrisman later agrikol, e ena peniri dilo du. (Get sapit lor *Ekolozi ek Lanvironnman.)*

2. *Kriz lager*

Ena bombardman Lirak, Afganistann, Lalibi, Lasiri ki finn deza destabiliz par milyon dimunn, provok zot exod depi zot landrwa. E sa, li anplis sa enn milyon dimunn ki finn perdi lavi dan sa bann lager initil la. Tu sa parmilyon Afrikin ki ti travay pandan dernye 10-20 an dan Lalibi, truv zot san anplwa, kan Lalibi kolaps apre bombardman par Loksidan. Pei ki finn pran plis refizye dan 21yem Syek se Latirki ek Liban – akoz lager. Asterla, ena posibilite lager nikleer, ena konfrontasyon ant enn seri puvwar nikleer:

- USA-Larisi
- Lind-Pakistan
- USA-Kore Dinor

e Israel ek USA pe menas Liran.

Li grav. Sistem kapitalis finn tultan, depi so kumansman, servi konket ek lager kuma fason prinsipal gard to profi ot pu klas posedan. Tultan pe bizin invayir nuvo marse, fer destriksyon pu ki larg nuvo tennder, e furni armaman. Sa pe agrave. Fini privatiz e lerla karyat preske tu prodiksyon ek servis ki ti opere par Leta.

3. *Kriz lanplwa*

Sistem kapitalis pe al ver robotizasyon ek intelizans artifisyel. Pa pu ena lanplwa pu enn gran, gran nomb dimunn. Purtan nu fini expilse depi later depi byin lontan! Li enn sistem ki telman irasyonel, li pa pe mem truve ki pe vini pli divan. Pa zis travay manyel ki menase, tu sa seksyon klas travayer ki travay dan IT, zot osi menase ar lisansiman par intelizans artifisyel. Avoka, kontab, zot tu, pu ranplase. Sa kriz telman grav ki mem bann pro-kapitalist, zot anfaver enn Reveni Garanti pu tu dimunn plis ki 18 an.

4. *Kriz politik*

Apre bombardman Lirak, Afganistann, Lalibi ek Lasiri, tu kalite kuran kominalo-relizye, asosye suvan avek enn su-proletarya ki finn opere dan biznes ladrog, finn sey ranpli sa vid la, viz pran puvwar dan sa larwinn ki bombardman finn kite. Anmemtan, avek lisansiman, somaz ek dezespwar, lamas dimunn turn ver tu kalite politisyin dextrem drwat ki zot osi, zot kominalo-relizye, e zot osi, zot amenn larwinn sa sivilizasyon ki lamas dimunn finn kree e pe nercher: Modi ki finn okip Kashmir an 2019 e ki sorti dan kuran fasist RSS, Duterte ki tuy dimunn personelman anplis promuvwar asasinasyon kuma enn metod politik, Trump ki rul lemond kuma so biznes prive sipa enn sho TV, Johnson ki badine ar Brexit e pare pu al andeor legalite, Bolsonaro ki zistifye Pinochet anmemtan ankuraz bril lafore Amazonn, pu nom zis 5.

5. *Kriz kote innternet*

Sa zuti merveye apel innternet ki ti ofer lespwar enn demokratizasyon konesans ek osi enn fason pu tir yerarsi dan kominikasyon, depi li finn vinn su kontrol "profi", finn prezant tu kalite danze pu demokrasi-mem, kuma skandal Cambridge Analytica finn kumans expoze. Li osi reprezant enn form "travay gratis" pu enn patron kapitalist, san-mem kone. Kote sekirite data, la osi ena nuvo danze. Kote investisman fiktif, e kreasyon larzan depi naryin, la osi ena danze. Plis ena enn depandans total tu laspe sosyete lor enn rezo mondyal, ki andeor kontrol demokratik.

Internasyonalism

Parey kuma kriz sistem kapitalis li mondyal, nu lalit bizin onivo *mondyal*. Nu bizin viz sanz sa sistem la partu, setadir onivo internasyonal. Klas travayer mondyal pu bizin leve kont klas kapitalist mondyal, anmemtan ki dan sak pei. E lalit avek lezot lafors pu bizin artikile ansam avek lalit travayer – lalit kont patriarsi, pu lanvironnman, kont dominasyon inperyalist. ■

De-trwa lezot Dokiman Programatik

Program LALIT, li tultan pe absorb nuvo realite
amizir ki sa realite kot nu viv pe sanze.
Alor, sa liv program la li pa “totalite” nu program.
Kapav lir li ansam ar lezot dokiman.
Ala enn apersi sa kalite lezot dokiman la.

Ena dokiman parmi ki lor nu sayt, www.lalitmauritius.org e dan Labutik Liv LPT, Gran Rivyer, kuma:

Program on Freedom - Program lor Laliberte
Alternative Politics of the Economy – Pu enn Politik Alternativ lor Lekonomi
Food Security – Sart lor Sekirite Alimanter
Ecology and the Environment – Program lor Lekolozi ek Lanvironnman
Election Programs: from Labrez in 1983 and 1987 onwards to 2005, 2010, 2014
Electoral Reform - Reform Elektoral
Reparations for Slavery - Reparasyon pu Esklavaz
Working Class Demands - Demand Travayer
Deconstructing “Community”
Education - Ledikasyon
Language - Langaz
Women’s Liberation - Liberasyon Fam
Mother Tongues: Kreol & Bhojpuri
Mother Tongue in Associations
Charter on HIV-Aids and a Rational Policy on Drug Addiction
Diego Garcia and Chagos
Fishermen’s Charter - Sart Peser
New Women’s Manifesto
Against [proposed] Pro-Capitalist Labour Laws, TULRA and NPPC
On Employment Relations Act
Against Police Brutality
Against Communalism in the Best Loser – Kont Kominalism dan Sistem Besluzer (230 pages)
Klas (256 pages)
Leta (200 pages)
Movement Against Communalism that LALIT members set up – documents adopted
Many All Workers’ Conference that LALIT members helped set up – programs adopted
Many Muvman Liberasyon Fam programmatic documents adopted
Justice: Against Violence by Officers of the State – LALIT helped set up – documents adopted
Two Declarations of Grande Rivière on Diego Garcia and Chagos – at LALIT conferences
State of the Arts 2015-16
Bilingual Program on Drug Issue – 2015
People’s Health
Natir Imin – published by LPT
Lalwa Travay: Esklavaz ziska zordi – published by LPT
Diego Garcia in Times of Globalization (232 pages)
Versyon Kreol ek CD odyo *Manifesto* Karl Marx ek Friedrich Engels
Program lor Ladrog
Program lor Repiblik
Program lor Sterilizasyon Volonter
Program lor Internasyonalism
e sirtu, Nimero 1-138 Revi LALIT (dernye Ut-Septam 2019)
e Lagazet Lalit de Klas, nimero 1 - 112

Ena osi tu kalite lezot depozisyon, lartik, trak, dokiman intern, enn seri “Open Letters” lor diferan size.

Ena ki finn pibliye par milye kopi sipa par dizenn milye kopi. Ena osi lezot liv, panfle, magazinn, lagazet ki tus lor kestyon programatik.

POLITIK PARTI LALIT

Ki Diferans?
Enn Politik baze lor lalit ant klas!

Zordi an 2019 puvwar reyel Repiblik Moris li tuzur dan lame enn poyne proprieter gran kapital ki, andeor sistem demokratik. Sa klas proprieter la, limem pran tu desizyon inportan lor lavi tu dimunn. Sa klas, li, li tuzur proprieter tu sa mem-mem lantrepriz ki ti angrese atraver lesklavaz pandan premye 100 an listwar Moris, Rodrig, Agalega, Chagos, e atraver langazman pandan dezyem 100 an listwar Repiblik Moris, ziska 3yem plis ki 100-an esklavaz lapey ("*wage slavery*"). Sa vedir ki sa ti-grup dimunn ki posed lizinn, labank, konpayni lasirans, lotel, klinik ek liniversite prive, tablisman, e zordizur sirtu seki fer spekilasyon lor later ("imobilye"), zot literalman kontrol lavi sosyete Moris an-antye, anmemtan ki zot pe *fer larzan* par "zwe" ar aksyon dan stok exchennj, anmemtan ki zot aste-vann tu sa but lekonomi la. Nu depann lor zot. Nu tuzur viv dan enn form esklavaz modern: apel sa "wage slavery", esklav lapey depi enn lot dimunn.

Ki klas kree larises?

Purtan tusala – so lizinn, devlopman so later, so lotel, so labank – li kree par sa lot gran lamas dimunn ki pa proprieter kapital.

Alor, LALIT enn parti ki deza chalennj sa. Sa rann nu diferan depi lezot parti. Nu rant dan eleksyon kuma enn parti avek enn stratezi buku pli larz pu *sanz sosyete*. Nu ule eleksyon form parti enn gran muvman pu amenn sosyalism. Kan u vot pu LALIT sa vedir u pe met u lavwa ansam pu sa kalite sanzman buku pli profon ki zis enn sanzman enn-de depite, mem enn-de Minis. Pa zis Parlman ki u pe viz sanze ar u vot, me sosyete an-antye ki u pe viz sanze.

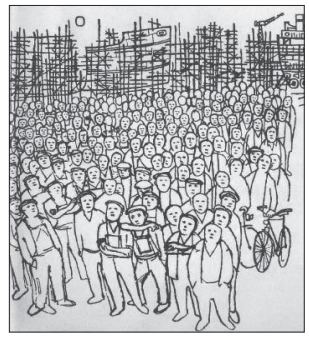

Sosyalism lor azanda zordi

Pa zis nu viz pu sanz sosyete enn zur dan enn lavenir lwin par divan, me nu deza met sa sanzman lor azanda asterla. Dan eleksyon nu pe deza gete kimanyer rant dan enn kont-ofansiv kont kapitalism pu amenn sosyalism.

Sel manyer anfet sanz sa form lorganizasyon debaz sosyete ki pe amenn larwinn zordi – avek inegalite agrandisan, polisyon extrem, destriksyon later agrikol – li atraver zwenn ansam dan tu kalite diferan lalit kuma nu finn fer dan LALIT, e kuma nu pe fer zordi, dan sa eleksyon la. Enn vot pu nu, li exprim sa langazman dan lalit pratik kont sistem kapitalist. Nu dan LALIT, nu artikil nu lalit pu sosyalism, ansam ar lalit kont patriarsi, kont tu form dominasyon, e pu met ekolozi dan sant tu laspe nu program. Nu lalit, li form parti enn chalennj ki bizin vinn internasyonal – e ki deza internasyonal – e kumsa ki pu ena enn ranversman sa sistem internasyonal ki apel sistem kapitalist.

Depi muvman etidyan ki kilminn dan Me '75, atraver gran miting lamas fam Zardin Konpayni dan 1978, atraver gran lagrev zeneral Ut '79, travers mobilizasyon lamas Septam 80, pandan mobilizasyon fam dan lari lor kestyon Diego Garcia an 1981, atraver enn ledikasyon pu anseyn literesi dan enn muvman demas an 1982, ki LALIT ek manb LALIT finn deza chalennj sa realite la. Mem pandan sa downturn ki finn swiv apre sa dan bann lane '90 ek 2000, nu finn kontiyn dan muvman demas travayer konstriksyon ki ti lisansye depi *Central Housing Authority* ek *Development Works Corporation* ki ti zwenn ansam ek *Muvman Lakaz* dan manifestasyon lari e dan lokipasyon lakaz ki Guvernman pa ti livre mem kan ena siklonn. Lepok ant 1996 ek 1999, avek *All Workers Conference dan* Rodrig ek Moris, kot manb LALIT finn partisipe, nu finn kree e mintenir enn inifikasyon muvman sindikal. Depi 2002, e ziska 2019, nu pe mobilize dan enn muvman otur kontrol demokratik lor totalite later Moris: nu pe reysi lye lalit pu ranplas lakaz lamyant avek lalit pu servi later agrikol pu kree anplwa, pu ranplas plantasyon kann par plantasyon prodwi alimanter pu sekirite alimanter e atraver prezerv e transform manze, pu asir deviz. Nu finn mobiliz peser, pu liye sa lalit la ar kontrol demokratik lor lamer osi byin ki later. E nu finn liye sa kanpayn pu kontrol lor later ek lamer, ek reklamasyon Diego Garcia ek Chagos. Kumsa anmemtan nu viz enn form agrikiltir ek lapes ki sutenab lor letan, ansam ek enn swin pu lanvironnman – ki li lamer ubyin later, ki li ler ubyin larivyer. Selman atraver enn lalit pu plis demokrasi ki nu kapav anpes patron tablisman, lotel, lizinn kontiyn polye nu pei. Selman atraver enn lalit kont represyon e pu plis laliberte ki nu kapav konfront sa Leta ki finn met dibut pu dominn travayer o-maximem, sanki sa dominasyon la provok rebelyon.

Program

Samem dan tu nu brans lalit, atraver nu Revi LALIT, e dan Komisyon LALIT lor diferan tem

(ledikasyon, sindika, lekolozi, langaz, fam, Rodrig, Chagos, zenes, kont sirveyans Leta), nu fer 2 zafer ki tultan artikile ansam:
- LALIT rod konpran "lozik intern" dan derulman listwar leprezan amezir li pe deferle.
- LALIT rod organiz dimunn pu azir lor baz enn program pu sanz sosyete la.

E zordi, dan kanpayn elektoral, nu pe poz kandida pu ki nu avans sa lalit la. Pa krwar dimunn ki dir "Ah, LALIT pa pe rod vot, li." Nu ule u vot pu LALIT. E nu ule ki sa vot la, li reprezant u lakorite ar nu, kumkwa bizin sanz sa sosyete la, donn lamas dimunn plis puvwar: travay stab, lozman pu tu dimunn, sekirite alimanter, enn bon sistem lasante ek ledikasyon gratis, enn pansyon vyeyes ek disabilite iniversel, enn sistem transpor gratis (peye atraver traveling ki patron pey travayer individyelman), akse a tu linformasyon lor nu-mem atraver enn *Freedom of Information Act,* abolisyon sistem Sertifika Moralite (Certificate of Character) pu tu deli apar deli vyolans.

Me, tusala pa zis enn program pu par divan, pu lavenir. Non. Nu enn parti ki finn reysi, par mobiliz dimunn san-lavwa otur sa program baze lor realite Moris ek realite mondyal, met size inportan anterm listwar kareman lor azanda zordi, e nu finn reysi gard li lor azanda, batir lalyans otur sa program la, e nu finn gayn tu kalite viktwar, mem si sakenn kontenir, a sontur, enn defi.

Sertin Viktwar?

Chagos ek Diego

LALIT ki finn gard sa size la lor azanda depi bann premye veye ek lagrev lafin Chagosyin, atraver kan manb LALIT arete ansam ek fam Chagosyin pu manifestasyon ilegal dan 1981, atraver petisyon, forom, manifestasyon, kanpayn internasyonal, de gran Konferans Internasyonal, diskur dan par dizenn konferans internasyonal, par mobilize pu vizit bato ki preske realize 2 fwa, par protestasyon kont bato deger dan Larad Port Louis. Nu ena enn rol pu protez lanvironnman kont polisyon militer ek nikleer, e nu ena enn rol osi pu anpes lager. Pu fer sa, nu finn mobilize lor 40 banane pu fors Leta Moris azir – e nu finn gayn viktwar inportan an 2019 kan Lakur Internasyonal ICJ ki finn donn Leta Moris gayne kont Britanik, kan Lasanble Zeneral Nasyon Zini finn dir Britanik bizin lev pake, ale avan 22 Novam 2019. Me, lalit la pa fini lamem. La, nu ena pu fors zot ale. Me, nu pli for asterla apre sa viktwar la. Enn vot pu LALIT, li enn priz pozisyon anfaver re-inifikasyon nu Repiblik pu inklir Chagos, pu fermtir baz militer, pu drwa tu Chagosyin returne, latet ot, pu enn netwayaz ekolozik.

Langaz Kreol

Plis ki nerport ki lot parti politik, LALIT finn milite pu gard langaz maternel lor azanda politik. E nu finn gayn buku viktwar. Langaz Kreol dan lekol ziska Grad 7. Langaz Kreol finn popilarize par LALIT so piblikasyon, trak, lafis, lor plis ki 40 an. Nu finn donn kudme LPT ar lagazet ebdomader apel *Dorad* (Moris ek Rodrig) pandan enn an. Asterla langaz maternel bizin servi pu *anseyn* size konteni dan lekol, setadir dan liv texbuk e servi li dan lexame (li kapav akote versyon Angle, apel sa *dual medyom*); langaz Kreol bizin enn opsyon pu tu depite dan Parlman; langaz Kreol bizin kapav servi pu minits lasosyasyon. Zordi, okenn parti tradisyonel nepli koz kont langaz Kreol. Zot swa ferm zot labus, swa propoz mezir timid. Me, kan u vot pu LALIT, u pe dir, mo pe vot pu dinite mo prop langaz maternel.

Program Ladrog eklere

Mem sertin orater lezot parti dan rasanbleman ki CUT ti organize an 2019 lor kestyon kanpayn "Sutenir, pa pini!" finn aksepte ki LALIT alatet sa muvman la, anterm letan, anterm konsistans, e anterm konviksyon. Depite Ganoo, kuma enn lexanp lefe nu long lalit, finn sorti enn pozisyon kot li propoz interdi nerport ki parti politik ki propoz dekriminalizasyon ladrog kuma gandya, finn li-mem lans enn deba lor size dekriminalizasyon. Nu kanpayn finn liye osi avek enn kanpayn rasyonel ek mem enn Sart lor enn politik rasyonel lor HIV. Enn vot pu LALIT, li enn vot dan faver enn politik pu kup lerb anba lipye mafya, atraver dekriminaliz ladrog kuma gandya, e pu medikaliz tretman dimunn ki finn gayn enn depandans lor ladrog derive depi lopyom.

Servis Sosyal iniversel:

LALIT finn lans kanpayn pu ki o-maximem, tu benefis sosyal bizin iniversel, e napa "sible" ubyin "targeted". Nu finn konvink laplipar seksyon muvman sindikal dabor, e lezot parti meynnstrim answit. Sa lalit la, li exziz enn konpreansyon profon. Fode nu kapav zistifye ki enn individi ris, li osi, li gayn drwa enn benefis – kuma pansyon iniversel, lasante ubyin ledikasyon gratis. Me, lot kote, li fasil: Guvernman ena zis pu servi sistem "*clawback*" ubyin re-ramas tax depi seki ena. Li pli fasil ki pu target seki mizer, kuma sa *Social Register of Mauritius* fer. SRM ek so NEF, li baze lor imilyasyon konstan dimunn mizer. Get mem "mo" ki servi par Leta. Leta dir li pe "sible" (sa vedir pwint enn zarm dan direksyon) dimunn mizer. Li enn re-inkarnasyon sa abominasyon depi lepok kolonyal apel "poor law". Dan eleksyon enn vot pu LALIT, li enn vot pu servis sosyal iniversel, san imilyasyon.

Lozman

Lor size lozman osi, plis ki tu lezot parti politik, LALIT finn gard drwa lozman *lor azanda* politik. Nu ti kree enn muvman nasyonal dan bann lane 1990 ek 2000 parmi abitan "ilegal" lor Later Leta (*State Land*), e nu finn reysi organiz enn lalyans ant dimunn

ki bizin lozman ek sa 2 sekter travayer konstriksyon (DWC ek CHA) ki ti lisansye e ki ti pe mont lakaz dimunn. E dernye 3-4 an, nu finn integre lalit pu lozman, e pu ranplas lakaz lamyant, pu expoz problem "lakaz zeritye", atraver enn nuvo form lorganizasyon: Komite Konzwin LALIT so Komite Rezyonal ek Abitan Vilaz EDC Lamyant. E pu eleksyon, nu pe met sa size la kareman lor azanda. Enn vot pu LALIT vedir enn vot pu lozman pu tu. Lakaz pu tu dimunn li enn drwa, e li bizin vinn enn realite. Plis ena problem irzan pu dimunn ki pe viv dan lakaz danzere, kuma lakaz lamyant, ek lakaz san kolonn.

Liberte pa represyon

LALIT finn res fidel lor lefet ki tu problem dan sosyete regle pli byin atraver plis liberte, mwins represyon. Lezot parti ena tandans pronn plis represyon kuma solisyon pu tu problem sosyal, ki li problem ladrog, problem vol, problem agresyon sexyel. Nu pronn plis egalite, kreasyon anplwa, kreasyon plas zeneralize partu pu rekreasyon kuma solisyon. Nu krwar ki ferm dimunn dan prizon pu long santans, li ti bizin enn rekur byin rar pu kikenn byin vyolan. Nu truve ki penn-demor li vedir ki ena ofisye Guvernman, ki peye par nu larzan TVA, ki azir kuma asasin. Li enn filozofi barbar pu inklir popilasyon net dan enn tel krim vanzans la. Nu tu kone ki prizon ranpli kan ena somaz, li devide kan ena anplwa. Alor, nu tu konn vre solisyon li pa represyon, me kreasyon anplwa. Enn vot pu LALIT, li enn vot anfaver sa fason eklere pu truv lemond.

Kreasyon anplwa dan nuvo prodiksyon

LALIT finn gradyelman truv mem kuran ekonomist burzwa, mem burzwazi limem (kuma mem MCB) piblikman pran pozisyon anfaver enn lekonomi baze lor prodiksyon. Setadir nu pa dakor ek sap patron tablisman ek gran planter par bayant later kuma Guvernman MSM-ML-Transfiz pe fer. Li esansyel ki Leta fors patron kree anplwa, e si patron refize, Leta bizin kree anplwa, e si Leta refize, nu lamas dimunn bizin organize pu kree anplwa pu tu. Nu pa kapav zis, kan ena kriz mondyal, permet lamas dimunn krev defin: nu pu bizin pran later, plant prodwi alimanter, nu-mem. Enn vot pu LALIT, li enn vot pu dir Guvernman oblize *kree anplwa* pu tu dimunn.

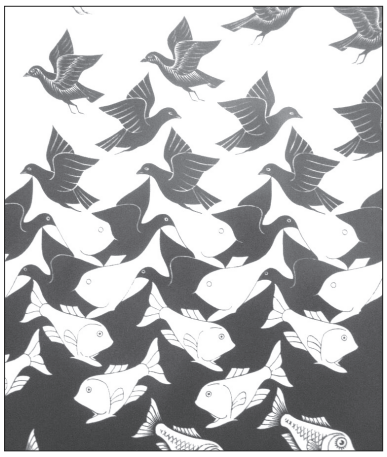

Desin Escher

Sekirite alimanter

Zordi buku komantater meynstrim pe kumans koz sekirite alimanter. Sa, li deza enn progre.

Kan nu koz sekirite alimanter, nu ule dir ki Repiblik Moris furni ase manze lokalman, setadir pom-deter, pwason, legim frwi, pul ek dizef, dile ek lavyann, pu totalite lepep Repiblik. Rodrig ena enn lavans lor Moris kote agrikol ek kote sekirite alimanter. Fode sak fami viv dan sekirite alimanter. LALIT enn pyonye dan sa demars pu amenn lalit politik pu sekirite alimanter. E li liye ar kreasyon anplwa. Li liye ar kontrol demokratik par lamas dimunn lor later agrikol. Enn vot pu LALIT, vedir enn sutyin pu manze lor lasyet tu fami Moris, e lor indepandans depi inportasyon pu tu manze debaz.

Liberasyon fam

Depi so kumansman an 1976, kan li ti enn Revi Lalit de Klas, LALIT finn a-lavangard lalit pu emansipasyon e liberasyon fam. Nu premye ek suvan sel parti politik pu milite pu aret tu represyon kont fam ki ena rekur ar lavortman. Lalwa finn sanze an 2012. Nu sutenir demand *Muvman Liberasyon Fam* pu sa nuvo lalwa ki Atorne-Jeneral M. Gobin inn anonse, setadir pu tret agresyon sexyel kuma nerport ki lot "asolt", e pa kuma enn form debride sexyalite. Guvernman pe dir bizin baz lalwa lor lalwa Kanada ki relativman byin eklere. Agresyon sexyel enn form dominasyon, kuma tu form agresyon. Nu osi revandik santralite *labsans konsantman* dan tu lalwa lor asolt sexyel. E LALIT dakor ar MLF ki fode pa infliz pinisyon ek santans exsesiv pu enn problem zeneralize. Nu dakor avek estimasyon MLF ki *quasi*-totalite fam sibir asolt sexyel avan zot 40 an (laplipar plizir fwa), e ki li mwins ki 10% zom ki perpetrater laplipar asolt sexyel. Fam bizin kapav epanwir anterm travay, saler, liberte muvman. Li pa enn kestyon enn-de fam "monte dan yerarsi patriarkal", kuma lezot parti pretann. Enn vot pu LALIT, li sel vot ki anfaver emansipasyon pu tu fam. Li enn vot kont patriarsi ki dominn tu fam ek laplipar zom.

Non a zarm nikleer

LALIT finn amenn enn long kanpayn pu expoz prezans materyel nikleer lor Diego – depi kan nu ti gayn dokiman depi travayer lepor dan La-Oland an 1979. Zordi li lor azanda. Bizin kareman ferm baz Diego, e tu baz militer, e aret prodir zarm nikleer. Bizin met anviger nuvo trete ki aboli tu zarm nikleer. Enn vot pu LALIT, li enn vot kont zarm nikleer.

Kote ledikasyon

Minis Dookun finn omwin amorti konpetisyon, kuma LALIT pe revandike depi dezane. Me, asterla bizin enn sanzman fondamantal kot ledikasyon konsern epanwisman zanfan, devlopman kreativite zanfan, sweyn kapasite zanfan pu reflesi indepandaman. Fode ledikasyon fer dan enn fason ki zanfan kontan aprann, kontan vinn

lekol, devlop so kiryozite natirel. Kumsa, la osi, pa bizin represyon. Bizin aret reprim langaz maternel zanfan, e plito ankuraz li, introdir li formelman dan liv, e dan lexame – ki li Moris, Rodrig, Agalega. Kan u vote pu LALIT, u pe vote pu ki langaz maternel servi dan lekol.

Kote lasante

Ena sertin progre, kuma ver dekriminalizasyon lavortman enn kote, ek gandya, lot kote. Ena Sexual Assault Unit dan lopital, me pena ‘‘dril’’ pu gard zot vivan. E se sa viktwar la ki pu vedir fam pa bizin al istasyon.

Me ena gran menas divan nu, osi. Fode pa Guvernman al delavan avek so plan pu fors fonksyoner rant dan enn lasirans prive pu al get dokter prive, klinik prive, e gayn medsinn preskrir lor baz profi par dokter prive. Sa enn fason pu Guvernman pran larzan fonksyoner pu li angres kapital dan lasirans (kapital finansye) e kapital dan lasante prive (klinik ek konpayni farmasetik). Tu investisman bizin al direk dan enn sistem lasante iniversel pu tu dimunn. Enn vot pu LALIT, li enn vot pu enn sistem lasante inpekab ek inifye, pu tu dimunn Repiblik Moris.

E pu fer tusala, bizin amenaz demokrasi pu ki elekter ena puvwar revok depite par petisyon elektoral ant 2 eleksyon, e fode nu eli gayn drwa azir ansam pu revok Minis ubyin Premye Minis, e fode kree komite parlmanter pu diminye puvwar premye minis ek lexekitif. Enn vot pu LALIT, li enn vot pu drwa revok depite.

Fode aret sa “Leta Sirveyans” ki Guvernman Jugnauth finn lanse avek so 4,000 kamera. Sa pu servi kont lamas dimunn. Enn vot pu LALIT, li enn priz pozisyon kont tu sa kamera la.

Ala sa ti enn ti apersi nu program dan kad eleksyon ki pe vini. ■

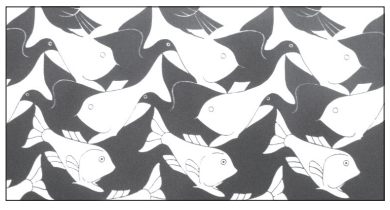

Ki ete sa Sosyalism ki LALIT pe Vize?

Dan Moris, so spesifisite politik
se preske tu parti politik dan pei dir ki zot “sosyalist”.
Ena mem parti ki ena “sosyalist” dan zot nom, kuma MSM.
Zot tu dir dan miting ki zot defann “travayer”.
Ena mem tuzur apel “Travayist”, an-memwar sa bi la.
E, plizir ena “militan” dan zot nom, pu fer krwar ki
zot tuzur depann lor enn veritab aksyon lamas dimunn.

Lefet ki tu parti politik deklar zotmem “sosyalist”, li enn siyn ki klas travayer Moris-Rodrig-Agalega-Chagos ase for pu li exziz enn tel vokabiler depi tu sa bann parti politik, me pa ase for pu li fors tu sa parti la met zot parol an aksyon.

Par kont pu parti LALIT kan nu dir ki nu enn parti ki ule amenn “sosyalism”, nu dir sa parski nu ena enn program ek enn pratik politik ki zisteman al ver sa bi.

Sosyalism ki demokratik

Pu LALIT, sosyalism li reprezant enn stad iltim dan veritab demokrasi. LALIT viz pu ki tu desizyon politik ek ekonomik vinn e rest dan lame lamas dimunn. Se pa kapitalist ki bizin desid ki pu prodir, e dan ki kondisyon; se pa enn birokrasi politik ek administratif ki bizin etablir kad dan lekel dimunn viv e travay. Evantyelman tu mwayin prodiksyon bizin vinn propriete kolektif, e vinn su kontrol kolektif sosyete. Kumsa pu fini avek sa inegalite sosyal striktirel ki mod prodiksyon kapitalist ek sosyete-de-klas prodir. Me pu nu atenn sa bi la, li neseser ki nu elabor enn program delit ki depas enn seri ti reform ki finalman nek stabiliz sa sosyete burzwa ki zordi responsab pu kriz, lamizer, ek katastrof lanvironnman. Sa program de-lit la li baze lor enn mobilizasyon permanan klas travayer, zenn, muvman fam, somer, ek tu lezot salarye ki viktim inegalite sosyal.

Konvink pa manipile!

Dan nu lalit, li osi neseser konvink bann akademik ek intelektyel ki sosyalism li reprezant sel alternativ. Li neseser konvink lamas dimunn ki sa demokrasi burzwa ki nu ena zordi, li pa kapav ranplas nesesite sa mobilizasyon permanan baze lor enn program: se pa 3 lakrwa sak 5 an ki pu eliminn lamizer ek inegalite sosyal. Nu program delit, li baze lor bann demand pu lekel klas travayer pare pu mobilize zordi, bann demand ki artikile dan enn tel fason ki zot met an kestyon lozik kapitalist, zot viz pu amenn enn dinamik ki pus dan direksyon sosyalism.

Lalit deklas al ver sosyalism

Lalit pu sosyalism li enn prosesis kot lalit deklas ki travayer amene sak zur lor so sayt travay, dan landrwa kot li reste, li prodir enn konsyans politik ki nepli prizonye lozik ideolozi burzwa. Se enn konsyans politik ki neseser, pa bann muvman sosyal ki reprezant finalman zis enn form rezistans a kapitalism iltra-liberal, *san ki ena devlopman enn alternativ sosyalist.* Enn program de-lit, li pu rest lor papye si nu pa reysi batir enn muvman, enn lavwa for pu defann e propaz program la. Sa program ek muvman, zot pu rest izole si nu pa konsyaman, ek an permanans, donn li enn dimansyon internasyonalist: partu dan lemond ena muvman politik ki pe al dan mem direksyon. Nu kapav aprann e kontribiye buku atraver enn korperasyon internasyonalist.

Dan tu nu bann aksyon ek priz pozisyon, parti LALIT viz elaborasyon kontiynel sa program la, konstriksyon sa muvman la, e devlopman lyin internasyonalist – san lekel nu konba pu sosyalism pu rest izole ek inefektif.

Nu viz enn revolisyon sosyalist ki pu pran enn form mondyal. ■

Kifer nu Program li enn Program pu Larevolisyon?

LALIT enn parti Marxis. Sa vedir enn zafer sinp: nu pe lite pu enn sosyete kot nepli ena diferan klas dimunn inegal. E nu kumsa depi nu nesans.

Sa vedir nu viz pu ki tu mwayin prodiksyon kuma lizinn, lotel, tablisman, labank, gran siperfisi later, li pu dan posesyon e su kontrol kolektif tu dimunn inplike dan sa prodiksyon la. Sa vedir nu pe lite pu enn sosyete kot tu dimunn partisipe dan enn fason permanan e kolektif dan tu desizyon ki afekte nu lavi, pu enn sosyete kot zom ek fam egal dan lalwa e dan lapratik, pu enn sosyete kot imin viv dan lape ek anarmoni avek lanatir.

Pu atenn enn tel sosyete bizin ena enn *revolisyon,* dan Moris osi byin ki dan lemond. Sa revolisyon la pu res sinpleman enn rev idealist, si pena enn program ki dekrir tranzisyon depi seki existe zordi ziska seki nu pe vize. Revandikasyon ek demand dan nu program revolisyoner, zot koresponn a bann lalit ki klas ki travayer ek lezot grup oprime pare pu deklanse zordi. Sa vedir nu program li kumanse kot sirtu lavangard klas travayer ete zordi.

Lavangard klas travayer, li sa seksyon klas travayer ki konpran buku, e ki ezite pu azir brit akoz li kone ena problem ladan si fer erer. Program la ankre dan larealite obzektiv zordi, li expoz diferan kontradiksyon intern dan sistem kapitalis, e li inifye ansam diferan dinamik pu sanzman dan enn stratezi revolisyoner ver enn sosyete sosyalist. Sa program la li radikalman diferan depi bann program guvernmantal "letap par letap", program guvernmantal ki vasiye depi enn program minimal ki plizumwin koresponn a *status quo,* a enn program maximal ki ena pretansyon amenn enn riptir avek sistem kapitalis par akimil gradyelman bann reform.

Nu program pa viz pu amenn sosyalism: li viz plito pu amenn *larevolisyon sosyalist,* ki *enn gran muvman.* Lor baz sa program revolisyoner, militan LALIT azir atraver bann linstans parti, zot propaz sa program la pu konvink travayer, organizasyon travayer e lezot grup oprime pu adopte li. Nu Revi ena enn rol santral ladan. Program la gid nu dan nu travay. Kumsa nu evit tom dan oportinism par nek kapitaliz lor tu mekontantman. Kumsa nu evit pyez sektarism par sutenir tu lalit ki konpatib avek nu bi ek program, sanki li trayir nu stratezi. ■

Kimanyer nu truv Demokrasi?

Depi lepok kolonyal nu finn erit enn form demokrasi ki resanble inpe enn sistem feodal, me avek sifraz iniversel ek eleksyon regilye. Parti ki finn o-puvwar, li finn su kontrol total diferan dinasti. Sa sistem apel sistem "demokrasi burzwa" parski li finn met dibut par burzwazi amizir li pran puvwar depi lerwa-larenn, ubyin lezot klas feodal. LALIT viz enn sistem "demokrasi travayer", e alalong, enn sistem ki nepli ena diferan klas sosyal kuma "klas burzwa" ek "klas travayer". E nu pu atenn sa atraver enn lalit politik. ONG pa pu ede pu sanz sosyete. Li kapav diminye sufrans alinteryer enn sistem ki tultan kree sufrans. Sosyete sivil, li enn konsep vag ek initil pu sanzman sistem la. Sindika, li osi, li kapav gayn plis lapey pu travayer, li kapav gayn plis drwa pu travayer, me li difisil pu li viz enn nuvo sistem: li tro ankre dan sa leta burzwa la, sirtu atraver lalwa travay, ki so bi se pu gard maximem dominasyon travayer, sanki destabiliz sistem la.

Dan enn sistem demokrasi parlmanter, se parlman ki elektora elir, e se parlman ki bizin kontrol minis ek lezot institisyon. Malerezman Konstitisyon ki ena zordi, li donn enn puvwar preske absoli a Premye Minis.

Alor, kan nu reflesi lor Reform Elektoral, li pa zis enn kestyon kimanyer pu ranpli sa 70 syez dan Parlman. Nu reflexion bizin inklir drwa pu elektora dan sirkonskripsyon revok so depite ki fane (sa deza ena dan buku pei, kuma Grand Bretayn); bizin ena komite parlmanter ki pas an-revi desizyon kabine minis, nominasyon, stratezi devlopman ekonomik, itilizasyon later ek lozman, kreasyon anplwa. Kumsa Lasanble Nasyonal bizin vinn pli for relativ ar Kabine. Bizin ena plis depite, mwins Minis. Nu propoz 4 depite par sirkonskripsyon, 3 depite Rodrig, ek enn sakenn pu Chagos ek Agalega. Ansam avek elekter gayn plis lafors vizavi Lasanble Nasyonal, atraver drwa revok depite, sa pu ede pu maximiz demokrasi alinteryer sistem burzwa la.

Reform Elektoral

Tu reform elektoral pu bizin osi rezud sa problem kominalism institisyonalize, setadir sistem kominal Besluzer. LALIT finn tir enn liv 240 paz lor sa size la. Zordi, kan finn ena plis kominalism institisyonalize, sirtu otur grup sosyo-kiltirel avek sibsid ek sertin linfliyans politik lor parti opuvwar, li vinn inportan pu anmemtan diminye, ubyin aboli, tu kominalism institisyonalize, pu rann li posib revok laspe kominal *Best Loser System*.

Li reprezant enn danze pu demokrasi si Leta ki su kontrol enn parti politik ki o-puvwar, li ena enn form kontrol lor finansman lezot parti ki dan lopozisyon. Me lalwa pu limit depans elektoral par kandida ek par parti politik bizin asire ki plafon legal pa depase: komisyon elektoral bizin ena mwayin kontrol e verifye sa depans elektoral. Si depas plafon depans elektoral, sa kapav amenn enn nuvo depite perdi so syez.

www.lalitmauritius.org lerla dan seksyon News an 2018 rod:
Electoral Reform: LALIT Proposals (in Kreol) 28 Oktob 2018

Kritik kont “Morisyanism”

Sak fwa kan ena kik evennman kot dimunn Moris bizin reini ansam dan enn mem lelan, sa koze “morisyanism” refer sirfas. Sa finn arive resaman pandan Zedezil. E sak lane, kan selebrasyon Lindepandans ek Repiblik aprose, nu tann mem kalite koze, lor morisyanism, lor “linite nasyonal”, “tu kominote bizin mars lame dan lame”. E nu pa kone kifer tusa koze la sonn ipokrit kumsa. Nu mem tann tu patron fer eloz nasyonalism, patriotism ek “Morisyanism”. Tu kapitalist pey gran, gran reklam avek pavyon Moris.

Anfet ena parti politik kuma PTr, MMM, MSM, PMSD, zot usi, promuvwar “linite nasyonal” ek “Morisyanism”. Zot vasiye ant vant li kuma antidot fas-a kominalism e kuma lefet ki “tu dimunn bizin ser sintir”, ki li ris ki li pov, nu “tu dan mem bato”.

Anfet sa raliman “nasyonalist” suvan servi pandan lalit pu Lindepandans enn pei, kuma Moris. Me lindepandans li konsern avantu prosesis *dekolonizasyon*. E teritwar Moris, ziska zordi, ankor tuzur su lokipasyon pei inperyalist. Plis ki 50 an inn pase depi Lindepandans, e nu teritwar tuzur kolonize. Chagos, inklir so pli gran lil Diego Garcia, e Tromlin osi, zot ankor tuzur su lokipasyon UK ek Lafrans. Langleter finn mem su-lwe Diego Garcia ar enn lot pei inperyalist, USA. Ena travay pu fer, ena lalit pu amene pu reinifikasyon teritwar Repiblik Moris, pu konplet sa prosesis dekolonizasyon la. LALIT pe deza fer li.

Alor, kestyon nu poze, se eski sa tez “Morisyanism” swa “linite nasyonal”, zot anfet zuti ki apropriye zordi pu konbat sa bann lafors inperyalist, enn kote, e pu fer fas divizyon kominal ek danze kominal, lot kote?

Zordi burzwazi byin inplike dan promuvwar morisyanism sirtu atraver labank MCB so kanpayn *Lokal is Beautiful* ek label *Made in Moris* ki viz pu sutenir devlopman lindistri lokal ek lindistri turist e kot pe servi slogan *morisyanism* kareman dan lintere profitabilite zot konpayni. Dan sipleman L’Express *Beyond Numbers* Direkter grup *Attitude* mem rekonet ki kapitalism prodir inegalite, me seki inportan, li dir, se redistribisyon larises. Sa vedir, dapre li, ogmant nomb kapitalist, sa sifi. Ondire anplas 2% popilasyon, li vinn 5%. Me pu zot byinsir pena kestyon remet ankoz samem sistem ekonomik ki prodir inegalite, ni pu al ver so abolisyon.

Ki vedir “Morisyanism”

Ki vedir “Morisyanism”, ki so veritab konteni mem. Eski “Morisyanism” enn stratezi politik ki vremem pu konbat kominalism? Eski li pu vremem ede dan lalit kont inperyalism? Ubyin eski ena enn lot aryer panse deryer term la?

Dan LALIT, nu truv konsep “Morisyanism” byin vag, vid e mem kapav byin danzere. Me kanpayn ideolozik otur sa kalite konsep la finn telman trape ki li finn fer buku dimunn aksepte ki li tutafe normal pu truv “Morisyanism” kuma kitsoz ki sakre, ki pa sipoze kapav tuse, e seki mem pli grav ki zot konsider enn tel stratezi vremem pu ede pu konbat kominalism, uswa pu avans lalit kont inperyalism.

Me kan dimann dimunn ki ete sa “Morisyanism” la, kan zotmem zot sey definir term la, lerla nu truve ki dimunn pa tro sir ki li ete, ki li vedir, e kimanyer li pu afekte nu stratezi, ki so danze.

Dimunn ki promuvwar “Morisyanism”, zot suvan kumanse par dir nu tu “Morisyin”; “Avantu, zot dir, nu bizin azir kuma Morisyin”. Dan Moris byinsir tu dimunn ki finn ne isi, nu “Morisyin”. Li enn fe birokratik. Ena dimunn ki finn viv isi ase lontan, swa marye ek enn Morisyin, pu gayn nasyonalite Morisyin si zot finn respekte enn seri lalwa birokratik. Alor, zot osi zot kalifye pu gayn enn paspor Morisyin. Me bann ki revandik “Morisyanism” byin vit,

Enn Presizyon lor Repiblik Mauritius

“Moris” li enn lil, wi, si u pe koz kiksoz kuma ki spishiz sovsuri ena dan “Lil Moris”, me dan kontex politik, pei la pa zis “Lil Moris” kuma preske tu politisyin parti tradisyonel kontiyne rabase.Nu viv dan enn “*Repiblik* Moris”.

Moris, li enn antite etatik, enn pei, ki inklir plizir lil ek arsipel, plis enn gran but Losean Indyin limem. Rodrig, li pa kapav, par exanp, form parti dan “Lil” Moris. Li enn inposibilite lozik. Pli pir, enn arsipel antye, kuma Chagos, pa kapav form parti “Lil” Moris, kuma Jugnauth, Bérenger, Ramgoolam, Duval etc kontiyn dir.

Dan seksyon 111 Konstitisyon Moris, ala seki Repiblik Mauritius inklir: *Bann Lil Moris, Rodrig, Agalega, Tromlin, Cargados Carajos ek larsipel Chagos, inkliyan Diego Garcia.* Teritwar Repiblik Moris inklir 2.3 milyon kilomet kare lamer ek later ansam.

Nu bizin denons Minis, mem Prezidan Repiblik, tu akademik, laplipar zurnalis ek lezot obzervater politik fer referans a “Lil Moris” kan zot pe koz pei la antye. Li pa zis enn erer, li enn deformasyon larealite. Anplis, li enn insilt anver dimunn Rodrig, Agalega, Chagos. E, sa erer la kontribiye dan permet UK-USA perpetye zot lokipasyon militer enn parti nu pei.

U pu remarke dan nu program, ena inklizyon dan diferan seksyon sa konsep tu lil ki form parti Repiblik.

dan zot diskur ena kumadir enn glisman, depi "Morisyin" ziska "Morisyanism". Zot pu dir, u kone nu, nu bann Morisyanist, nu viv "*le Mauricianisme*". E zot pu dir ki ena, lot kote, lezot dimunn (pa zot) ki "kominal", sa bann "kominalist" la ki fer "kominalism". Alor pu zot, pu ki konbat sa kominalism la bizin promuvwar "Morisyanism", bizin azir kuma "Morisyin", antan ki Morisyanist.

Deza ladan nu truv enn premye problem, parski parmi bann "Morisyanist", setadir bann "Morisyin" ki sinpleman dir zot Morisyanist, ena bann kominalis osi, ki zot usi "Morisyin". Anfet tu kominalist dan Moris, zot Morisyin-mem. Alor ena problem kan pe definir kisannla "Morisyanist" u pa, san mansyone ki zot Morisyanist oto-matikman akoz zot Morisyin, e zot oto-proklam zot kuma "pa kominalist".

Par kont, pa zis dan Moris ki ena kominalism. Pa zis dan Moris ki ena rasism. Eski dan Lamerik, par exanp, dimunn regrupe otur "Amerikanism" ubyin "Zaponism" dan Zapon pu konbat problem rasis? Non. Eski dan Lend u truv Indyin promuvwar "Indyanism" pu kontre kominalism BJP? Ubyin eski ena program anti-rasis, mani-festo ubyin platform anti-kominal, ki amenn sa lalit la? Alor ki rezon spesyal kifer isi, Moris, nu bizin ena rekur a "Morisyanism" pu konbat "kominalism"?

Anfet, li lekontrer. Dan Lafrans kuran politik dextrem drwat ki pli rasis ki ena, mem fasist, kuma *Front National*, ki tultan fer kanpayn avek slogan kuma "*Nous sommes tous des Français*", "*La France aux Français*". Zordi Trump pe dir "America first!" Partu dan Lerop ena sa kalite parti dextrem drwat nasyonalist, ki rasist net. E sa kalite parti la, li tultan rasist, li kont imigran, li kont non-Kretyin. Alor, si nu tu truv danze kan nu get sa sityasyon dan Lafrans ek Lamerik ek ayer, nu oblize poz nu lakestyon, eski pena mem danze kan nu kumans

Diego Rivera, Sulevman

vinn lor sa terin "Morisyanism" pu sanse konbat kominalism.

Suvan bann protagonis "Morisyanism", zot reklam, dan zot konba, enn espes sinkyem kategori (dan kad kominalism institi-syonalize dan Konstitisyon Moris otur *Best Loser System*) ki apel "Morisyin" e se sa, zot dir, bann dimunn ki "pa kominal". Lezot zot bann "kominalis". E sa li pro-blematik dan enn lot sans. Li problematik parski 2 dan sa 4 sipoze "kominote" dapre Konstitisyon Moris, zot anfet relizyon, setadir zot inplik enn swa lor baz lafwa. Nu truv sa kalite derapaz la dan bann slogan ki Blok 104 ti itilize, kuma, "*Mwa mo 100% Morisyin, e twa ki to ete?*" Si zot deklar zot 100% Morisyin, eski lerla ena lezot ki selman 70% Morisyin, lezot pa kone komye %? Kumsidire ena dimunn ki "vre Morisyin" ek ena ki bann "fos" Morisyin! Kumadir enn kote, ena Morisyin otantik, ki 100 % Morisyin, ek lezot ki pa otantik, pa 100%, e ki, dapre zot lozik, se bann "kominalis". Malerezman, sa lozik la li fer leko kanpayn kominal "*Ralliement Mauricien*" ki ti vinn "*Parti Mauricien*" e ki finalman vinn PMSD. Me, ka ki Platform Komin pu enn Nuvo Konstitisyon (*Rezistans & Alternativ - Blok 104 - Muvman Premye Me)* finn perdi divan Privy Council, ti pe propoz an-efe kreasyon enn 5yem kominote ("Morisyin") apar sa 4 kategori ki ena dan Sedil 1 Konstitisyon pu nominasyon Besluzer. Setadir zot ti revandik dan zot ka ki gard Besluzer intak e fer plas pu bann ki refiz sa 4 kategori la, pu zot met enn 5yem. Samem ki zot finn zire dan zot afidavit.

E alafin, zis avan eleksyon 2014, samem ki Guvernman PT avek lakor MMM finn done atraver zot "mini amandman Konstitisyonel", ki ti valab zis pu eleksyon 2014. Sa montre kimanyer konsep kuma "Morisyanism" li reprezant enn form oportinism politik dirizan sa regrupman la, e se sa ki an-trenn ver sa kalite inkoerans e devyasyon danzere la. Zot finn rod atak kominalism, san konfront li pu seki li ete. Li pa sifi pu gayn drwa poz kandida san deklinn enn kominote lor Nomination Paper. Fode rod enn fason politik pu reysi tir kominalism net dan sistem besluzer.

Nu kone ki ena buku zenn ki vremem anvi konbat kominalism dan Moris. Kapav vremem zot apresye, kuma dayer nu tu nu osi apresye, sertin eleman partikilye dan lavi tulezur Morisyin, dan "kiltir ordiner" – ki ena enn valer extra-ordiner. Alor pu buku zenn, ki pe regrupe otur "Morisyanism", samem ki zot pe petet vize, me zot stratezi, zuti ki zot pe servi, li pa pu amenn zot kot zot pe rod ale. Okontrer li enn stratezi ki konport buku danze, kan elve "Morisyin"

an enn konsep ideolozik, li enn pyez danzere.

Sa kalite slogan otur "Morisyanism" e bann "Morisyin otantik", kan li enn stratezi politik pu ralye dimunn, finn prezan dan diferan lepok listwar Moris, deza, e sa osi, parey kuma Front National an Frans, li bizin azir kuma enn avertisman lor natir sa kalite ideolozi nasyonalist la.

Kuma nu finn mansyone, dan bann lane '50, dirizan *Ralliement Mauricien* (RM) ki plitar dan bann lane '60 vinn *Parti Mauricien* e, apre PMSD,s ti servi "Mauricien" pu fer distinksyon ant seki zot ti apel bann "vre Morisyin", setadir Morisyin "otantik" ek lezot abitan Moris ki zot ti tuzur konsidere kuma bann sinp "imigran". RM ti rasanble dimunn "Morisyin", enn kote, e lezot abitan zot ti konsidere kuma "etranze", bann imigran, bann "pa kone kot sorti" kuma Gaetan Duval ti abitye dir dan so kanpayn kominal. Alor PMSD ti ena sa laliyn ki diviz popilasyon Moris ant enn kote bann Morisyin "otantik" ek lot kote bann non-Morisyin, bann imigran. Ladrwat ki ti pe servi sa kalite slogan la, e so leko tuzur la. E ziska zordi ena mem enn parti ki sorti dan sa kuran PMSD la, Eliezer Francois ek so parti, MAM, *Mouvement Authentique Mauricien*, ki pe sey gard sa kuran dextrem drwat "morisyin otantik a 100%" la intak.

Alor nu truv difikilte, problem e mem danze kan nu vinn lor sa kalite terin pu definir dimunn lor baz apartenans a "lanasyon Morisyenn", lor krwayans dan "Morisyanism". Kan nu servi konsep ideolozik ki vag ek vid kuma "morisyanism", nu truve kot sa finn antrenn nu, kapav antrenn nu, e kot li pu antrenn nu.

"Morisyanism" ki ti pran nesans ar MMMSP ek Lel (swadizan) Gos MMM, li enn esafodaz ideolozik naif, enn sime kupe, enn form oportinism ki viz pu fer fas sa vre difikilte kominalism, vre difikilte rasism ki ena Moris. Me, li pa pu marse. Li pu amenn rekil. Morisyanism li enn konstriksyon ideolozik ki sertin dimunn veikile atraver bann nosyon kuma "linite nasyonal", "linite dan diversite", "nasyon arkansyel", "enn sel lepep enn sel nasyon", "mwa mo 100% Morisyin," "Morisyin otantik", etc … E so rezilta, malerezman, se seki alafin li vinn afebli samem klas ki potansyelman kapav amenn vre konba kont kominalism, klas travayer. Se klas travayer ki ena lintere ek osi lafors neseser pu kontre kominalism. Kan bann "Morisyanist" vinn dir tu Morisyin bizin regrupe deryer drapo "Morisyanism", zot pe amenn ansam travayer e patron lor enn mem platform. Ramgoolam pe fer li zordi. Patron pe pli fer li zordi, kuma zot fer li ar reklam pavyon Moris pu zur Lindepandans. Zot kone ki li zwe dan zot faver. "Morisyanism" li enn konsep ki kapav akomod e patron e travayer ansam, me akoz patron ki tuzur opuvwar, se li, ki gayne par sa. "Morisyanism" fer abstraksyon sosyete deklas, e li viz pu dezarm travayer dan lalit ant bann klas, li obskirsi konsep kuma lalit deklas, setadir li gat zuti pli efikas ki nu ena kont kominalism. Li pa ede pu devlop sa konsyans deklas ki neseser parmi travayer e tu oprime, pu konfront kapitalist ek so sistem, so Leta ek inperyalism. Valer kan travayer konsyan so prop klas sosyal diferan se sa realizasyon la explik problem reyel ki li pe fer fas dan sosyete, antan ki travayer. Li explik so lamizer. Li eklersi kot so sufrans anfet sorti. Lerla li nepli bizin al rod fos-fos explikasyon kuma li mizer akoz li dan tel kominote, li ena problem lozman, li pena bon lapey, li pena later akoz so kominote, etc.

Remarke ki, dan lepok kriz ekonomik, lerla ki patron vinn

Drwa a Linformasyon ek Freedom of Information Act

LALIT truve ki tu dimunn bizin ena akse a tu linformasyon ki Leta ubyin nerport ki konpayni ramase lor li, ubyin ki konsern li. Alor pu nu parti, li inportan, e pu lapres e pu nu tu, ki dirzans Guvernman met enn lalwa pu liberte linformasyon, seki apel *Freedom of Information Act*.

* MBC TV ek Radyo bizin indepandan depi Guvernman anplas.
* Radyo ek lagazet fode libere depi kontrol Guvernman, kontrol lintere komersyal ek depi lozik profi, lib depi reklam manipilater, sponnsor, e depi lanbasad etranze. Nu bizin rod lezot fason finans e kontrol lapres.
* Bizin garanti akse pu piblik a tu linformasyon ofisyel atraver enn "*Freedom of Information Act*". Kumsa, Guvernman pu oblize donn rezidan dan lakaz lamyant akse a Rapor Addison ki konsern zot-mem.
* Dan so Rapor lor Liberte Dexpresyon, prepare pu Guvernman e ki ti rann piblik an 2013, Geoffrey Robertson finn propoze ki Parlman al dan lot direksyon net, setadir ver mwins purswit o-kriminel pu deli-dopinyon. Dan LALIT, nu dakor ki fode pa servi represyon kont dimunn pu zot priz de pozisyon, plito politik.
* Zordi, gro konpayni prive ki kontrol medya sosyal kuma Facebook, Twitter, WhatsApp reprezant, anmemtan enn potansyel pu uver lespas demokratik, anmemtan enn menas pu demokrasi, e suvan enn antrav pu deba an profonder. Pu limit danze, nu dakor avek filozofi ki "Rezo Sosyal" bizin konsidere kuma piblikasyon, kuma enn lagazet, e napa kuma "lapos" ki zis livre let, san responsabilite. Sa rezim legal otur piblikasyon la finn travers buku prosesis demokratizasyon amizir klas burzwa finn fer sulevman kont sistem feodal e plitar klas travayer finn fer sulevman kont sistem burzwa.
* *Freedom of Information* li partikilyerman inportan, dan enn lepok kot ena innternet, pu dimunn klas travayer, pu abitan ki res lwin depi Port Louis ubyin dan enn Rodrig, Agalega ek alalong Chagos, pu tu dimunn oprime.
* *Lektir referans ki LALIT propoze:* "Advertising: the Magic System" ese par Raymond Williams ki analiz kimanyer reklam "perswazif" e ki kut ser kapav ariv dikte laliyn editoryal media komersyal, anfind-kont.

delavan ar so slogan, "*Nu tu dan mem bato*", lerla ki li vinn dimann dimunn marye pike, kolabore pu tir bato la dan difikilte. Me li pa dir ki dan bato ena kapitenn, marin, kwizinye, mekanisyin. Li pa dir ena ki vwayaz dan Premyer Klas, ena dan Dezyem Klas, ena dan lakal. "Morisyanism" napa ede pu reponn sa propagann patron la. Okontrer, li mem zafer ki sa propagann patron! Li vinn met enn vwal lor realite sosyete deklas. Li vinn frenn kapasite inifikasyon travayer, e mobilizasyon tu klas oprime ansam ek klas travayer. Patron servi sa kalite slogan la, sa kalite ideolozi la pu tir fardo kriz depi lor so ledo e pu transfer li kareman lor ledo travayer. Li kapav fer sa dan kad "linite nasyonal" pu enn rezon byin sinp – pur lemoman se li ki tuzur opuvwar.

Ena lezot difikilte ar sa konsep "Morisyanism" la, ar sa kategori "Morisyin" la. Dusma-dusma nu kumans truve kimanyer li ankuraz sa lide ki ena diferan kategori dimunn, kumadir enn lot "kominote", apel "Morisyin", e sa, a son tur, li riske vinn enn form kominalism par limem. Par exanp, eski nu pe expreseman exklir Rodrige, Agaleen, Chagosyin, ki anfet ena paspor Morisyin, kan nu kumans koz "Morisyanism"?

Pu lalit anti-kolonyal, ki nu ti mansyone dan kumansman, li parey. Se bann Morisyin mem, ne isi laplipar ditan, ki vann pei la ar kolon ek ar inperyalist. Alor, li pa itil pu glorifye "Morisyanism" kont inperyalism. Li pli itil nu amenn lalit kareman kont inperyalism.

Dan bann lane 1979, 1980 klas travayer finn montre so potansyel, kan li alavangard enn muvman demas, kan li inifye antan ki klas travayer, so kapasite mobiliz larz, kot lezot grup oprime zwenn ladan. Kan travayer mobilize antan ki klas pu gayn so drwa, lerla ki li for, lerla ki kominalism rekile. Kan bann zenn mobilize antan ki grup oprime, kan nu servi zuti ki apropriye, kan nu konsyan kifer nu pe mobilize, lor ki demand, kan ansam nu devlop nu program ek nu stratezi e kone kot nu pe ale lerla ki kapav vremem konbat kominalism. Pa kan ralye deryer slogan ek konsep vag ek vid kuma linite nasyonal ubyin Morisyanism.

Dan LALIT, nu panse ki bann zuti ideolozik e stratezik ki pu vremem konbat kominalism bizin repoz lor lalit deklas, lor devlopman konsyans deklas. ■

Non a Leta Sirveyans!

LALIT finn amenn kanpayn kont Kart Idantite Biometrik parski li ti reprezant enn form sirveyans e kontrol lor popilasyon par Leta, sirtu par lapolis. Nu finn fer petisyon, e nu finn al lor sayt travay kan Guvernman ti kumans servi patron pu anbrigad travayer dan sistem la.

Finn ena enn seri ka lakur pu konteste sa danze ki Kart Idantite Biometrik reprezante: finalman tu kalite mobilizasyon finn azut ansam pu fer Leta detrir sa seksyon "database" ki ti pe stok lanprint dizital. Malerezman foto biometrik finn res dan databeys.

Aster ki Guvernman Lepep pe inplemant proze "Safe City", kot pe instal 4,000 kamera sirveyans partu dan lil Moris, su kontrol lapolis, foto biometrik tu adilt dan pei ki finn reste dan "Database", li pe expoz sa nuvo sistem sirveyans pu seki li ete. Li pu ondire ena enn NIU ek so ti karne lor sak lakrwaze.

Dan sa devlopman enn Leta Sirveyans, prezans diferan konpayni depi pei kuma Israel finn vinn azut enn nuvo danze.

Tu devlopman kote innternet bizin anmemtan viz pu protez data dimunn depi konpayni prive ki vann li, depi Leta ki servi li pu sirveyans politik, e kan sa 2 laspe nuvo teknolozi melanze, nu gayn enn sityasyon ki permet tu kalite manipilasyon toxik kuma finn expoze dan ka Cambridge Analytica. Sa vedir innternet, ki ti kumanse kuma enn zuti kot itilizater ti bizin fer serman zot pa pu servi li pu "profi", vinn degrade an enn instriman kontrole par 5 imans konglomera kapitalist, ki andeor kontrol demokratik. Li enn gran danze ki limanite ena pu fer fas, ki liye kestyon demokrasi ansam ar kestyon IT.

Political Financing Bill

LALIT ti amenn kanpayn for kont sa lalwa *Political Financing Bill* ki MSM-ML ti amenn dan Parlman depi moman ki li ti pibliye, e sa, pu bann rezon swivan:

1. Anplas met responsabilite depans elektoral lor politisyin ki poz kandida e donn elekter enn fason kas so eleksyon e provok enn parsyel, Bil la ti pu permet parti opuvwar kontrol so adverser atraver sa espes "Rezistrar Parti Politik" ki Bil ti pu kree.
2. Anplas permet kas enn syez, Bil ti propoz lamann drastik (Rs1,000,000). Sa ti pu reprezant enn danze permanan pu parti lopozisyon, e pu manb parti lopozisyon ki dakor fer trezorye. Enn sinp fos akizasyon ubyin alegasyon par enn azan parti o-puvwar divan sa espes "Rezistrar" ki Bil ti propoze ti pu riske ena konsekans politik grav pu enn parti dan lopozisyon ek so manb.
3. Sel lefe Bil MSM la se li ti pu donn parti opuvwar plis puvwar.

Alor, li enn viktwar ki Bil la ti mor-ne.

LALIT averti dimunn kont fason etatik pu get finansman parti politik ki *Transparency International* ek *Transparency Mauritius* ena. Zot sa kalite ONG ki ena gro konpayni prive ki baking zot. Zot aktif dan e lil Moris e lil Rodrig.

Danze li lefet ki ladrwat met lanfaz lor kontrol Leta. Lor nu websayt ena lartik lor kestyon finansman.

FASON KUYONER
PU GET SOSYETE MORIS

Model konsansis – Model ki zistifye kapitalism
Model Nasyonalist, Morisyanist ki maske konfli reyel.

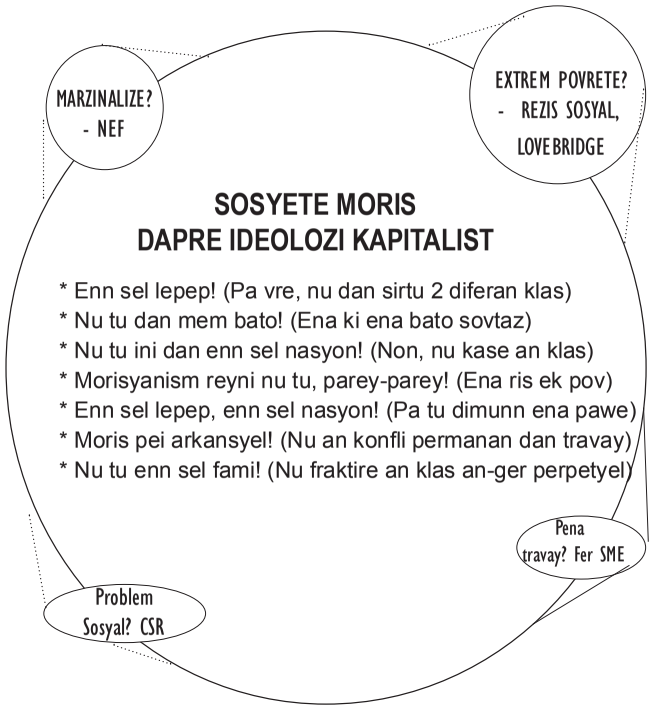

BON FASON
PU GET SOSYETE MORIS

Model lalit deklas – Model pu amenn sosyalism
Model kot lalit de klas ki determinn lamars listwar

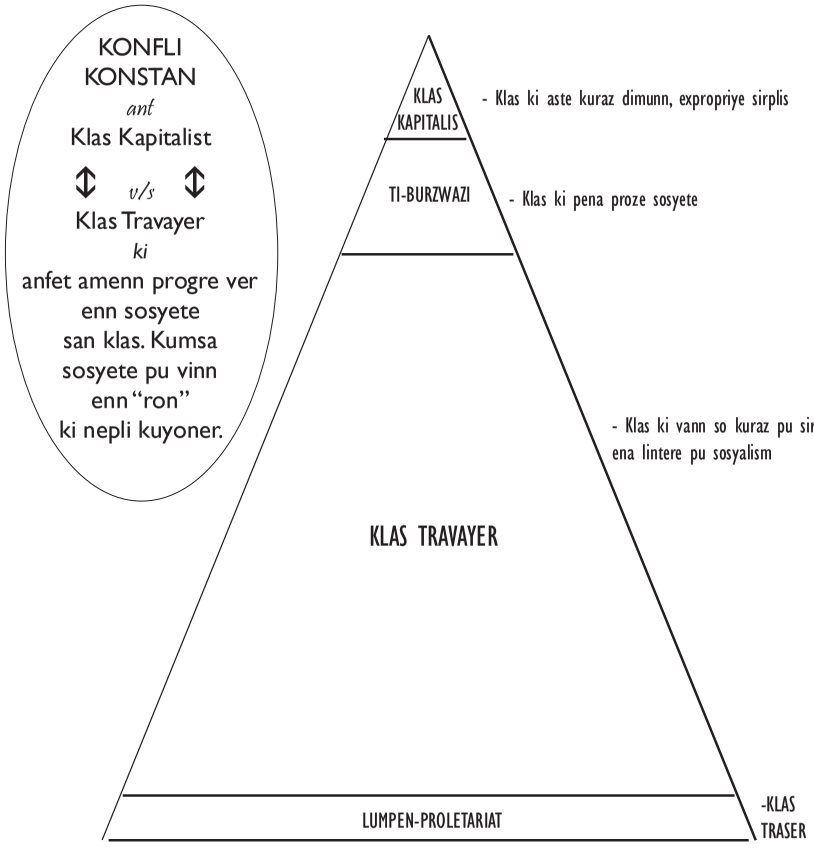

Kestyon: Kimanyer enn ti-klas kuma klas kapitalist reysi reyne lor tu lezot klas kan li telman tipti?
Repons: Li finn erit enn "leta" ki fer sa travay la, e li finn e pe kontiyn modle Leta. Anplis li tultan sey kree enn "blok istorik", kot li ralye seksyon lezot klas ar li. Dan ka Moris, burzwazi finn fer sa atraver kann -- li ris gran planter, tiplanter, ladireksyon sindika laburer kann ek artizan disik ar li, li reyne.

Stratezi LALIT

Stratezi enn parti politik vedir “par ki mwayin parti la al ver so bi”.
E natir sa stratezi la anmemtan depann lor parti la so bi.
Alor dabor, bi parti la bizin kler pu tu manb, sinon stratezi parti pu riske vag ek konfi, li osi.
Anmemtan, stratezi enn parti, li liye, enn-dan-lot, avek so program.
Pu sa rezon la nu pe inklir dan nu Program Politik pu Eleksyon Zeneral
enn apersi lor nu stratezi.
E nu pe konpar nu stratezi ar stratezi lezot parti.
An zeneral, pli enn parti demokratik, pli so stratezi li konsyan parmi so manb,
e mem koni par piblik ki interese kone;
Li pa opak. Li pa enn sekre. E li pa inplik manipilasyon, ni konplo. Li o-kler.

Anu kumanse par regle enn-de definisyon:

Stratezi: Plan a-lonterm, ki amenn ver bi iltim enn parti politik.

Taktik: Enn seri aksyon a-kurterm ki avans stratezi enn parti, e ki sirtu pa antrav li.

Manev: Konplo, trikmardaz, konportman *manoeuvrier,* ki pena zot plas dan travay enn bon parti politik.

Asterla, nu kumans avek 2 asonpsyon ki rezonab net:

- *Ena inegalite:* Tu dimunn deza dakor lor lexistans sertin inegalite sosyal – inegalite ki dimunn dakor pe ogmante, agrave – e dimunn osi dakor ki sa bann inegalite la, zot *striktirel*. Dan Moris pena personn ki niye sa.

- *Bizin fer kiksoz politikman pu atak sa inegalite la:* Si ena sa kalite inegalite sosyal striktirel la, nu ti bizin pran li kont, pa maske li, ni niye li.

Nu kumanse par etidye 2 desin (get paz agos) ki montre 2 fason prinsipal pu get sosyete.

1. Enn ladan, seki dan form ron la, li pretann ki pena okenn inegalite sosyal striktirel. Nu tu sinpleman “sitwayin” parey. Sa fason get sosyete (ki sosyolog apel “model konsansis”), so lefe sipa osi so bi se pu: gard tu striktir sosyal avek so inegalite anplas, atraver mal-reprezant realite. So lefe se pu asire ki gard stati-ko osi stab ki posib. Li fer li atraver kuyonn nu ki nu tu dan “enn sel nasyon”, kan an-realite nu fraktire an klas sosyal diferan e konflikyel.

2. Lot la, seki dan form enn triang, li expoz inegalite striktirel, e li anmemtan expoz dinamik dan sosyete ver sanzman. Kan li fer sa, li pe anfet devwal so bi e expoz so lefe, li osi: li viz pu *ranvers* yerarsi inegal anplas, atraver rekonet so bann konfli intern, e kumsa apre ki sa konfli fini regle, lerla li kapav kumans kree enn striktir veritableman baze lor konsansis; setadir tir striktir inegaliter existan, kree enn nuvo striktir egaliter pu sosyete. Lerla, apre enn konfli ki rezud sa kestyon inegalite striktirel la (inegalite ant klas diferan), pu ena enn sosyete ki kapav reprezante par sa “ron” dan desin la, kot tu dimunn ena mem relasyon ar lekonomi la. ■

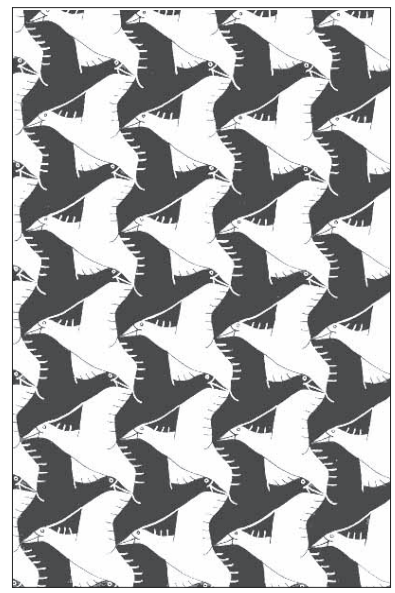

Escher, Zwazo

Bi MSM-MMM-PT-PMSD konpare ar Bi LALIT

Anu konpar “bi” ki tu sa parti tradisyonel ena ar bi LALIT - an gran liyn.

MSM-MMM-PT-PMSD, zot tu, zot *bi* byin diferan depi bi LALIT, alor zot stratezi, li osi, li evidaman diferan.

Bann la viz tu sinpleman pu rul sosyete kuma li ete, me pli byin. Zot mem dir zot bi se pu *fasilit* lavi klas kapitalist, pu atir investiser depi deor pu klas kapitalist, pu ogmant “efisyans” an zeneral dan kad sistem aktyel, pu diminye koripsyon, e o-pizale, pu eradik extrem povrete. Kot bizin, zot pu fer konsesyon isi-laba kan oblize, purvi gard sistem la anplas. Sa zot bi. Zot stratezi se pu pretann seki bizin sanze se “dimunn” ki syeze pandan 5-an dan fotey puvwar, e zot dir li, dayer. Seki pli radikal servi enn koze-dan-vid, “*Bizin sanz mantalite!*” Alor, ansom, zot bi, zot stratezi se pu *sanz dimunn*, swa sanz mantalite dimunn. Kumsa, zot dir, zot pu aret koripsyon, ogmant grander gato nasyonal, instor meritokrasi, okip bann “lese-pur-kont”.

Zot byin kone ki sa 70 fotey dan Parlman la, zot reprezant enn byin ti-morso veritab puvwar Leta. Zot byin kone ki mem puvwar Premye Minis ek Kabine Minis pu sanz sosyete, li ase restrin – mem li plis ki puvwar depite. Me, zot pena gran sanzman an-tet, alor zot stratezi li korbor ar sa bi telman modest la. Leta “permanan”, li imans e li ena puvwar imans, e sa puvwar la li *servi pu gard*

tu parey, prezerv stati ko, gard klas sosyal ki reyne, setadir klas kapitalist, opuvwar. Si nu get li an-term obzektiv, setadir anterm depans, nu gayn enn lide grander sa ti-but demokratik la (Parlman) opred Leta an antye: Get tab:

Bidze Leta Moris 2019-20

Depans lor Leta Permanan:
Rs139,000,000,000

Depans lor Lasanble Nasyonal
Rs 261,000,000

Sa vedir apepre 0.2% depans total li lor sa ti-but ki inpe demokratik la (Parlman), ki anfet eli.

LALIT, par kont, ule sanz *sosyete an-antye.* Nu pa viz sanz zis *Guvernman,* ni mem zis Parlman. Nu bi li diferan net. Nu pa ule sanz *zis* Leta. E sertennman li pa nu bi pu sanz *zis* sa ti-but 0.2% Leta ki sanze sak 5-an la. Alor, normal, nu stratezi li oblize diferan net.

Nu ule, kan nu sanz sosyete, fer li atraver, anmemtan, sanz *natir* puvwar limem. Pli presizeman, nu ule sanz *klas sosyal* ki opuvwar. Pa mwins. Nu ule demantel "Leta burzwa", ki reyne anfaver kapitalist (tu dimunn Moris kone sa *vre*, e suvan dir li). Nu ule a-kur-term met anplas enn "Leta travayer". Sa vedir nu pu depas sa demokrasi burzwa moyon la, kree demokrasi zeneralize dan sosyete – kote politik, ekonomik, sosyal. Puvwar bizin dan lame elekter ant de eleksyon pu revok depite, e depite bizin ansam elir Premye Minis, e gayn drwa revok li, ubyin nerport ki Minis. E sel manyer fer tu sa kalite sanzman la, li atraver enn mobilizasyon konsyan, setadir an-konesans-di-koz, enn gran lamas dimunn.

E etan done "Leta travayer" so sel fonksyon istorik se pu deposed bann kapitalist (ki dan lepase, pandan listwar, finn deposed tu lezot dimunn e finn deplas nu depi later nuriser), kan sa travay la fini fer, lerla tu dimunn pu vinn *enn sel klas sosyal.* Pu ankor ena tu lezot kalite inegalite pandan enn letan. Me, nu tu pu ena mem relasyon ar mwayin sirviv, setadir mem relasyon ar mwayin prodiksyon, inklir later. Lerla, si truv sosyete kuma enn bul ron, li pu reflet realite.

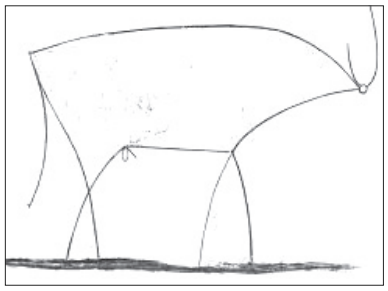

Picasso, Toro

Li pu byin difisil pu nu, nu tu ansam, reysi fer sa, me sa li nu bi. E, li pa inposib. Dayer, klas travayer finn deza fer li. Travayer ti pran puvwar pu 3 mwa dan Paris an 1871, e pu 3 banane dan Larisi apartir 1917.

Seki inportan ladan, se sa: Leta, antan ki kiksoz andeor sosyete ordiner, kiksoz permanan, li neseser selman kan *enn* klas pe dominn lezot. Alor, sel rol Leta avredir se li zuti (enn espes larme bann servis sivil ek lapolis, organize dan enn yerarsi feodal) pu mintenir sa dominasyon ek explwatasyon existan la. Kan nepli ena sa diferans ant klas, kan tu dimunn vinn "travayer ki asosye ansam pu prodir", lerla nepli pu ena okenn nesesite enn "Leta" ki andeor sosyete ordiner. Represyon, an-okirans, pu redwir net; li pa pu neseser. Lezot fonksyon Leta pu fer lor enn baz rotasyon, volonter – pa par enn band dimunn andeor sosyete ordiner, pa par enn band organize dan enn yerarsi patriarkal, kuma servis sivil ek lapolis ete.

Alor, evidaman, pu sa kalite sanzman profon la, li pa pu sifi pu zis viz pu sanz sa 70 dimunn dan Lasanble Nasyonal la, e kit tu dan zot lame. Lasanble Nasyonal, avek tu so lalwa, li finn kree par klas sosyal opuvwar lepase, an-okirans, burzwazi, e li finn kree dan sa fason la pu ki li gard sa klas la opuvwar. Burzwazi ti vinn opuvwar pu premye fwa dan Lerop, kan li finn ranvers Leta feodal, lerwa-larenn, par enn seri revolisyon ki ti kumanse an Frans an 1789 (230 an desela).

Pu klas travayer pran puvwar zordi, fode ena enn imans muvman, kot par santenn milye dimunn partisipe aktivman, e partisipe dan enn fason *konsyan* (setadir konpran seki zot pe fer), pu ki ansam nu kapav sanz sosyete net. Samem ki apel enn revolisyon. E pu sa revolisyon la reysi, li bizin form parti dan enn konkatenasyon revolisyon onivo mondyal; sa explik eleman kle dan stratezi LALIT: *internasyonalism*.

Alor, evidaman, nu stratezi pu diferan, e oblize diferan, depi stratezi MSM- PT-MMM-PMSD ■

Bi Bizlall-Subron ek lezot li Similer ar Bi MMM ek PT

Ena sertin *lider* kuma Subron ek Bizlall, enn-de lezot sindikalis, ek popilist kuma Rama Valayden, ki *krwar* ki zot bi li diferan depi bi MSM-MMM- PT-PMSD. Me, sa krwayans la li vag. Zot kapav mem *krwar* zot bi li similer ar bi LALIT. Me telman zot program limem pa kler, telman zot mank enn analiz deklas, telman zot res trankil lor zot vre bi ki petet zot pena-mem enn program. E Subron e Bizlall finn fer serman piblik anfaver "propriete prive". Alor, dan lapratik, zot swa kareman adopte ansyin stratezi ki PT ek MMM ti ena pandan sakenn so premye 12 an, e ki finn amenn sa 2 parti sosyal-demokrat direk-direk dan zot inpas zordi. Swa zot vers dan "avantirism" okazyonel, kot mobiliz dimunn, fer zot desann dan lari, me al fini lor mem trazektwar ki MSM-MMM-PMSD-PT sinpleman parski zame zot pena okenn lide kot zot pe ale. Get bann ansyin lider Lel Gos ek MMMSP ki finn, preske tu, al aterir dan kan burzwazi limem. Bann lezot ti-grup *100% Citoyens*, *En force Maurice!* pli pir.

STRATEZI TU LEZOT PARTI DAN MORIS

Bann-la Viz Gard Statiko

Ena enn *gran demarkasyon* ant 2 kalite stratezi. Ek sak sa 2 kalite stratezi li dekul depi sa 2 analiz dan sa 2 desin la:(Get paz 18).

MSM-MMM-PMSD-PT-Bizlall-Subron-Valayden-*100% Citoyens*, *Enforce Maurice!* zot tu, zot stratezi, li: "Sanzman pu vini si Morisyin fye lor *nu*, enn poyne dimunn sinser. Si Morisyin mobilize kan *nu* dir zot mobilize, si zot vot nu dan eleksyon zeneral, *nu* pu met lord dan sistem existan lor zot nom!"

Sa stratezi ena 7-8 varyasyon, e sak parti li anfet enn melanz ant plizir varyasyon, e melanz la sanze lor letan:

Elektoralist tradisyonel

- *Mobilize zis avan eleksyon*, fer dimunn vot pu zot, tu pu korek.

Popilist

– fer dimunn *ralye otur enn lider*, *desann dan lari* kan li dir; kumsa lider montre li for, tu pu korek.

"Caudillo"

- Lider la li konn tu. Li konn stratezi, taktik; tu. Les li okip sa ("*Bérenger kone ki li pe fer*").

Birokratik

- Suvan sindikalist; negosyater pu amenn sanzman atraver azisteman *birokratik*. Zot pu met lalwa (limit manda Premye Minis, sey anpes patron finans parti politik, fer lalwa travay protez travayer), sanz konstitisyon (stratezi Bizlall, par exanp); negosyater kuma Subron pu dir u, "Desann dan lari kan mwa mo dir u, kumsa Guvernman anplas pu oblize negosye ar mwa, lerla mo pu fer u gayn kiksoz." Lafors sa birokrasi li existe akoz li enn interfas dan fixe "to explwatasyon" travayer par kapitalist, kot kuraz travayer li enn marsandiz. Birokrat kontrol travayer kuma enn "kliyantelist" kominal kontrol so "kliyantel" la.

Kominalist

Ena buku lider ki ralye zot "kliyantel" otur striktir kominalo-relizye. Nu finn truv enn parti Kreol Morisyin e ena osi bann grup pros ar RSS dan Lind, e ki dan enn tradisyon fasizant danzere.

Fasist

Lider enn gran peto; lamas dimunn "fer laful", parfwa azir kuma taper. Fasism li reprezant ti-burzwazi efrene, otur enn lider dan enn muvman finanse suvan par burzwazi, avek bi pu dornt klas travayer. Li vini dan sityasyon kriz extrem, e parfwa bann fasist arive dornt *tu* klas, mem burzwazi.

Teknokratik

Seki "ena kalifikasyon" bizin reyne; vot zot, tu pu korek.

Meritokrasi

- Seki "merite" bizin reyne (kriter merit?); fer nominasyon "korekteman", tu pu korek.

Tu sa stratezi la diriz lamas dimunn ver enn sel destinasyon: gard klas kapitalist opuvwar, trankil. Li stabiliz klas dirizan. ■

Vladimir Lebedev

Stratezi LALIT: Sanz striktir inegal sosyete

LALIT ek lezot parti revolisyoner pe dir kiksoz byin diferan:

"Sanzman depann lor aksyon ek konpreansyon enn imans lamas dimunn dan klas travayer. Zot, ansam ar enn parti kuma LALIT, viz pu devir sa ti-klas sosyal ki pe explwat e dominn gran mazorite. Nu viz kree enn sosyete sosyalist."

- Fode ariv enn momenntum kot lamas dimunn pe al ver konpran sityasyon, anterm kot sosyete sorti, kot li ete, e kot li pe ale.
- Fode ariv enn momenntum kot lamas dimunn konpran *dan enn fason konsyan* valer so prop aksyon.
- Fode ariv enn momenntum kot lamas dimunn konpran ki so lavenir depann lor sanz pa zis dimunn ki opuvwar, me sistem sosyo-ekonomik anplas, e sa sanzman la, asontur, depann lor limem ek so klas.
- Fode ena eleman dan klas travayer, individi ek tipti grup, ki devlop enn konsyans politik avanse atraver so lexperyans lepase, ubyin atraver so konesans lalit lepase,
- Anmemtan, fode ena enn *program* ek enn *lorganizasyon* ki pe gid prosesis batir sa momenntum pu sanzman la.

Stratezi li, kumadir, 3yem parti dan 4 but ki form enn program politik an antye:

Enn program politik enn parti sosyalist revolisyoner ena plizir but:

1. Enn *analiz an-komin*, sirtu lor diferan klas sosyal, dan Moris e dan lemond, e lor lyin ant imin ek mama bul later.
2. Enn *bi iltim an-komin*, revandikasyon imedya e demand ki pu anmemtan amenn pli pros ar bi (sosyalism).
3. Enn *stratezi* (plan), kimanyer tusala pu vinn vre, setadir, kimanyer sorti kot nu analiz dir nu ete, ariv kot nu bi iltim, e sa li inklir metod de-lit, ek diferan aksyon atraver lekel pu ariv enn priz di puvwar par klas oprime.
4. *Popilarizasyon* le-tu, gayn adezyon a nu program, sirtu parmi dimunn pli saz dan klas travayer.

STRATEZI LALIT PU

Priz Puvwar

Stratezi vedir "*Kimanyer* sa nuvo lemond ki nu pe vize, pu li vinn vre?" Mem, si tu liye, so but stratezi, li sa but ki ekivo enn plan, enn mwayin. Stratezi LALIT li viz pu enn priz-di-puvwar. Me, dan LALIT nu poz enn-de lezot kestyon anmemtan: Priz puvwar *par kisannla?* E, *ki natir puvwar* ki nu vize?" Nu mazine ki enn klas an antye ki pu pran puvwar, pa zis enn mazorite depite dan sistem Parlman burzwa, depi lekel enn Premye Minis pu pran puvwar. Sanzman ki nu pe vize li similer ek sanzman depi reyn par lerwa-larenn ziska sistem Parlman burzwa.

Alor, premye diferans ant nu ek lezot parti, se LALIT ule ki *klas oprime*, li, *pran puvwar*. Pa lider LALIT, ki pu vinn opuvwar. Pa parti LALIT ki pu *pran puvwar*, propreman parlan. Klas oprime, an konesan ki li pe fer, *li pu pran puvwar*. Lider alabaz dan kartye ek lider alabaz dan travay ki pu o-puvwar, pu ranplas reyn par klas kapitalist. E nu viz *sa onivo mondyal*. Pu fer sa, klas oprime pu bizin ranvers enn sistem anplas, e kree enn nuvo sosyete – tu dimunn oprime ansam pu sanz sosyete. E klas oprime pu bizin atle enn latas byin difisil, kan li opuvwar: li bizin re-organiz sosyete, pu ki amizir deposed klas posedan, li pe kree enn nuvo form lorganizasyon sosyal, esansyelman otur prodikter-an-asosyasyon-lib. Klas travayer pu batir enn sosyete kot tu dimunn asosye ansam pu organiz travay, prodiksyon, lesanz, re-investisman, partaz, lwazir. Sa prosesis la apel "konstriksyon sosyalism." E li viz pu fini avek Leta, sa instriman represyon par klas dirizan. Kimanyer? Parski pa pu ena enn klas ki dominn lezot, kan fini vinn egal anterm klas. Pu ena buku parti politik diferan, me pa enn klas sosyo-ekonomik diferan. ■

Ki Lafors dan Sosyete Moris ki pu Apiy Stratezi LALIT

Pu klas travayer ariv pran puvwar, setadir stratezi LALIT pu sosyalist, fode ena 3 lafors reysi vinn ansam:

1. ***Aksyon konsyan klas travayer*** -- pli gran klas sosyal -- an antye, partu dan Repiblik. Remarke ki, par limem klas travayer tultan an konfli ek patron: travayer absan, vinn tar, dimann plis konze, revandik ogmantasyon lapey. E detanzantan, li fer sulevman. Me, kan li azir san enn program, san konpran, suvan san reflesi ansam, so konfli konstan ek patron, so sulevman okazyonel, li pa amenn sanzman profon sosyete. Okontrer, li kapav turn an-ron, provok reaksyon pli pir, kuma li kapav amenn sulazman lor enn-de pwin. Samem nu tultan pe donn kudme dan lorganizasyon klas travayer, seki nu apel "travay pre-politik", parski klas travayer li obzektivman an-konfli ek klas ki opuvwar. Tulezur li lager kont li. Me, nu bizin fer atansyon ki nu pa vinn sa interfas ki patrona bizin, setadir nu zis ede pu fixe pri kuraz, fixe nivo explwatasyon.

2. ***Politizasyon agrandisan travayer lor sak sayt ki ena plis lexperyans***, e plis konesans lalit lepase. Seki apel avan-gard, ki enn mo inpe tronper dan enn lepok downturn parski byin suvan seki plitar dan enn up-turn pu vinn lavangard, li byin tike avan li dir "wi" pu enn lalit. Sa li presizeman parski li finn deza seye e sa pa finn marse, e li kone pankor enn up-turn. Sa "avan-gard" la, li anmemtan *dan* klas travayer, ankre ladan avek par duzenn kontak, avek buku linfliyans dan so sayt ek dan so landrwa, anmemtan li *indepandan* depi leres sa klas la, dan sans ki li konn reflesi par li. Alor, enn parti politik revolisyoner viz sirtu pu atir sa seksyon klas travayer, pu ki, kan sosyete kumans enn up-turn, setadir enn lepok gran lalit, li azir kuma enn lyin ant enn parti revolisyoner ek lamas dimunn dan klas travayer.

Escher, Furmi

3. ***Kreasyon enn parti politik revolisyoner striktire***, ki so manb par zot prop volonte, *ule* partisip dan kree sa sanzman la. Manb enn parti, se bann individi depi nerport ki klas sosyal ki *ule* amenn sosyalism. Zot reprezant enn volonte ek kreasyon enn vizyon ek enn stratezi pu sanzman.

Inifikasyon sa trwa lafors la, li batir lor letan. Li batir sirtu atraver enn piblikasyon regilyer. Lartik lir, diskite dan brans, lor sayt travay. Dimunn ki distribiye rant manb. Dimunn ki lir, diskit konteni ar distribiter. Kumsa, ki program la konstrir dan enn fason demokratik ek vivan. Kumsa ki kreativite imin zwenn ansam pu kree lide pu enn nuvo sosyete ki pankor pran nesans. Sa piblikasyon regilye, li form parti nu stratezi.

Alor, LALIT li existe otur enn program politik. Nu program, li pa zis enn program elektoral, me enn program *politik*. E li pa grave dan ros, me li evolye avek sityasyon obzektiv. Me, seki inportan se dimunn vinn ansam, vinn ver LALIT *parski* zot dakor ki ena inegalite striktirel, ki ena ena diferan klas dimunn, e *parski* zot ule met zot lide ek zot lafors dan sa travay kolektif pu sanz sosyete. ■

Ki Travay Politik Stratezi LALIT inplike?

LALIT, li ena lintere, *pu ki so program vinn vre*, pu li fer travay dan direksyon swivan:

Organizasyon demokratik

- Klas travayer vinn pli organize dan lorganizasyon pli demokratik, desizyon pran par sistem lame leve. Sa li inportan dan sindika veritableman demokratik, dan vre koperativ, dan tu lasosyasyon ek klib, avek biltin sekre zis pu eleksyon.

Klas travayer pli konsyan

- Klas travayer vinn pli konsyan, setadir kone *ki* so aksyon pu amene, e kimanyer. Nu pa pe dir travayer bizin "pran konsyans", ubyin sanse sanz so mantalite, non! Nu pe dir li bizin vinn pli "*aware*" lefe so prop refleksyon ek so prop aksyon lor realite obzektiv!

Anpes piyaz planet

- Tu dimunn, me sirtu dimunn oprime, realize ki planet pa pu kapav sutenir piyaz kapital, ki viz zis pu ogmant profi, atraver "krwasans".

Lyen parti ek avangard

Kan klas travayer kumans vinn plis *an aksyon*, kan so lavangard liye li ar enn parti kuma LALIT, lerla ki sa momenntum la, li ris lezot grup oprime: planter, fam, etidyan, tu dimunn oprime. E zot tu vinn konsyan program la. Kumsa nu program kapav vinn realite. ■

Pwin For Stratezi LALIT

1. Nu get tu nu aksyon anterm *internasyonalist*, zame nasyonalist ubyin "morisyanist", ki maske inegalite striktirel.
2. Nu parti depann pu rekritman lor baz nu *program*, lor baz diferan "sapit" ladan, ek dan so totalite; se sa ki inifye nu. Nu pa pu avans ver nu bi atraver ni aplik reklam lor pano piblisiter, ni atraver enn lider tu-pwisan, ni par popilism, ni par sektarism.
3. Nu baz nu travay rekritman lor *enn piblikasyon*, kot lide ki nu pe devlope ki santral.
4. Nu baz nu travay lor enn volonte *konsyan* dan klas travayer, kot travayer vinn deplizanpli *konsyan* seki li pe fer, kote politik, sirtu travayer avek lexperyans. Sa depann lor nu rant dan aksyon klas travayer.
5. Nu *artikil diferan lalit* ansam – lalit klas travayer, lalit kont inperyalism, lalit fam, lalit zenn, lalit ti-marsan, lalit ti-planter – e sa dan enn fason konsyan, kot tu partisipan viz konpran otanki posib.
6. Nu baz nu mobilizasyon lor enn linite *anti-kapitalist,* nu pa alye nu ar kapitalist.
7. Nu stratezi *depann lor integrite*, antan ki parti ek individi. Li pa zis enn swa moral, li enn exzizans programatik. Li inplik indepandans depi klas dirizan, depi Leta, depi relizyon organize.
8. Nu ena enn vize stratezik kont kilt personalite. Pu LALIT "*lidership*", li enn zafer vital onivo lamas dimunn. Sak sayt, sak kartye, ena lider (suvan inkoni andeor zot sayt, kartye) ki finn batir konfyans dimunn otur zot par zot konsistans lor letan.

Priz puvwar pu vini atraver enn seri zafer ansam: eleksyon, enn muvman lagrev zeneral, enn muvman lokipasyon lizinn, enn zeneralizasyon bann koperativ. Pandan priz puvwar, travayer pu met dibut Komite Kordinasyon dan tu sayt, tu kartye, kuma inn deza fer an 1979. Kan lamas dimunn organize, li inkrwayab so potansyel. An 1979, san planifikasyon santralize, prizonye ti rant dan lagrev – mem si avek enn mwa retar.

E, avan priz puvwar, pu sirman ena enn sityasyon "dub puvwar" kot travayer kontrol enn parti sosyete par so lorganizasyon fek kree, burzwazi enn but restrin dan seki pe vinn ansyin leta.

Seki sir se sistem kapitalist pena kapasite pu regle problem sosyal dan lemond. Li pena nonpli kapasite regle problem lanvironnman. Alor, li irzan nu prepar enn chalennj sosyalist. Sinon, kriz dan sistem kapitalist, li pu kontiyn amenn sa barbari nu pe truve ki li pe seme: nu ena zis pu get dezord indeskriptib dan lavi kotidyin dimunn dan Lasiri, Lirak, Lalibi, Ikrenn, Palestinn, san mansyonn Yemen, pu kone ki pe atann leres lemond si kapitalism kontiyn fer so dezord. ■

Kathe Kollwitz, Lamars travayer lizinn latwal

Travay Politik ki pu Rann nu Program enn Pon ver Sanzman

Ena enn linportans stratezik ki nu fer travay lor 4 nivo, pu ki nu tultan pe prepare pu nu program vinn vre:

1. O-nivo Parti – Kan nu ranforsi striktir nu parti, sa li amelyor demokrasi intern, li devlop nu program, e li al ver plis koerans politik. Parti la bizin gard lotonomi lor finans (pa depann lor ni Leta, ni burzwazi, ni enn lorganizasyon etatik pei kuma Lalmayn, Lafrans, USA ubyin zot lanbasad, ni lor lorganizasyon relizye, ni CSR, etc.)
Nu viz pu tultan ranforsi nu parti so piblikasyon teorik, atraver, ant-ot:
* Tultan ekrir buku an Kreol (langaz ki servi, li enn swa stratezik).
* Ogmant distribisyon dan klas travayer
* Rasanble dimunn lor baz ideolozik ek programatik, pa lor baz kominal ubyin irasyonel.
* Ogmant nomb dimunn ki ekrir ladan
* Viz anmemtan liye tu lalit alabaz atraver nu piblikasyon.
* Viz tultan gard nivo intelektyel byin akyureyt ek osi gard enn ot-nivo refleksyon.

Nu osi viz pu:
– Devlop nu program tultan
– Pran pozisyon lor tu tem politik, ekonomik, sosyal dan laktyalite lokal ek internasyonal.
– Konstaman devlop lyin avek muvman lezot pei.

Fer fron ansam ar lezot lorganizasyon, kot posib.

2. O-nivo Sak Manb – Antan ki individi, sak manb responsab:
rekritman
fonksyonnman brans
so prop ledikasyon politik
defann politik LALIT lor sayt, e dan kartye (kuma kapav).

3. O-nivo Klas Travayer, antan ki klas
– fer travay pre-politik – ledikasyon, fam, zenn.
– devlop stratezi inter-labaz-sindikal dan tu sekter
– promuvwar langaz maternel partu, dan kad miltilingwis
– promuvwar emansipasyon fam
– promuvwar enn linite ant tu landrwa, sirtu seki elwayne depi Port Louis, ubyin lil ki lwin.
– promuvwar internasyonalism, pa nasyonalism
– promuvwar lotonomi lorganizasyon travayer (depi relizyon, leta, parti politik, inperyalism, finansman extern.)

4. O-nivo Lavangard Klas Travayer
Manb bizin kapav idantifye veritab "lavangard". Dan enn downturn, kuma aktyelman, pa fasil parski lavangard kone li pa enn moman pu lev latet bonavini. Me, etan done zot lider ala-baz, e zot lyin ar lamas.
* Ramas listwar oral, lexperyans lagrev, muvman, lepase, e.g. pu Revi
* Distribiye, diskit Revi ar zot.

NU'LE PA PLIS KI BUL LATER

par James Connolly

Kan imin enn zur dibut drwat,
Vinn saz, konn sant so prop eloz,
Kan larg lasenn, kraz mayon plat,
Fonn so feray, fer lot kiksoz,

Lerla, enn ku, nu gayn lelan
Vinn for, zean, ero, nu tu.
Beni swa li ki ris letan -
Sa zur, sa ler – pli pre ar nu.

Vini, Esklav-Travay! Pa per!
Kifer sumet? Pa nu ki bef?
Dibut! Avans u lafreyer!
Tu travayer, devir tu sef!

Ena ki feb, ki rod tuzur
Dilye demand nu program, tu,
Persiste dir, lanwit lizur,
Ki nu pe rod gayn "tro buku".

Mo riye kan mo tann zot koz
Sa zar parol. Li enn erer,
'koz nu program pa rod gran soz,
Nu'le pa plis ki BUL LATER.

Extre depi:
SANTE PU ESKLAV-TRAVAY!

Pu enn ti-listorik ek enn-de versyon sante James Conolly, kapav ekut

https://www.youtube.com/h?v=9pXvHwE2uTs

BIZIN ENN STRATEZI AVEK POTANSYEL AMENN LAVIKTWAR

Pur Lalit Deklas, Kont Kominalism, Kont Rasism

LALIT finn, e pe kontiyn, kontribiye dan lalit konstan kont kominalism ek rasism, de fleo ki finn perpetye, ale-mem, depi lepok kolonyal. Anfet, konsyans kominal ubyin etnik li tultan sey re-lev-latet parmi lamas dimunn, sirtu kan dimunn pe rod explikasyon pu zot explwatasyon ek opresyon, sirtu kan zot al rabat lor explikasyon kominalo-relizye. Li enn explikasyon plito kuyoner, parski li zis permet u evit chalennj vre responsab, vre lennmi: lennmi deklas, Leta o-puvwar dan lintere sa klas la, ek parti politik o-puvwar dan lintere sa klas la. Si dan lepok enn *up-turn* dan lalit deklas (get nu desin lor up-turn ek downturn), konsyans kominal preske disparet – e li lozik, parski sa lepok la klas oprime pe kareman rod "egalite" – par kont, dan lepok kot pasivite dan klas travayer ogmante, sirtu kan ena tandans rod solisyon *individyel* pu opresyon sosyal, kominalism ek rasism kapav refer-sirfas byin vit. Dan sa kalite lepok la, buku dimunn rabat lor reziyne, aksepte inegalite, e satisfe avek "diminye diskriminasyon" alinteryer enn "inegalite" ki zot pran pu inevitab.

Pu kal kominalism ek rasism, fode apartir asterla mem, nu refiz azut dan prosesis klasifikasyon maladiv kominalo-relizye dan nu lavi tulezur. Li enn konstriksyon ki nu perpetye depi lepok kolonyal, lepok esklavaz ek lepok post-esklavaz. Sa tandans tultan klasifye individi anterm kominal ek ras, mem karst, sa-mem fondman rasism, sa-mem ki rasist: o-fon, li enn fason get imin kuma zanimo, ki u kapav klasifye. Alor, sa li enn difikilte.

Enn lot difikilte, se MMM, ki ti pran nesans dan enn lalit kont kominalism, finn devye dan so lalit, e sa depi lontan. Dan so kumansman, kan Moris ti pe emerze depi bagar rasyal (kot

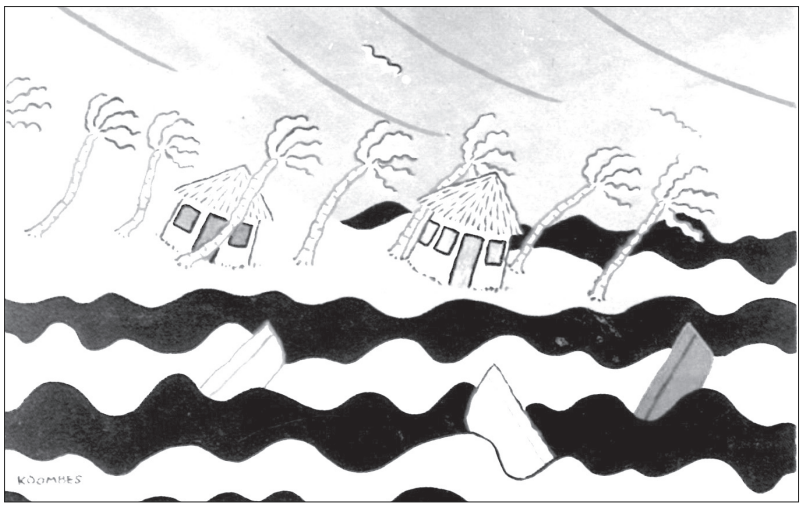

Henry Kums, Siklonn

kominalism ek rasism ti byin for pu ariv enn tel deriv), slogan prinsipal MMM ti extra presi: "*Lalit de klas, pa lalit de ras*". Lerla plitar MMM, amizir li vinn elektoralist e kumans devye ver enn form kliyantelism, li gayn enn analiz ki ankor predominan dan sosyete ziska zordi: Li dir kumkwa, "Kominote, sa li enn bon zafer. Kominalism ki pa bon. Kominalism," MMM ti kontiyne, "li kan enn parti politik *servi* kominote." Alor, la, MMM nepli pe koz lalit de klas kuma baryer kont kominalism ek rasism, li pe plito dir li bon-mem sakenn tultan re-transe dan enn "kominote", me fode pa servi sa dan politik. Alor, ariv bann lane '80, dabor LALIT, e answit dan bann lane '90 *Muvman Anti-Kominalism*, enn gran fron larz, ti adopte enn nuvo lapros kot nu finn opoz sa klasifikasyon ki nu dekrir kuma *maladif*: sa vedir, nu expoz e opoz kominalism klas o-puvwar ek so Leta, e nu, nu pa klasifye dimunn dan kominote, nu.

Sa li inportan, parski li enn stratezi ki expoz enn ta ipokrit.

Remarke, an-okirans, ki pena personn dan sosyete Moris ki *dir* ki li kominalist ubyin rasist. Non. Sakenn akiz lot la det "kominalist" sirtu si li klasifye sa lot la dan enn kominote diferan. Parmi parti politik, osi, nepli ena parti ki dir zot defann enn sel kominote. Zot tu sanse "kont kominalism e kont rasism". Zot zis akiz lot parti. Kant-a zot-mem, zot *pa* kominalis, zot pu mem dir u zot kont kominalism. Sa vedir, dimunn pa remark so prop kominalism, ubyin kominalism ki so parti pratike – li krwar li pe zis get "realite" an-fas. Li krwar li "natirel" pu ale-mem klasifye dimunn san-ses – an ras, an kominote, an karst. San laont. San realize ki li pe promuvwar samem rasism, samem kominalism, samem karsteism ki li pe kritike.

Me, kimanyer zize si enn parti anfet kominal?

Premye fason, eski sa individi ubyin sa parti politik la, li klasifye dimunn? Parfwa, orater mem klasifye dimunn ki zot pe adrese dan miting, swa reynion. U tann, dan zot koze-mem, kimanyer zot truv u anterm kominal. Suvan zot dir bann betiz kuma, "Ki u tel, tel, tel kominote...." (sa vedir sa politisyin la *fini diviz* u an kominote). Sa vedir, kan zot servi sa langaz la, zot pe truv u kuma enn fragman *dan enn tribi (kominote)*, pa kuma enn dimunn dan enn klas oprime. Paul Bérenger suvan fer sa. Parfwa, zot degiz zot kominalism par ti-astis anfantin, kuma dir plito, "Ki u apel x, y, z," kot servi ti-nom kuma enn kod pu enn kominote antye. U kapav ziz sa kalite parti la par u-mem.

U kone zot kominalist dan zot lapros. U pu remarke ki mem parti politik ki pretann zot “de-gos” fer sa kalite divizyon la. Suvan tann Dev Ramano depi *Muvman Premye Me* koz kumsa. Lerla sa kalite orater la pretann ki li-mem li pu inifye u apre. Buku santer ek ekrivin, zot osi, tultan pe klasifye dimunn dan zot parol. Akademik parey. Bizin dir ki zurnalis ek editoryalist fer li mwins. Ondire zot profesyon parfwa averti zot lor danze fer sa.

Manb LALIT, evit sa form klasifikasyon. Alor, nu pa adres u par u kominote, ni nu pa amenn argiman politik baze lor kominote nu adverser.

Nu opere plito dan enn realite imanist, e nu organiz dimunn, kuma enn bi stratezik ki anti-kominal, anterm realite so lintere *deklas* – setadir nu adres u kuma dimunn, ubyin anterm klas sosyal, zame anterm kominote. Kifer? Akoz kominalism ek rasism bann restan sistem kolonyal, e nu bizin aktivman amenn enn politik ki refiz perpetye zot, parski li fer ditor, e zame li pa amenn progre. So iltim lefe, si les kominalism terin lib, se enn nuvo bagar rasyal.

Dezyem fason, ena politisyin ki suvan divan-divan pu kamera, e mem pran laparol osi, dan regrupman kominal ek relizye. Par exanp, tu lider parti tradisyonel, avan eleksyon e mem ant eleksyon osi, zot regilyerman prezan antan ki lider ubyin antan ki Minis ubyin Lider Lopozisyon dan fonksyon kominal ek relizye. Semenn apre semenn truv zot pe asize, suvan mem pran laparol, dan sa kalite evennman la. Sa vedir, zot pe privilezye sa idantite kominalo-relizye kuma enn plas pu fer zot politik. Zot al dan fonksyon, divan-divan, tu kalite organizasyon sosyo-relizye depi tu bor. Zot divan-divan dan tu kalite lames, ena mem lames ki kareman “etatik” afors li institisyonalize. Zot divan-divan dan tu kalite servis relizye ubyin rankont kominal.

Dan LALIT, nu manb ladireksyon pa zame rod fer sa kalite kliyantelism. Nu truv li oportinist. E nu denons lezot ki fer li.

Trwazyem fason, zot anfaver ogmant sibsid lor relizyon depi Leta, depi larzan ki nu kontribiye kuma tax TVA. Nu dan LALIT nu ule feyz-awt sibsid pu relizyon – si dimunn anvi kontribiye dan so relizyon, li lib. LALIT krwar dan liberte konsyans, setadir liberte pu ena krwayans ek pratik relizyon ki u anvi, si u anvi.

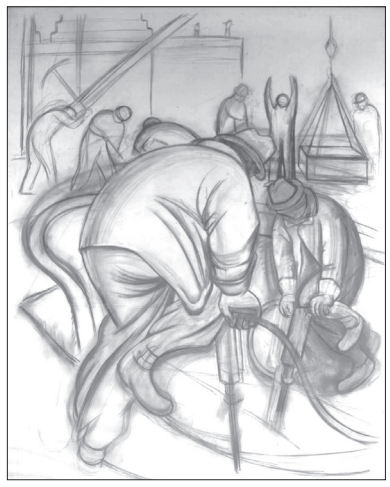

D.Rivera, Travayer fuy sime

LALIT ki finn fer?

LALIT ena enn travay politik konstan kont tu form klasifikasyon par ras ek kominote. Anmemtan, nu viz diminye diskriminasyon.

1. LALIT analiz kominalism ek rasis an term istorik. Li enn ideolozi ki finn benefisye klas dirizan, sirtu dan moman kot ena sanzman inportan ki burzwazi ubyin Leta santi li oblize fer. Alor, lalit de klas ki ladig kont kominalism. E nu pratik li. Nu pa zis ed “travayer”, me nu ralye dimunn antan ki “klas travayer”. Li pa mem zafer.

- Nu organiz dimunn ki pena lakaz – tu dimunn seki pena lakaz welkom – e nu batir sutyin pu sa lalit la, enn lalit ki al ver inifikasyon klas travayer.
- Nu organiz dimunn ki finn deplase depi zot lil, kuma Chagosyin – seki deplase welkom – e nu batir sutyin pu sa lalit la.
- Nu organiz travayer pu opoz lalwa travay ki explwat li, ki met pwa birokrasi sindikal lor so latet, ki tir so liberte travay ubyin patravay.
- Nu organiz dimunn ki so langaz siprime dan lekol ek dan Parlman – tu dimunn ki so langaz maternel oprime, li welkom – dan lintere miltilingwis baze lor lang maternel.
- Nu organiz dimunn ki finn sirviv britalite polisyer ubyin fami seki finn truv lamor dan kaso – tu seki dan leka welkom – e nu batir sutyin pu sa lalit kont vyolans par ofisye Leta.
- Nu organiz dimunn, sirtu fam, kont dominasyon patriarsi, patriarsi enn fenomenn ki ranforsi, ziska ler, par tu relizyon organize.
- Nu organiz *dimunn antan ki dimunn* deryer enn program anfaver klas travayer, ki pu alatet sa muvman la.

2. Nu militan ti met dibut *Muvman Anti-Kominalism* (MAC) ki finn fer travay ideolozik ek aksyon inportan apartir kan kominalism ti fer enn remonte apartir 1994.

3. Nu finn amenn lalit pli inportan kont kominalism dan Sistem Besluzer ant 1976 ek 2005 ki nerport ki lot parti, e nu estime ki nu ti pre pu ranport laviktwar. *Rezistans*, apartir 2005, finn al repran sa lalit la dan enn fason oportinist ek popilist, e anmemtan finn plonz size la dan enn lamar zidisyer. Anplis, zot finn al, par oportinist, al uver posibilite enn gran danze: re-klasifikasyon kominal dan kad elektoral. Zot ka Nasyon Zini ti telman legalist ek oportinist ki zot finn anfet, ant-ot, atak lefet ki pe servi enn resansman ki dat depi 1972.

Zizman ki zot finn gayn dir bizin *swa* tir sistem besluzer (ki oblize travers par lalit politik mem avek sa zizman la – akoz ena enn Parlman eli ki sanz lalwa, e bizin 3/4 vot dapre Konstitisyon), *swa* fer enn nuvo resansman kominal. Swit-a sa, pu premye fwa depi lontan, enn parti meynnstrim, an-okirans PMSD, finn al re-vinn anfaver Besluzer avek propozisyon pu enn nuvo resansman kominal. Nu finn

konstaman kritik sa stratezi erone Rezistans.

Nu metod atak sistem la, se pu fer tiraz osor, rezistans pasiv, pu swazir ki enn lor sa kat "kominote" ki Konstitisyon finn invante pu met lor Nomination Paper pu eleksyon zeneral ant 1983 ek 2014. Kumsa, pa nu ti al plonz sa isyu la dan lamar zidisyer, kan li enn isyu eminaman politik. E, nu kontiyn milite politikman pu enn gran sanzman dan sistem elektoral ki pu permet tir kominalism dan Konstitisyon.

4. Nu ti premye parti pu fer petisyon pu veritab reparasyon pu esklavaz – enn de pli gran petisyon dan Moris, an 1994. Ala so text an Angle (Li ti enn petisyon internasyonal, osi byin ki lokal, alor li ti dan 2 langaz) – remarke kan lir, ki petisyon la spesifye san klasifikasyon kominal, kan li dir "san rekur a perpetye klasifikasyon rasyal ubyin etnik" (Get Petisyon anba).

5. Nu pa fer referans ar dimunn dan enn lot form "kominalism" inpe pli larz – setadir antan ki "Morisyin" ubyin "sitwayin" – kuma buku lezot parti fer kan zot pretann zot pa kominal, mem kan zot klasifye dimunn san-ses, mem zot adres dimunn par kominote, mem zot truv lemond anterm kominalo-relizye.

Kan diviz dimunn an "Morisyin" ek lezot, li sa form "nasyonalism" ki anfet zerm zenofobi. Parey avek term "sitwayin". Pa zis sitwayin ki bizin ena tu drwa – tu dimunn ki travay ubyin res Repiblik Moris bizin ena. Remarke dan nu seksyon lor demand klas travayer, nu inklir drwa vote pu travayer depi lezot pei.

6. LALIT revandik piblikasyon tu nominasyon dan servis sivil, e osi sekter piblik, pu tu plas travay. Anmemtan bizin pibliye lalist tu aplikan. Anplis nom, bizin ena landrwa kot zot reste, zot kalifikasyon, e rezon prinsipal pu zot akseptasyon ubyin rezeksyon.

Seki pli inportan dan analiz ek stratezi LALIT lor size kominalism se nu refi pu mobiliz dimunn par ras, etni, kominote, relizyon. Nu mobiliz dimunn lor baz program, e lor baz lintere antan ki klas. ■

Petition addressed to the Head of State of Mauritius, copies to Governments of Netherlands, France & Great Britain, the three States which colonized Mauritius

Bearing in mind the immense scale of the human suffering caused by slavery and the vast scale of the social destructivity of this system, and given the universal denunciation of slavery, and

Bearing in mind the fact that there are some nation sates whose owning classes benefitted directly in the form of capital accumulation from slavery, and still stand advantaged by the initial riches made through slavery,

Bearing in mind that there are some nation states whose working classes suffered directly from the confiscation of their means of subsistence and the annihilation of their social economy as a result of the ravages of slavery, and suffered directly from the humiliation and degradation of this system.

Bearing in mind that the only compensation that has hitherto been paid by States responsible for upholding and allowing slavery, is that compensation paid to slave owners in respect of their so-called "property rights" having been infringed, we, the undersigned

Knowing that the quasi-totality of Mauritian working class organizations have signed this petition, sent to President of Mauritius & three heads of state,

Knowing that the petition has been widely signed by peoples' organizations from countries all over the world and already sent to the President & three heads of state,

Call on States whose peoples suffered the direct effects of slavery, to put in claims to those States responsible for slavery, for material and moral damages, and we, the undersigned,

Call on those States responsible for slavery to pay the damages claimed, and to pay these damages not from the usual government revenue, which includes working peoples' direct and indirect taxes, but from a special "anti-slavery levy" to be levied on the propertied classes and their companies and corporations, and we

Call on the States claiming damages to create a special "post-slavery fund" to be used for health and housing programmes in poor and working class neighbourhood and areas, and for the educational advancement, in its broadest sense, of all poor and working class neighbourhoods and areas, but ***without any recall to the perpetuation of race or ethnic classification of individuals*** [italics and bold added for purposes of this Program], and we, the undersigned,

By our signature, I/we endorse this petition being circulated by LALIT demanding that the government of the Republic of Mauritius, in the spirit of the above arguments, prepare and submit a claim for compensation for the material and moral damage suffered by the working people of Mauritius through the slavery system from 1568 to 1835 and in the decades following the liberation of slaves and until today.

UPTURN ek DOWNTURN
Ior letan dan Lalit Klas Travayer Moris

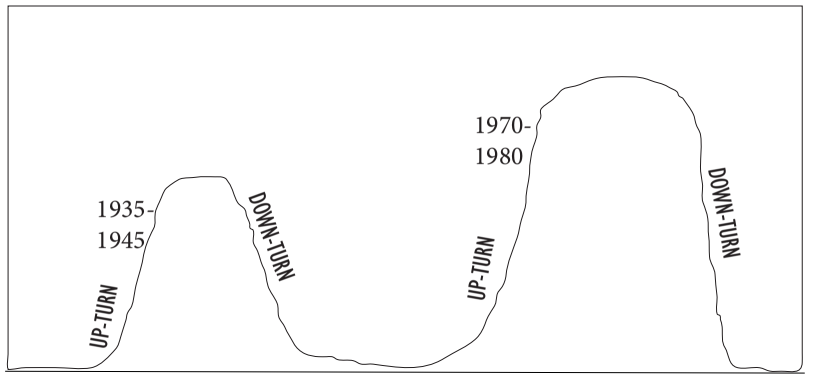

1900 Vini mem 2019-20

UP-TURN otur 1935-45

Aksyon lamas dimunn ogmante: petisyon, manifestasyon, lagrev isi-laba enpe partu ziska 2 muvman lagrev insireksyonel an 1937 ek 1943 ki amenn gran progre.
Muvman sindika vinn zeneralize pu premye fwa.
Parti politik pu klas travayer pran nesans pu premye fwa - kuma PT, IFB, Lalig Kominist.
Mobilizasyon ek refleksyon ogmante parmi travayer; rod kontrol lor later; gayn sekirite anplwa.
Gayn Lindepandans.

UP-TURN otur 1970-80

Lagrev Medine 1970, Anna 1971, Lagrev zeneral 1971. Imans lagrev etidyan partu, kilminn Me 1975.
Mobilizasyon laburer depi 1976, aksantye ale-mem, ziska pli gran muvman travayer, muvman lagrev Ut 79. Sulevman lamas dimunn otur 2yem lagrev lafin Septam 1980.
Fasil rekrit manb serye dan enn parti revolisyoner lor baz enn program tranzisyonel.
Manifestasyon Chagosyin. 1981 -- balye PT-PMSD an 1982 60-0.

Bann DOWN-TURN

Pasivite relativ parmi travayer; lamas dimunn reziyne; ena tandans pu larg tu dan lame 2-3 lider; sakenn rod solisyon individyel; dimunn repliy lor kominalism ek nasyonalism; mem intelijentsia nepli konpran flo listwar; klas posedan ki kontrol tu vinn “invizib”; ideolozi burzwa reyne pu enn tan.

STRIKTIR PARTI LALIT
ORGANIGRAM

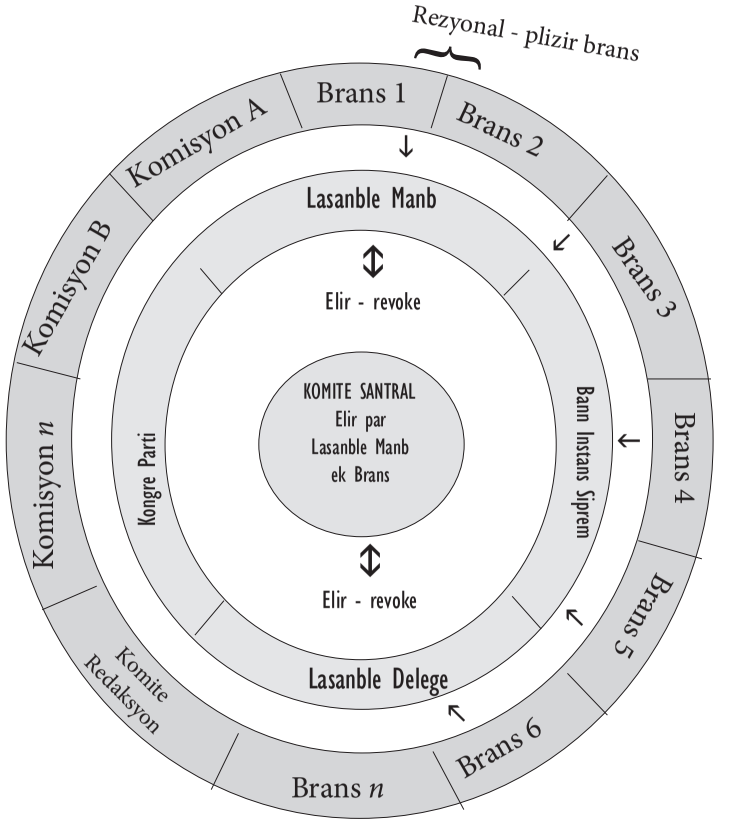

Brans

Kree lide, avoy KS ek Lasanble.
Amenn lide depi KS; pumon Parti LALIT.
Rekrit manb - enn par enn. Propoz ful manb.
Ramas kotite manb brans ki pa ful manb.
Gard lalist sinpatizan. brans
Distribiye piblikasyon, drafte lartik ar lekter.
Distribiye trak, kol lafis, organiz reynion kartye, gard kontak ar sayt travay dan landrwa.

Komite Santral

Elir par Lasanble manb/delege; santraliz program ek aksyon.
Li organiz, e desid tayming ek konteni:
- Lasanble manb, kongre, ramas oto-tax., gard kont
- Revi LALIT ek websayt, e rekritman atraver sa.
- Reynion, konferans, seminar, manifestasyon
- Trak onivo nasyonal, konferans depres
- Relasyon ar lezot lorganizasyon - lokal/internasyonal.

LINPORTANS LALIT PU

Emansipasyon Fam, Liberasyon Fam

Zordi dan Moris, tu fam ek mazorite zom domine par enn poyne zom macho ki alatet enn seri yerarsi patriarkal dan lasosyete:
- Dan lafami, ena sef klan familyal ki rod kontrol lavi sak manb fami;
- Dan travay, ena proprieter konpayni, so bord, so bann manejer, enn seri sef ek su-sef e lerla anba net, gayn travayer;
- Dan servis sivil, li parey;
- Tu parti kot pena striktir demokratik, li osi li vinn parey.
- Kan sindika pa marse demokratikman, li osi li vinn parey.
- Preske partu dan lasosyete dan lafami, lor sime, dan bis, dan travay, sa bann yerarsi patriarkal la ki dominn e kontrol nu lavi. Zom macho predater rod kontrol ziska nu lekor atraver tu kalite form vyolans, inklir vyolans sexyel. Ena ansyin lalwa kolonyal ki ankor la ki rod kontrol nu sexyalite e kontrol nu desizyon sipa u kan nu ule gayn zanfan. Laplipar lavortman ilegal ankor ilegal malgre ki militan LALIT finn reysi mobilize pu amenn sanzman dan lalwa an 2012. Ankor res buku baraz pu anpes divors, savedir rekonet ki 2 dimunn nepli volonterman partaz enn fwaye, mem ki militan fam LALIT finn reysi lite pu enn tigit plis progre kan finn reysi gayn divors par konsantman mityel an 2011. Pa dimann fam si pa nu donn konsantman, pa dimann fam seki li, li anvi. Sistem patriarkal avek so yerarsi inpoz so volonte lor nu. Lasosyete pa pe organize pu fam kapav viv indepandan ek epanwir: pena politik pu kree anplwa stab, pena program lozman pu fam kuma CHA ti fer lontan pu fam tusel, ena menas perpetyel lor dispanser ek lopital gratis ek piblik, lor dilo, lalimyer, transpor sibsidye, pena lakres gratis dan landrwa kot fam reste.

Tu lezot parti politik finn aret koz emansipasyon ek liberasyon fam. Laplipar ant zot koz zis *jennder aster*: savedir komye fam zot pu fer monte dan yerarsi patriarkal, met zot dan sanse pozisyon puvwar. Ki fam monte dan yerarsi patriarkal pa sanz nanye dan lavi tu fam ek mazorite zom. Ena fwa li kapav pir. Nek ena pu get konportman Spiker Hanoomanjee dan Parlman ek bilan katastrofik Prezidant Gurib-Fakim. E lepok kanpayn elektoral, sel pwin ki zot ena se ki zot finn donn tiket enn poyne fam pu poz kandida. E met enn Minis Jennder initil. Se tu.

Dan LALIT, nu ena striktir demokratik ki akey fam. Dan tu nu bann aksyon, ena ful-partisipasyon fam. Ena fwa, plis ki zom kuma

Demand LALIT

Pu travay stab pu tu fam dan laz travay!

Fam bizin lib pu travay pu so prop rant. Kumsa li kapav indepandan. Pu sa vinn enn realite, bizin devlop nuvo sekter prodiksyon, kuma prodiksyon alimanter.

Lakaz pu tu fam ki pena lozman!

Leta bizin rekonet ki se fam ki sant selil familyal, ki gayn zanfan, e ki okip zanfan, ki sweyn e okip lakaz, se fam ki konstitiye “fwaye”. Bizin ena enn politik lakaz lwe kuma CHA lontan osi byin ki NHDC, MHC, later *sites and services*. Sa pu permet fam ki sibir vyolans domestik kite, ale, pran so prop lakaz. Li pu osi evit vyolans dan lafami kuma lager zeritye lor enn sel ti-lakaz.

Servis sosyal iniversel - linportans sa demand pu fam!

Kan ena servis sosyal ki “sible”, li donn puvwar predater lor fam ki pe fer aplikasyon pu led. Alor, LALIT truv inportan pu emansipasyon fam ki omaximem servis sosyal bizin iniversel.

Vyol ek tu agresyon sexyel bizin tom su “Asolt” dan lalwa!

Represyon, savedir zis ogmant santans prizon dan ka vyol, li danzere pu fam. Zom predater pu rod debaras so viktim pu ki pena temwin. Fale lalwa li sweyn viktim asolt sexyel, pa zis galup deryer perpetrater. Fale pa fam pas enn dezyem tromatism dan lanket lapolis e dan Lakur si li swazir pu raporte. Lalwa bizin get enn sel kestyon: eski finn ena konsantman u non. Parey kuma dan tu lezot ka asolt. Linz viktim la, relasyon ant li ek so agreser pena nanye pu fer ladan. Bizin fer sa kalite kestyon dan Lakur vinn inadmisib.

Leta bizin popilariz yunit asolt sexyel dan lopital!

Militan LALIT finn kontribiye depi 2002 pu ki gayn enn gran viktwar lor sa size la. Aster viktim vyol nepli ena pu al stasyon apre enn vyol. Viktim al direk dan enn dan 5 lopital Moris ek lopital Rodrig. Deza ena enn “protokol” ekrit kot tu fonksyoner bizin diriz viktim ver swin medikal, prevantif, swin sikolozik. Si viktim anvi raporte, polisyer vinn pran so depozisyon dan lopital direk. Me ni guvernman, ni lezot parti pa pe popilariz sa sistem la pu ki tu dimunn kone ena li.

Dekriminaliz lavortman!

Pu ki nepli ena lavortman ilegal danzere, bizin fer lavortman tom su lalwa lasante piblik, plito ki su lalwa kriminel. Savedir bizin aret met lapolis lor ledo fam ki finn fer enn lavortman.

dan gran manifestasyon LALIT-abitan lakaz lamyant an 2018. Nu program politik, li viz pu atak sistem patriarkal ek so yerarsi. Nu program politik, li viz liberasyon ek emansipasyon fam e anmemtan tu dimunn ki domine par sistem patriarkal. Muvman #MeToo finn expoz lefet ki buku fam sibir asolt sexyel depi relativman tigit zom, pa mem 10%. Fode kal sa tigit zom macho, pu kal patriarsi.

Kan fam emansipe, li liber lamwatye klas travayer pu rant dan enn lalit kont kapitalism amizir li kumans pran. Li osi liber laplipar zom, ki zot osi, domine par sa bann zom macho alatet tu sa yerarsi patriarkal la. ■

LALIT finn partisip dan tu eleksyon zeneral depi 1982. Nu pa finn tultan aliyn kandida. Li depann sirtu lor *lanze*.

Lane	Kandida?	Retonbe Pozitif	Komanter
1982	Pa poze	✔	Lanze eleksyon vinn lor debaras ansyin rezim PT-PMSD. LALIT dir vot MMM-PSM lor baz ***nu*** program; MMM-PSM gayne 60-0; apre eleksyon, LALIT ranforsi, gayn plis ki 60 brans. Kasir MMM v. MSM ena lefe remarzinaliz LALIT. Me, akoz nu ti lidership Lagrev Ut 79 ek Septam 80, nu res for.
1983	15	✔	Polarizasyon total MMM v. MSM-PT-PMSD. Re-kumans lanze kominalist. LALIT marzinalize. Labaz gran muvman otur MMM, divize; ena truv Bérenger zom tablisman danzere; ena truv Jugnauth kuma anti-travayer. Premye fwa LALIT fer tiraz o-sor pu opoz sistem Best Loser. Depi sa nu fer tiraz osor sak eleksyon.
1987	42	✔	LALIT fer lalyans ar bann Ramano avan eleksyon e ansam nu met 60 kandida. Bann-la vande. Nu al delavan. Sorti ase for. Muvman travayer konstriksyon DWC sorti ladan.
1991	Pa poze	✔	Lanze eleksyon ti lor kestyon Repiblik. Desid pu dir vot MMM-MSM zis lor sa enn pwin Repiblik la. La, zot gayne, e zot met Repiblik an 1992. Militan LALIT met dibut Muvman Lakaz, ki reziste kont demolisyon lakaz lor Kowlenn.
1995	Pa poze	✔	Nu deside ki, akoz sityasyon kominal danzere, nu pa pu aliyn kandida; militan LALIT met dibut Muvman Anti-Kominalism; PT-MMM gayne 60-0. Militan LALIT met dibut All Workers' Conference ki inifye tu sindika dan pei pandan pre 5 an otur program defansiv, fas-a kaptilasyon Guvernman divan World Bank, IMF ek WTO.
2000	20	✔	Nu aliyn kandida kont tu parti. Yousouf Mohamed met enn Ka kont LALIT lor nu tiraz osor. Zizman Seetulsing. Travay politik sirtu LALIT ti fini akil seki anfaver Best Loser. Apre eleksyon, nu desid pu konsantre lor enn program ki re-pran lofansiv, e pu sorti depi defansiv. Nu ankor la.
2005	32	✔	LALIT fer enn bon kanpayn. Nu reysi met lanze lor nu program: re-instor eleksyon vilaz; re-fer pansyon vinn iniversel. Nu ti desid pu travay pu lanze vinn otur "kann pena lavenir" — bizin fors tablisman plant manze. Me, nu sarye fardo Ka Rezistans — ki suk tu loxizenn ar zot bann fos-fos stratezi, medya ansorsele ziska ler; enn seri ka lakur Rezistans vinn gat lalit *politik* kont BLS pu 15 an. Lalyans Sosyal otur PT gayne — lor enn platform ki inklir sertin sa bann pwin programatik LALIT fek mansyone.
2010	Pa poze	?	Pa aliyn kandida, ankor enn fwa akoz enn eleksyon kominal. PT-MSM eli apre enn kanpayn kominal. Platform Nuvo Konstitisyon ki vinn Blok 104 amenn amalgamasyon Rezistans ek Bizlall ek tu kalite dimunn kuma Forget, Patel, etc lor enn fos chalennj BLS. Finalman zot pa poze. LALIT aksantye travay programatik, sirtu otur kestyon later, ki burzwazi pe bayante.
2014	28	✔	LALIT fer bon kanpayn. Skor pa mal. E skor ki nu gayne li ase egal dan tu sirkonskripsyon, e pu tu manb. Tandi ki selman seki "gran lider" lezot formasyon sipozeman a-gos (kuma Rezistans, Bizlall, Sheila Bunwaree, Roshni Muneeram) pa lezot zot kandida, gayn plis ki LALIT. Dernye 5 an, LALIT pe konstrir enn muvman de-mas pu chalennj politik bayant later, betonn later. Imans muvman kont lakaz lamyant pran nesans.

PROGRAM LALIT
SEKSYON II

Kestyon Later ek Valer Lamer

Nu resurs ekonomik, li later ek lamer.
E sa li bizin su kontrol tu dimunn.
E tu dimunn ena enn rol pu kontribiye ladan, atraver nu “travay”,
samem nu trwazyem larises. Me, zordi ki nu truve?

Zordi, nu truve ki tablisman ena enn monopol lor later kot li swa gard kann swa mont vila delix. Nu truve ki bato lapes depi Lespayn, Lafrans, Kore fer piyaz Losean Moris, e nu truve ki lamwatye dimunn dan klas travayer finn fatige rod travay, alor finn tom dan enn somaz invizib.

Later

Gran mazorite arpan later agrikol ankor ena kann lor la mem si pri disik telman ba ki guvernman pe sibvansyonn tablisman ek planter kann. Tu dimunn kone kann pena lavenir. Dayer, kann pe apovri later, e pe fer sa a-lapert. Anplwaye tablisman finn sorti 50,000 finn vinn 3-4,000 dan lespas 15-20 an. Mulin Medine fek ferme. Res zis 3 mulin. Telman kann pena lavenir ki tablisman ek kapitalis imobilye pe pran bon later agrikol pe plank vila delix pu milyarder, PDS-IRS-RES, terin golf lor later la, vann li ar milyarder lor marse internasyonal. Alor pe pran bon later agrikol, pe bayante, pe betone, pe fer larwinn ekolozik. E tu guvernman: Jugnauth-Ramgoolam-Duval-Bérenger pe donn zot fasilite pu fer sa. Kan ti kapav servi later pu kree anplwa stab par milye, pu prezerv lanvironnman, pu lozman, pu sekirite alimanter, pu ogmant deviz par export prodwi alimanter.

Anplis, later so pri finn telman monte ki li finn vinn preske inposib pu dimunn ordiner aste later pu mont lakaz pu reste.

Sel plas kot ena prodiksyon alimanter avanse, se Rodrig. Li bizin an-avangard dan sa prosesis devlop lagrikiltir ek prezervasyon alimanter kuma enn lindistri onivo Repiblik an-antye.

Lamer

Bato lapes depi Lespayn, Lafrans, Kore ek Lasinn pe fer piyaz dan lamer Repiblik Moris, e Guvernman Moris pa finn asir enn lindistri lapes ki sutenab, ki sweyn lamer, nu resurs natirel.

Travayer

Purtan, lamwatye dimunn Repiblik Moris nepli dan marse travay. Telman ena somaz, dimunn finn fatige rod travay, zot nepli tom dan sif san-anplwa, akoz zot finn sipozeman “retir” zot dan marse travay. Mem MCB Focus, pe deplor sa fe la.

LALIT, li *sel* parti ki finn amenn kanpayn politik pu ki tu dimunn ansam, nu ena kontrol demokratik lor manyer servi later ek lamer. Nu finn fer sa pu pre 40 an. Nu dir, bizin aret sibvansyonn kann, aret sibvansyonn sekter imobilye. Bizin osi aret piyaz lamer otur Repiblik Moris. Bizin aret kit dimunn dan somaz.

Lor sa baz la, setadir kimanyer servi later pei, nu pe dimann u vot.

Dan dernye 5 an, nu finn amenn kanpayn onivo nasyonal:

* 2016 – Kolok lor danze stratezi “Smart City” swivi par kanpayn reynon partu dan pei ek trak onivo nasyonal ek lafis *Smart Cities* dan ki lintere?” pu expoz sa danze la.
* 2017 – Konferans depres pu denons lanpler menas destriksyon later par politik bayant later kot nu finn prezant nu “maping” ki montre lakantite PDS-IRS-RES-Smart City-terin golf – lotel ki pe akapar later ki ti kapav servi pu prodiksyon.
* 2016-2017 – Mobilizasyon ansam avek abitan, kont proze imobilye ki pe menas pu deloz zot depi landrwa kot zot reste kuma dan Baie du Cap, Mahebourg ek lor lakot Les.
* 2017 – Mobilizasyon ansam avek peser lakot Lwes ek Les kont politik pu eliminn peser artizanal. Se sa travay la ki finn donn nesans *Sart Peser*. U kapav lir sa Sart la lor nu websayt si u rod kot li dir “*Search*” ek tip Fishermen’s Charter.
* 2017-2019 – Mobilizasyon ansam avek abitan lakaz lamyant dan enn 50enn site EDC 4 kwin Moris pu dir guvernman ranplas

lakaz lamyant, mont lakaz lwe pu dimunn san lakaz olye sibvansyonn vila milyarder ek tablisman so kann. Sa finn kilminn dan 2 gran manifestasyon dan Port Louis an 2018 ek enn seri aksyon protestasyon kot biro CAB dan Lenor, Les, Lwes, Lesid ek Vacoas-Floreal.

* An 2005, nu ti inisye ansam avek 9 organizasyon sosyal ek sindikal, *Sart pu Sekirite Alimanter.* U kapav lir sa Sart la lor nu websayt si u klik kot li dir "Search" ek tip *Food Security Charter*.

Lefe nu revandikasyon

Nu revandikasyon li ena plizir lefe ki dekul depi so vize mem.

- Li viz kreasyon anplwa,
- Li viz sekirite alimanter,
- Li viz enn form devlopman eko nomik ki ekolozik,
- Li viz amorti problem deviz,

e li pu fer tusala.

* Dan lespas 7-an, tu proprieter later kann bizin re-organiz zot terin pu ranplas plantasyon kann par plantasyon prodwi alimanter bio antreliyn. Anmemtan, tu tablisman bizin fini kumans konstrir premye faz lizinn (pu prezerv-transform premye rekolt ki gayne) pu ki prodwi dan enn form pu exporte e pu distribiye lor marse lokal. Sa pu kree anplwa stab par milye dan karo, lizinn, transportasyon, stokaz, agro-syans, marketing.

* Refer li ilegal pu konverti later agrikol, fer li vinn later imobilye pu ki aret bayant later olye servi li pu prodiksyon. Aret vann later lor marse internasyonal. Bizin aret tu nuvo proze PDS, lotel, terin golf. Dilo, laplaz, bor larivyer, montayn bizin res dibyin piblik, zame privatize.

* Investisman masif dan kreasyon enn gran laflot navir dan sa 2.3 milyon kilomet kare lamer (inklir lamer otur Chagos) pu devlopman lindistri prodwi lamer dan enn fason ki respekte ekolozi.

* Aret monopol lotel, vila delix lor lagon ek lamer pre. Peser ek abitan lakot bizin ena plis kontrol demokratik lor lakot ek lagon. ■

Ledikasyon dan Laliberte

Sistem ledikasyon enn-dan-lot li perpetye sistem kapitalist.
Li finn vinn enn mwayin pu klas kapitalist
dornt klas travayer.
Alor, amizir nu viz sanz manyer ki nu organiz later ek lamer,
travay ek lwazir, nu bizin re-mazinn ledikasyon osi.

Politik "ledikasyon" Guvernman MSM-ML pa finn vremem amenn epanwisman zanfan lekol, ni finn vreman re-os nivo zeneral ledikasyon dan pei. Mem si *Plan Reform Ledikasyon* Minis Dookun pe diminye intansite konpetisyon dan lekol, pena okenn indikasyon ki ena buku amelyorasyon apar amorti sa konpetisyon la inpe. Okontrer analiz rezilta lexame PSAC lane dernyer demontre plito enn degradasyon nivo dan tu size. Guvernman MSM-ML parey kuma lezot avan li, finn baz zot politik ledikasyon lor enn konsta reisit, zot nek tap lestoma sanse nivo literesi dan pei byin elve, sanse laplipar zelev ena enn metriz Angle ek Franse. Alor ki anverite ledikasyon dan Moris plito enn esek, pu pa dir enn katastrof, e plis ki lamwatye zanfan pa reysi dan zot lexame apre 6-an lekol. Zot pa konn ekrir ek lir ni an Angle ni an Franse ni an Kreol. Leres seki reysi, mem seki sanse briyan, zot finn aprann par ker. Rezon prinsipal sa dezast la li akoz pa finn e pa pe servi langaz Kreol kuma medyom pu anseyn size kuma Matematik, Syans, Zeografi. Reform Minis Dookun pa finn pran ankont ditu kestyon medyom. Li finn inyor Rapor Hearing LPT 2009 ki finn expoz ditor intelektyel, kognitif, kiltirel tu zanfan sufer kan siprim zot langaz maternel dan lekol. Li finn inyor tu resers rezyonal ek internasyonal, inkli rekomandasyon UNESCO anfaver itilizasyon langaz maternel pu anseyne. Li finn kareman innyor Rapor Ombudsperson for Children 2017-18 dan lekel li rekomand servi langaz Kreol kuma medyom.

Guvernman MSM-ML finn mem rod fer kwar ki langaz Kreol deza servi kuma "medyom lanseynman". Dan enn Komite Nasyon Zini an Novam 2018 Minis Lazistis Maneesh Gobin finn fer enn deklarasyon erone kumkwa Kreol deza pe servi kuma medyom lanseynman, e dan primer e dan segonder.

Li vre osi pu dir ki ankor ena buku konfizyon ki sirkile lor kestyon medyom. Enn medyom li enn langaz dan lekel enn size anseyne – kote oral, e kote ekrit, e kote lexame. U pa kapav pretann ki Kreol li medyom akoz nepli pini profeser ki "ena rekur a" Kreol oral. Sa enn falsifikasyon sinifikasyon iniverselman aksepte pu sa term "medyom".

Ledikasyon kuma esapatwar

Zordi pu buku dimunn ledikasyon finn vinn kuma enn mwayin pu sorti depi lamizer, enn mwayin pu "monte" dan lesel sosyal e mem pu sanz sosyete, zot pu dir ki fode kumans par "ledikasyon". Ideolozi dominan telman for ki zot pa realize ki li finn fer nu ariv truv li normal ki dan sa sistem "lesel" la enn poyne dimunn tultan res lao e leres anba. Anplis sistem ledikasyon enn pilye sistem ekonomik ek politik ki reyne. Sanz sistem ledikasyon pa pu aret sistem explwatasyon ek dominasyon anplas.

Sistem ledikasyon li, par exelans, mwayin ki klas o-puvwar prepar nuvo dimunn pu rant dan "larme" travayer ki zot pu explwate dime. Sistem ledikasyon la pu dornt zanfan. Li enn pivo dan mintenir ideolozi dominan lor prosenn zenerasyon. Alor, san enn revolisyon sosyal, li *pa fasil* pu sanz sistem ledikasyon dan enn fason profon. Li selman fasil pu *dir,* "Bizin sanz li!" Sa larme fonksyoner dan Minister Ledikasyon ek dan MIE, zot enn barikad reaksyoner kont tu sanzman ki dimunn ki reflesi,

ubyin mem si ena politisyin inpe de-gos ki eli, propoze. Fode lamas dimunn exziz sanzman dan sistem ledikasyon, e anmemtan nu tu ansam, ranvers sa sistem aktyel la ki reyne, kote ekonomik ek politik.

Anu imazinn zis 5 sanzman pu exzize zordi:

Langaz Natirel

Imazine ki tu zanfan ek profeser pe koze natirelman, dan nu prop langaz. Mazinn sa laliberte la.

Alor, premye sanzman ki LALIT vize, se medyom bizin lang maternel. Sa, pu 90% zanfan, li langaz Kreol. Pu enn lot 5% li langaz Bhojpuri. Nu langaz maternel li nu zuti pu konpran lemond otur de nu. Bizin itiliz li dan kontex formel, ekrit, osi byin ki informel, koze. Pu ariv ot-nivo refleksyon miltileng, fode langaz maternel li form so lesafodaz. Premye zafer ki sa inplike, se bizin mobiliz zelev ek paran anfaver nu prop langaz, sirtu parmi lamas dimunn, setadir pa elit.

Egalite tu lekol

Mazinn si tu lekol ti egalman bon. Mazinn si pa ti bizin ena tu sa konpetisyon malsin ki ena zordi.

Dezyeman, LALIT propoz enn sistem pu re-os nivo dan tu lekol ek kolez. Seki dimunn apel “nivelman par lao”. Manyer ki fer sa se par partaz “premye swa pu kolez” egal-egal ant sak lekol primer, e partaz tu labur liniversite egal-egal parmi tu Kolez HSC. Kumsa, paran pu avoy zanfan lekol ki pli konvenab, plito ki koronp sistem rezyonal par galup ver “star school”. Tu lekol primer pu vinn “star school”, e tu kolez pu vinn “star kolez”. Paran pu met lord dan tu lekol. E li pa enn demand tro revolisyoner: dayer, deza ena enn sistem kota ki existe: pu garson-tifi, pu Rodrig, pu enn-de zanfan sak lekol primer. Nu dir bizin zeneraliz li. Sa pu re-os nivo tu lekol primer, e tu lekol segonder. Pu ariv a sistem kota, fode nu mobiliz paran, profeser ek zelev dan landrwa mizer.

Diego Rivera, Fleris

Ere ek lib

Mazinn si pedagozi ti rann lavi zelev ek profeser ere ek lib anplas enn pinisyon

Trwazyeman, bizin ena enn pedagozi ki permet zanfan “dekuver” lemond – ki li kote fiziks, simi, ki li kote listwar, ki li kote zeografi, ekolozi, biolozi, literatir. Metod aktyel, ki swiv lozikman depi inpozisyon langaz etranze kuma medyom, li rod plin latet zanfan ek bann fe plizumwin dekonekte. Pena okenn pedagozi ki viz pu zanfan aprann reflesi a ot-nivo par limem, aprann servi so latet pu manye bann konsep difisil. Dimunn kontan fer sa kalite pezel la. Pena okenn lespas ni letan pu kreativite lib. Pena lespas ni letan pu spor. Tusala bizin sanze.

Aktivite

Mazinn aktivite ant 2-er a 6-er partu dan pei, kot tu zanfan pe epannwir

Katriyeman, ler lekol bizin relativman kurt, pu kit letan lib pu aprann zafer ki zanfan anvi, ubyin pu fer zafer ki zanfan anvi. Bizin enn swa pu zanfan, depi 2er a 6 er, ki li anvi fer: zwe ches, fer teat, lamizik, skilptir, ladans, naze, zwe futborl, zwe ping-pong, zwe badminntonn, fer atletism. Tanki ena pwin lexame pu lezot size, pu sa lertan la, ti bizin osi ena pwin. Mem si li opsyonel. Kumsa, paran ki fini travay tar, pena traka, zot nonpli. Kumsa zanfan aprann kisannla li ete, vizavi so kamarad, vizavi sa bann animater tanto la.

Pena divizyon

Mazinn si tu zanfan inifye, nepli divize dan lekol anterm relizyon.

Sinkyeman, listwar kolonyal finn leg nu enn sistem kot ena sertin divizyon maladiv, lor baz relizyon, dan sistem ledikasyon. Tu zanfan bizin ena drwa enn ledikasyon sekilye, dan tu landrwa.

Sa 5 revandikasyon la, zot aplike pu tu nivo ledikasyon: pre-skoler, primer, segonder, teknik, tersyer, adilt.

Sa 5 demand, ki ase minimal, zot tu inklir bann dinamik ki al ver sanzman profon, mem si sa sanzman profon la pu vini selman ansam avek enn remiz an-kestyon sistem ekonomik ki pe kontrol sistem ledikasyon, ki pe azir kuma mul pu prodir zanfan ki pu ranpli diferan kalite lizinn, sant ICT, birokrasi, dan lavenir. Anmemtan, LALIT osi promuvwar servi tu lekol ek kolez dan tanto pu “lekol diswar” pu adilt – lor tu kalite kur.

Alor, li lor baz sa bann demand la ki nu pe solisit u vot dan eleksyon zeneral. ■

RANPLAS LAKAZ LAMYANT DIRZANS!

Lozman pu Tu Dimunn

LALIT finn tultan amenn kanpayn pu ki lakaz vinn drwa pu tu dimunn. Sa li telman inportan ki zis lor la, nu pe dimann u vot pu LALIT dan eleksyon zeneral ki pe vini.

Ki nu truve zordi?

Ena kriz lozman ki pe agrave lane apre lane. Sa li vre dan Moris ek dan Rodrig, e pu Rodrige ki etablir Moris.

Buku dimunn pe viv dan kondisyon difisil, pe viv dan sere dan lakaz zeritye, pe viv dan lakaz danzere ki finn konstrir avek lamyant. Ena dimunn ki pe travay bat-bate ek pena posibilite aplay pu enn lakaz NHDC akoz bann kriter rizid ki inpoze lor kapasite ranburse. Guvernman avan ek Guvernman MSM-ML-Transfiz finn fer gran retar dan konstriksyon lakaz pu reponn a demand ki ena. Olye itiliz later pu demar bann gran proze lozman guvernman pe plito fasilit biznes fonsye pu dilapid later pu proze imobilye delix. Onivo LALIT ek *Muvman Lakaz*, nu tultan finn amenn lalit ansam avek dimunn ki dan problem lakaz pu drwa a lozman.

Lalit pu drwa a lozman

LALIT ek *Muvman Lakaz*, finn dan mobilizasyon dan bann lane ’90 pu opoz plan guvernman PTr sa lepok la pu kraz lakaz abitan lor Stateland dan diferan rezyon pei. Nu ti pe dir ki “Bizin ranz lakaz, pa kraz lakaz!” Guvernman finn oblize sede e met plan pu regilariz abitan Stateland anplas servi represyon.

An 1993 su presyon FMI/Labank Mondyal, guvernman MSM-MMM finn demantel e ferm *Central Housing Authority* (CHA). CHA ti pe mont lakaz pu travayer ek dimunn mizer. Pu sanse ranplas CHA, Guvernman finn met dibut NHDC, ki enn konpayni baze lor rantabilite ek profi. NHDC zame pa ti anmezir, e tuzur pa anmezir, furni lozman pu sa gran proporsyon klas travayer ki travay san sekirite anplwa, san peslip, san rant regilye tule mwa. Nu finn amenn kanpayn kont pri byin ser ki guvernman ti pe fer dimunn peye pu lakaz NHDC. Sa kanpayn la finn regrup ansam travayer lisansye CHA ek travayer lisansye dan *Devlopment Works Corporation* (DWC) ansam ar *Muvman Lakaz* ek militan LALIT. Nu aksyon finn permet posibilite inifikasyon muvman sindikal an antye, enn inifikasyon delege sindikal tu sindika pei dan *All Workers Conference* apartir 1996 ziska lane 2000. Fas a sa muvman ki opoz politik FMI/Labank mondyal ki guvernman apre guvernman ti pe inpoze lor lamas dimunn. Nu finn resi fors guvernman reget so politik lozman pu ranz lakaz dan enn pri ki dimunn kapav peye.

Guvernman pa futi tini so promes pu ranz 10,000

Kantite lakaz ki pe ranze pa sifizan pu reponn demand imans depi dimunn ki pe atann enn lakaz. Nu estime ki defisi lor konstriksyon lozman li devet anviron 100,000 lakaz pu Moris, Agalega, Rodrig. Pu Chagos osi, ler inn vini pu enn plan konstriksyon lakaz ek lezot infrastriktir.

Kumansman so manda, Guvernman MSM-ML ti promet konstriksyon 10,000 lakaz pandan 5 an ki li opuvwar e la nu pe ariv alafin so manda, finn aranz selman anviron 3,100 lakaz ki byin lwin ar zot plan inisyal. Sa donn enn lide mank volonte politik guvernman pu vinn avek enn plan serye pu konstriksyon lozman sosyal. Antretan, demand pe ogmante lane apre lane.

Pandan so manda guvernman MSM/ML/Transfiz finn parkont resi alwe permi, konsesyon tax ek fer depans imans lor konstriksyon sime pu proze imobilye tablisman. Parmi ena sime ki kut Rs650 milyon rupi ki finn finanse pu tablisman Omnicane. Sa donn enn lide ki ti priorite Guvernman .

Fos propagann lor proprieter lakaz

LALIT finn osi amenn kanpayn kont propagann Guvernman ek medya ki fer krwar ki pena problem lozman Moris akoz 9 lor 10 dimunn deza proprieter zot lakaz. Sa fos propagann baze lor fos interpretasyon sif statistik pu klasifye tu dimunn ki pa pey lokasyon kuma proprieter lakaz, donk dapre propagann la zot “pena problem lozman.” An 2013 LALIT finn resi expoz sa propagann mansonzer pu fer krwar ki dan Moris preske tu dimunn proprieter so lakaz. Nu finn fer enn letid atraver brans LALIT dan diferan rezyon e nu finn konstate ki 4 lor 10 menaz ki kapav konsidere kuma proprieter.

Guvernman bizin ranplas lakaz lamyant danzere

Avek sa lexperyans lor letan ki militan LALIT finn akerir dan travay *Muvman Lakaz*, nu finn reysi devlop konfyans zordi pu amenn kanpayn pu ki Guvernman ranplas anviron 2000 lakaz lamyant dan diferan EDC dan Moris avek lakaz ki ofer plis sekirite. An 2015, guvernman MSM-ML ti rekonet ki ena dimunn dan plis ki 59 site EDC dan Moris, pe viv dan lakaz danzere ki fabrike avek lamyant. Guvernman ti anonse ki li pu prosed a dezamyantaz ek detrir sa bann lakaz la ek ofer dimunn enn plas plis ansekirite pu viv. Me, zordi alafin so manda

pann finn ena gran soz ki finn fer. An 2018, LALIT finn organize atraver Komite konzwin LALIT/ abitan site EDC depi plis ki 50 landrwa dan Moris pu 2 gran manifestasyon dan Port-Louis. Apre sa manifestasyon ki ti ena lye an Ziyet ek Oktob, nu finn reysi fors guvernman MSM/ML/ Transfiz pu demar lanket sosyal ek anons destriksyon lakaz lamyant pu dimunn ki kapav re-ranze, me ziska ler zot pena okenn plan lor rekonstriksyon lakaz pu ranplas sa bann lakaz danzere. Mobilizasyon ankor pe kontiyne kot biro CAB antye Moris pu dimann Guvernman respekte so parol pu al delavan avek destriksyon lakaz danzere ek rekonstriksyon lakaz ki ofer plis sekirite pu dimunn.

Nu Demand

- Bizin uver enn *Rezis pu Fami San Lozman*. Lerla sak fami inskrir. Pu Rodrig, bizin asire ki Guvernman donn bay nuvo menaz pu zot ranz lakaz.
- Dirzans bizin demar enn proze lozman ki viz pu konstrir 100,000 lakaz pu reponn a kriz aktyel ek demand ki pe ogmante lane apre lane.
- Bizin ranplas lakaz lamyant, anviron 2,000 lakaz antu, avek lakaz ki ofer plis sekirite, e bizin fer sa dapre enn taymtebil ki Guvernman anonse an piblik.
- LALIT anfaver enn veritab demokratizasyon propriete later, setadir enn veritab reform agrer (pa sa lide Parti Travayis pu kree inpe plis proprieter gran tablisman!). Later dan lil Moris – li pa leka dan lezot lil dan Repiblik – li ankor tuzur kontrole par kapitalist sekter disik, ki kontiyne monopoliz later, e pli pir bayant li kan li andete.
- Bizin liber later pu konstriksyon lozman osi byin ki prodiksyon manze lor gran lesel, inklir pu exportasyon, pu ki dimunn ena travay, pu pey lozman.
- Bizin lakaz vinn enn drwa konstitisyonel. Mazinn si, kan ti ena CHA e lozman ti enn drwa, si ti reysi inskrir li dan Konstitisyon. MSM-MMM pa ti pu kapav ferm CHA. ■

NON A PRIVATIZASYON!

Lasante

LALIT finn ena enn program lor lasante, *People's Health*, depi ki nu vinn enn parti politik an 1982. Anfet, sa Program orizinal la, ki tuzur daktyalite, li ti travay fer par Komisyon Lasante MMM, kan nu ti dan tandans Lalit de Klas dan MMM, e kan Ram Seegobin ti Cher Komisyon Lasante MMM. Li ti enn travay kolektif. Selman, ladireksyon MMM pa ti aksepte Rapor so prop Komisyon. Li ti per pran pozisyon lor dekriminalizasyon lavortman, enn kote, e li ti per pran pozisyon pu dekriminaliz ladrog kuma gandya e medikaliz problem depandans lor derive lopyom ek kokainn. Me, LALIT, kan li pran nesans kuma enn parti, li finn adopte program la.

Ena buku lanfaz lor kontrol demokratik lor sistem lasante dan LALIT. Buku manb LALIT ti mem swiv enn antrennman dan fizyolozi ek patolozi imin ki Dr. Ram Seegobin ti fer, e tu manb LALIT ti swiv travay Bambous Health Project pandan 25 an. BHP ti anfet enn mini-National Health Service, me su kontrol abitan vilaz Bambous, ki ti rul li. Ti ena lanfaz lor lasante prevantif. Sa ti fer atraver reynion kartye. Ti osi viz preskrir minimem medikaman, e pu preskrir depi sa lalist medikaman ki WHO aksepte kuma medikaman ki marse.

Zordi, LALIT akiz Guvernman Jugnauth torpiy sistem lasante piblik. Kan MSM-ML pe fors fonksyoner rant dan enn sistem lasirans, e kan zot malad pu al kote prive, kote klinik ek lafarmasi prive, li pe pran kas lamas dimunn kontribiye atraver TVA, pe avoy sa ar patron firm lasirans, patron klinik, ek patron inportater medsinn depi konpayni farmasetik miltinasyonal. Li enn polisi kriminel ki MSM pe aplike. LALIT felisit tu sindika ki finn pran pozisyon kont sa privatizasyon sistem guvernman.

Moorthy Nagalingum, 3 Personaz

Sexual Assault Units

LALIT fer apel pu Minister Lasante asir kuma enn "fire drill" omwin 2 fwa par an dan lopital, pu teste kan enn viktim asolt sexyel prezante, pu ki sa bann Yunit res azur dan tu gran lopital pu ka vyol ek agresyon sexyel. Apre enn long lalit par Muvman Liberasyon Fam, ena Yunit dan 5 lopital lil Moris, ek enn Rodrig.

Britalite Polisyer: protokol pu staf lopital

Dan nu lexperyans ansam ar viktim britalite polisyer ek tortir apre arestasyon, staf lopital ena tandans rant dan enn konivans (konsyan kuma inkonsyan) avek buro polisye. Kumsa ki M. Rajesh Ramlogun inn mor. Dokter pa finn examinn li, finn fye lor rapor polisye depi Kazern ki dekrir li kuma enn "sular". Anfet li finn mor ar emorazi serebral apre bate ek sakuye. Lasosyasyon JUSTICE ti kree enn "protokol" pu, ant ot, staf lopital, pu zot evit sa rol kuver vyolans ek tortir par ofisye Leta.

Rekritman infermye ek rikords klark

Lopital ena buku zenn dokter asterla, ki pe gradye depi Liniversite. Me, mank infermye. Mank klark rikords. Bizin fer rekritman, e asir enn servis nersing ek enn servis rikords, inpekab.

Lorganizasyon

Sak lopital, e sak lasal dan sak lopital, bizin ena enn sistem reynion pu rul lopital, e pu rul sak lasal. Ena tro buku kontrol kotidyin depi Minister, ki amenn enn birokratizasyon, osi byin ki sertin ka flagran favoritism. Par exanp, staf ki ena "proteksyon" depi lao, vinn anretar, kapav vann tu kalite prodwi ar zot koleg kumsi lopital inn vinn lafwar, e kapav kasyet lekor anplas travay.

Iniversalite

LALIT, kan nu manb ti aktif dan *All Workers Conference* pandan 18 Konferans lor pre 5 an 1995-1999, ti donn kudme averti delege tu sindika sekter piblik ek prive lor danze kan servi metod "siblaz" ek "targeting" pu servis sosyal, ki li lopital, ki li pansyon, ki li ledikasyon. Si ena pu peye, li bizin atraver taxasyon, napa dan lopital, dan moman kan dimunn malad e pe rod swin.

Ala, enn apersi nu program lor lasante. Si u dakor ek sa demokratizasyon enn sistem lasante piblik pu tu dimunn, enn sistem ot-nivo, nu invit u pu exprim sa dan enn vot pu LALIT. ■

Paul Klee, Lib pu al par li tusel aster

Nu Lang Maternel

Langaz ki tu imin koze, li enn don natirel.
Li nu zuti pu konpran lemond.
Samem nu met otan lanfaz lor servi langaz Kreol.

Langaz Kreol finn tultan okip enn plas santral dan Program LALIT. Depi nu kreasyon nu finn fer kanpayn anfaver langaz Kreol: pu ki servi langaz Kreol partu e pu promuvwar li an form ekrit. Lor sa baz la, si u dakor, nu pe dimann u exprim sa lakorite la par vot pu nu kandida dan eleksyon zeneral. Ansom, nu promuvwar miltilingwis, baze lor langaz maternel kuma "lesafodaz".

Langaz ena enn rol inportan dan devlopman nu kapasite rezonnman, nu reflexion ek kreativite. Sa kapasite la li kapav devlope pli fasil, byin vit ek enn ot nivo atraver nu langaz maternel. Langaz li anfet nu zuti natirel pu reflesi: li permet nu konpran lemond otur nu e anmemtan pu nu transform samem lemond la.

Me kan siprim langaz maternel dan lekol li fer ditor intelektyel, kognitif, kiltirel tu zanfan. Li interfer ar devlopman nu zuti natirel pu reflesi. Akoz samem bizin servi langaz Kreol pu anseyne dan lekol.

Zordi plis ki 50 an apre lindepandans langaz kreol, langaz ki mazorite dimunn Repiblik Moris servi tulezur ankor reprime par Leta. Guvernman apre guvernman finn oprim li, zot finn frenn so devlopman. Li vre ki mobilizasyon e travay konstan ki finn fer lor langaz Kreol finn amenn sertin avanse me langaz Kreol tuzur interdi dan Parlman e li pankor servi kuma medyom pu anseyn size kuma Matematik ek Syans dan lekol.

Pandan so 5 an opuvwar Guvernman MSM-ML pa finn fer nanye pu ki langaz kreol kontiyn progrese e pu ki etann so itilizasyon dan tu linstitisyon Leta. Zot finn servi pretex difikilte teknik pu blok uswa retard itilizasyon langaz Kreol dan Parlman. Zot pa finn fer nanye pu ki aret ditor zanfan lekol pu sibir akoz pa pe servi kreol kuma medyom pu montre, pu liv ek pu lexame.

Inn ler pu dekoloniz tu linstitisyon Leta. Bizin debaras tu linstitisyon leta depi restan kolonyal e servi langaz kreol, sirtu dan so form ekrit dan tu minister, Minisipalite e lezot departman Leta.

Kifer depite bizin kontiyne koz an Angle uswa Franse dan Parlman sirtu kan zot layv-enn-dayrek lor TV, alor ki gran mazorite zot prop elekter pa konpran sa 2 lang etranzer la byin? LALIT anfaver drwa tu depite exprim zot lib dan langaz Kreol, dan langaz lepep. Bizin sanz lalwa pu kapav servi langaz Kreol, Angle uswa Franse pu deba dan Parlman. Anmemtan bizin sanz Konstitisyon pu anlev bann antrav pu vinn depite kuma kalifikasyon literesi. Kifer enn kandida bizin konn koz ek lir enn lang etranzer, Angle, pu li kalifye pu vinn depite. Sa li anti demokratik parski li exklir buku kandida ki dan klas travayer.

Bilan

Dernye 5 an LALIT finn kontiyn travay anfaver langaz Kreol. Nu finn ekrir Premye Minis pu dimann li prezant enn mosyon pu introdir lang Kreol dan Parlman pu konplet prosesis dekolonizasyon Moris. Otur Bidze 2018 nu finn ekrir tu depite pu dimann zot pran laparol an Kreol dan Parlman ziska ki Spiker aret zot diskur.

Nu finn fer kanpayn Lafis dan tu rezyon Moris avek slogan "Langaz Lepep bizin dan Parlman"

Dan kontex 50 an Lindepandans, nu finn organiz enn Sinpozyom lor dekolonizasyon kot ti ena 9 papye ki tret lor size langaz ek so itilizasyon dan sistem ledikasyon.

Demand LALIT lor Langaz

* Langaz Kreol bizin servi dan lekol kuma medyom a tu nivo. Kapav mem gard liv lekol ek papye

lexame an Angle osi. Sa pu zet baz pu ki atenn bi pu tu zanfan vinn *miltileng a ot-nivo*. Kan servi lang maternel, li permet zanfan briyan servi so kapasite reflesi lor konsep abstre dan enn fason natirel, alor li nepli bizin aprann par ker, me li fer dediksyon, li manye abstraksyon ek li konpran konsep syantifik dan enn fason profon. Lekolaz dan medyom langaz maternel, li osi ogmant kreativite tu zanfan ki ena talan pu kree. Li pu osi permet viz 100% literesi apre 3an lekolaz. Tu langaz adisyonel (Angle, Franse, oryantal ek lezot) pu kapav devlop a sa mem ot nivo ki langaz natirel zanfan. Langaz maternel anfet azir kuma enn lesafodaz pu kapasite refleksyon. Kan li devlop byin, lezot langaz otomatikman vinn mem ot-nivo. Samem LALIT dir bizin viz miltilingwis a ot nivo baze lor lang maternel.

* Pu ki kapav fer sa konversyon depi medyom Angle, a Kreol. Guvernman bizin kreatif. Par exanp, pu gayn tradiksyon tu text vit, Leta ti kapav ofer pri pu profeser ki fer meyer tradiksyon text lekol an Kreol.
* Guvernman bizin met dibut enn imans fon, e swazir enn ziri inparsyal, pu kree enn "Pri Nasyonal Literer an Kreol", kot tu-le-lane kapav rekonpans pli bon literatir orizinal, plis pli bon tradiksyon enn klasik
* Guvernman bizin met dibut enn imans fon pu ramas zistwar ek folklor an Kreol ek Bhojpuri. Bizin met dibut enn Mize Kreasyon Popiler, ki gard sa kiltir la anform anrezistreman odyo, video ek anekri, kuma finn fer dan Lairland pu kiltir dan langaz Irlande.
* Bizin kontiyn fer resers lor kontribisyon langaz Kreol Repiblik Moris, avek enn respe partikilye pu kontribisyon Rodrig, Chagos, Agalega, lakanpayn Moris ek landrwa kotye lwin ar kapital pei.
* Langaz Kreol bizin servi dan Lasanble Nasyonal lor pyed-egalite avek Angle.
* Tu lalwa ek regleman ofisyel bizin osi an Kreol.
* Bizin gayn liberte plede dan Lakur an Kreol, osi byin ki servi langaz Kreol dan tu "proceedings"; e de tut fason bizin asire ki ena tradiksyon pledwari dan langaz ki akize (ubyin pleynan ubyin defandan) konpran.
* Registrar of Associations Act bizin amande pu tir interdiksyon langaz Kreol pu Minits, Rezis ek Liv Kont.
* Bizin servi langaz natirel kuma medyom pu travay Konsey Minisipal ek Distrik, Rodrigues Island Council, nuvo Agalega and Chagos Islands Councils.
* Bizin met dibut enn *Departman Tradiksyon ek Terminolozi* dan Minister Ledikasyon, ki organiz tradiksyon depi lezot langaz an Kreol, e depi Kreol an lezot langaz.
* Drwa itiliz e devlop langaz natirel tu sitwayin li bizin inskrir dan Konstitisyon.
* Bizin devlop enn lamur ek enn respe pu tu langaz dan lemond, inklir pu nu-mem. ■

Penn-demor

Finn ena konfli alinteryer sa guvernman MSM-ML lor sa kestyon penn-demor la. Anu get pozisyon diferan parti.

PMSD kont. MMM, li pena enn pozisyon de prinsip. Sakenn ena enn vot lib dan MMM lor la si li vinn dan Parlman. PT ek MSM anfaver.

Dan LALIT nu finn tultan pran pozisyon kont penn-demor. Li enn pinisyon barbar, ki met servis sivil ki anplwaye dan sa departman "asasin" la dan enn pozisyon barbar, e fer nu tu, atraver nu kontribisyon TVA, vinn anplwayer asasin, setadir dan enn pozisyon barbar. Anplis, ena buku dimunn inosan ki finn exekite, mem dan pei kot zot zidisyer sanse enn "model".

Kan MSM, PT fer zot menas pu retablir penn-demor, sa donn nu enn lide ki kalite represyon zot kapav ena antet.

LALIT ti deside pu pa al depoze divan sa Komisyon Ladrog, anparti akoz so Term Referenns ti telman etrwa, e osi parski Lam Shang Leen, so Prezidan, ena repitasyon kuma enn dimunn ki for lor pinisyon. Li finn mem pran pozisyon anfaver penn-demor pu lavortman.

Nu sutenir *Muvman Liberasyon Fam* ki finn pran pozisyon kont santans exesif, kuma penn-demor ek long santans prizon, dan ka agresyon sexyel akoz li met lavi viktim agresyon sexyel an danze akoz li sel temwin. Anmemtan, li fors viktim gard silans akoz lanze tro gran.

Fas-a kriz sosyal ki dekul depi kriz ekonomik, penn-demor pa enn solisyon pu problem ki leve. LALIT pu kontiyne milite kont retablisman penn-demor, e pu so abolisyon total.

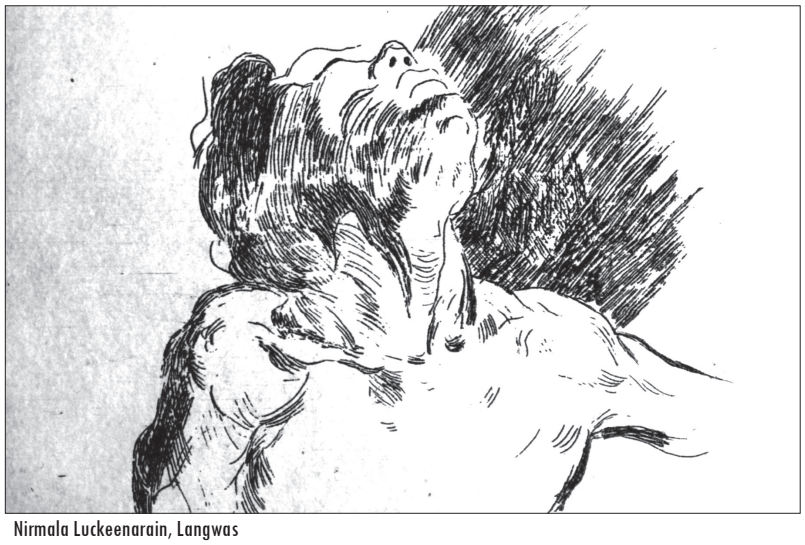

Nirmala Luckeenarain, Langwas

APRE VIKTWAR U.N.

Slogan “Rann Nu Diego” Daktyalite plis ki Zame

Lane 2019, 50 an apre lindepandans, vot 116-6 dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini ti vinn konfirm byin vit Lopinyon ICJ (*International Court of Justice*) ki li neseser dekoloniz Moris, e sa vedir konplet prosesis dekoloniz Lafrik an antye. Sa reprezant enn gran viktwar dan sa long lalit *“Rann Nu Diego!*”

Nu bizin rapel ki sa gran viktwar Chagos ek Diego divan ICJ ek UN, li rezilta enn long lalit dan Moris ek onivo internasyonal. Kestyon Chagos ek Diego li finn enn tem programatik ki finn dominn laktyalite pandan 2018-2019 e li enn tem santral kanpayn LALIT pu sa eleksyon zeneral la. Depi 1976, kuma *Lalit de Klas* ki pu vinn LALIT an 1982, nu pe lite pu gard kestyon Chagos-Diego Garcia lor azanda. Depi bann lane ’80, nu pe milite pu Leta Moris trenn Grand Bretayn divan ICJ. Pandan plis ki 40-an, LALIT, nu finn gard lalit Diego-Chagos lor azanda ek amenn lalit avek prinsip lor 3 demand inifye:

- pu dekoloniz Repiblik Moris konpletman, demantel BIOT, ek reinifye pei,
- pu ferm baz militer USA Diego Garcia, e fer netwayaz ekolozik,
- pu asir drwa de retur ek ful reparasyon pu tu Chagosyin

Lopinyon ICJ, pli gran linstans mondyal lor drwa internasyonal, byin for an faver Moris so suverennte lor Chagos ek kont UK-USA, inn vinn donn rezon LALIT, Chagosyin ek tu seki finn amenn lalit lor prinsip.

Ala seki Lopinyon ICJ dir:

1. Li ti ilegal kan, an 1965, Grand Bretayn, antan ki puvwar kolonyal, ti demantel Chagos depi Moris trwa-zan avan lindepandans; alor
2. Grand Bretayn bizin return Chagos a Moris pli vit ki posib; e
3. Tu Leta manb Nasyon Zini ena enn devwar pu fer Grand Bretayn kit Chagos ek Diego, ale, pu ki Moris, ek osi Lafrik antye, kapav konplet so prosesis dekolonizasyon.

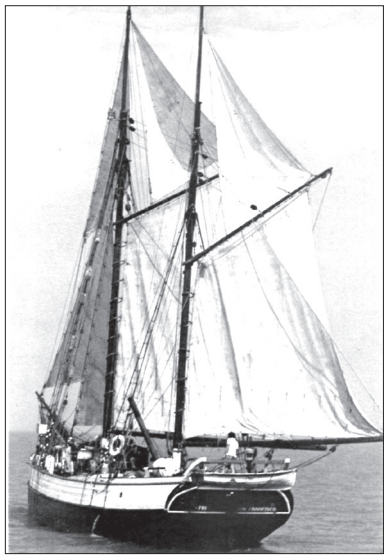

Bato FRI, ki ti fer aksyon kont lager dan lane ‘70

Ferm Baz Diego Samem Lakle: Bizin pas a lofansiv

Vot 116-6 an Me 2019 dan Lasanble Zeneral ranforsi sa imans progre. Vot dan Nasyon Zini vinn met zizman ICJ an-pratik dan 6 mwa. Asterla, avek sutyin masif ki Lopinyon ICJ inn gayne dan UN, Moris bizin pas a lofansiv lor tu fron.

Tusa bann sanzman la li vedir ki kontex aktyel li propis pu apiye lor size fermtir baz Diego ek dekolonizasyon Chagos. Moris bizin aksantye presyon politik kont Leta Britanik ek inperyalis USA. Moris ki ena drwa internasyonal dan so kote, e se UK ek USA ki finn azir ilegalman, finn bafwe tu regleman Nasyon Zini, demanbre enn pei, pe gard matyer nikleer Diego ki dan Lafrik, finn derasinn Chagosyin, e pe servi later lezot dimunn pu atak popilasyon sivil. Selman enn stratezi piblik guvernman ki ena potansyel pu elarzi sutyin anfaver lalit pu liber Chagos-Diego onivo Moris, larezyon ek parmi lepep partu dan lemond.

Ferm Baz Diego samem lakle dan sa lofansiv akoz li inifye sa lalit pu re-inifikasyon Repiblik Moris, rann drwa de-retur posib. Leta Moris pa kapav rant dan pyez negosye avek UK-USA akoz kestyon Chagos ek lokipasyon militer USA lor Diego Garcia nepli enn kestyon bi-lateral. ICJ ek vot UN inn fini etablir sa. Tantativ Pravind Jugnauth pu akord enn bay lonterm lor Diego a Larme USA li afebli Moris. Detut fason UK-USA inn rezet sa propozisyon la. Leta Moris bizin azir lor prinsip vizavi lepep Lafrik pu enn Lafrik san nikleer, vizavi lepep dan UK, USA, dan lemond ki pa pu servi nu teritwar pu atak popilasyon sivil dan lezot rezyon lemond. Nu bizin rapel ki sa s*eri viktwar internasyonal dan Nasyon Zini – dan Tribinal UNCLOS, dan Lakur Internasyonal ICJ ek dan Lasanble Zeneral li rezilta sa long lalit dan Moris, inklir Chagosyin, e nu bizin rapel solidarite tu dimunn lot pei ki finn osi donn kudme dan sa long lalit la.*

Tu parti dan Parlman, MSM-ML, PTr, MMM ek PMSD refiz met fermtir baz militer US lor Diego lor azanda.

Dan LALIT, nu angaz nu pu met presyon lor Leta Moris pu li azir dan lapratik lor 3 demand inifye pu re-inifikasyon, pu fermtir baz US lor Diego ek drwa retur avek konpansasyon pu Chagosyin.

Internasyonal

- Apre Lopinyon byin for ICJ an faver Moris, Leta Moris bizin tutswit organiz enn bato pu fer enn vizit deta formel par enn delegasyon ki inklir Premye Minis ek Lider Lopozisyon, reprezantan Chagosyin, lapres lokal e internasyonal, delegasyon Linyon Afrikin lor Chagos (inklir Diego Garcia) sa parti teritwar

"Mauritius" ki definir kom tel dan Konstitisyon pei. Philippe Sands, prinsipal konseye legal lor Chagos pu Leta Moris, kategorik lor drwa Moris pu organiz vizit lor Chagos.
- Pu inskrir enn demand formel pu IAEA (UN International Atomic Energy Agency) fer inspeksyon Diego Garcia pu prezans matyer nikleer su Trete Pelindaba
- Pu fer apel pu inspeksyon *land mines* su Trete Kont Minn.
- Pu servi tu bann linstans UN ki posib pu sinnyal klerman suvrennte Moris lor Chagos an antye, ek danze ki baz militer Diego Garcia reprezante. Kontiyn demars pu expilse UK depi Komisyon lor Lapes Ton dan Losean Indyin. ICJ finn etablir ki UK so BIOT ilegal.
- Bizin dir UK-USA fixe enn dat pu fermtir baz Diego. UK-USA nepli kapav dir zot pu rann Diego kan zot nepli bizin li. ICJ ek vot masif dan UN finn donn UK-USA 6 mwa pu ale setadir 22 Novam 2019. Bizin dimann UK-USA reponn dan Lasanble Nasyon Zini an Septam 2019. Zot pu bizin prezant enn plan netwayaz lanvironnman, plis finans drwa de-retur kuma enn parti reparasyon pu ditor ki finn fer.

Lokal

- Dan kad enn reform elektoral, pu integre Chagos dan kart elektoral Repiblik Moris.
- Pu amand Konstitisyon pu anpes instalasyon tu baz militer lor teritwar Moris dan lavenir ek interdi akse a tu navir deger dan tu lepor Repiblik Moris.

Parmi pwin lor lekel nu pe dimann elekter vot pu Parti LALIT, se nu lalit lor kestyon Diego ek Chagos. Eleksyon zeneral enn lokazyon pu exprim u lakorite ar nu program lor la. ■

Linnk: https://www.lalitmauritius.org/en/news.html serch "Diego", "Chagos" pu gayn plis detay lor sa kanpayn Rann Nu Diego! lor 40-an dan so diferan seksyon nu websayt "News", "Documents", "Videos", "Audio"

LEPOK KAN TRUMP PE SUTIR ISRAEL

Lalit pu liber Palestinn

Depi bann lane '70 Parti LALIT finn sutenir aktivman lalit lepep Palestinyin fas-a kolonizasyon ek lokipasyon militer Israel. Li form parti nu program pu sa eleksyon la. Dan eleksyon, nu pe fer apel pu enn vot pu LALIT lor sa baz la.

Leta Israel pe koloniz Palestinn depi plis ki 70 an: Larme Israel pe okip Siszordani (West Bank) ek Zerizalem-Est depi 52 an. Israel pe inpoz enn "leta de syez" ilegal lor antye Gaza so frontyer, li finn fer Gaza vinn enn prizon pu 1,500,000 Palestinyen ki res laba. Leta Israel pe kontiyne ranz Miray Aparteid, pe kontiyne ankuraz e permet instalasyon nuvo koloni ilegal dan Siszordani, Zerizalem-Est, lor later Palestinn. Israel pe kontiyn azir kuma enn leta bandi ki pe bafwe lalwa internasyonal avek inpinite.

Li pe kapav fer tusala akoz li gayn sutyin finansye ek baking politik Lamerik.

LALIT finn partisip dan tu kalite aksyon anfaver liberasyon Palestinn.Nu manb finn al dan teritwar okipe West Bank pu manifeste kont Miray Aparteid ki Israel finn konstrir pu kokin ankor plis later Palestinyin.

Nu manb finn al dan West Bank plizir fwa pu temwayn lor lavi dimunn ordiner Palestinn su lokipasyon militer e finn partisip dan aksyon pu kas blokis lor Gaza.

Lane dernyer nu finn ekrir Guvernman Moris pu kondann masak larme Israelyin kont manifestan Palestinyin pandan mobilizasyon lamars Retur dan Gaza e dimann ki Moris azir pu izol Israel politikman. Nu finn proteste ar Minis Lenerzi kont kontra konpayni sibsidyer CEB FiberNet Co. Ltd finn fer ar ECI Telecom Ltd, enn firm Israelyin ki furni lekipman larme Israel. Nu finn fer Festival Fim ek Veye an solidarite ar lepep Palestinyin.

Bizin izol Israel

LALIT dir bizin izol Israel. Li sirtu inportan kan sa Guvernman lextrem drwat Donald Trump dan Lamerik pe fer so provokasyon, instal so Lanbasad dan Zerizalem, enn lavil ki su kontrol internasyonal.

Guvernman Moris bizin zwenn so lavwa dan kondanasyon global ki pe leve kont Israel.

Anmemtan bizin zwenn kanpayn *Boykot, Dezinvestisman, Sanksyon* (BDS) ki pe pran lanpler dan lemond.

Bizin kennsel sa kontra ki CEB finn fer ar enn Konpayni Israel, ECI Telecom Ltd, enn konpayni ki asosye avek Israel Defence Force, setadir larme Israel. E bizin boykot Puma anplas organiz Puma Night Run kuma Defi Media Group inn fer ansam ar konpayni ki pe fer profi lor la, Allsport, finn fer Moris 31 Ut, 2019. Kifer? Parski muvman BDS pe boykot Puma akoz li sponnsor prinsipal lekip futborl nasyonal Israel ki ena lekip dan Teritwar Okipe. Bizin anpes sa Komiser Prizon Moris ena rekur a expertiz Israelyin, kuma li deza fer.

Guvernman Moris bizin zel relasyon diplomatik ar Israel ziska ki li retir li depi tu teritwar okipe, kuma Rezolisyon Konsey Sekirite UN 2334 vote an Desam 2016 exzize. Rezolisyon dir ki bann koloni (setelmennt) Israel dan Palestinn pena okenn valer legal, zot enn vyolasyon flagran lalwa internasyonal.

LALIT pu kontiyn kanpayn kont politik kolonyal ek militarist Leta Israel ki reprezant enn antrav pu enn vre solisyon problem Palestinyin e pu lape dan Mwayin Oryan. ■

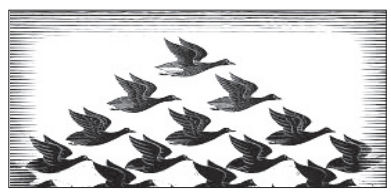

Kestyon Ladrog

Zordi ena enn nuvo kontex dan lemond lor kestyon ladrog. Dan Nasyon Zini ek dan buku linstitisyon zot pe rekonet ki stratezi represyon pa marse, li enn esek. W*orld Health Organisation* pe mem plede pu ki truv problem depandans lor ladrog kuma enn problem lasante piblik.

Mem bann pei ki ti divan-divan dan krwazad represyon kont ladrog (*War on Drugs)* kuma Lamerik pe abandonn stratezi represyon. Savedir ki, alafin, pe ena enn kestyonnman rasyonel dan lemond antye pu gete ki politik pu adopte ki pu plis efikas, olye mont kabal isterik kont ladrog. Represyon pa zis li pa marse, me li anpir sityasyon, li fer plis ditor.

Nuvo kontex nasyonal

Dan Moris osi, finn kumans ena progre. Dimunn finn kumans realiz letandi mafya, ki anfet infiltre partu a tu nivo Leta, kuma *Komisyon Danket lor Trafik Ladrog* finn montre. Dimunn pe realize komye li initil zis atak li *fonse, latet bese*: anfet, kuma *enn* seksyon mafya ale, *lot* seksyon vini.

Zordi pli buku lorganizasyon politik, medya, organizasyon sosyal ek dimunn dan piblik, pe realiz fayit stratezi represyon kont ladrog e zot pe met an-kestyon so kriminalizasyon.

Ravaz ladrog "sintetik" pe rann lalwa ladrog ki dekrir ki sibstans legal ubyin ilegal konpletman depase. Ki sibstans u pu mete dan lalwa pu ladrog "sintetik" kan ladrog sintetik pe fer ar tu kalite kitsoz ki servi dan lavi tulezur ki u pa kapav zis dekret ilegal? Dayer li tultan pe sanze. Sa fer nu realize ki *pa* sibstans la ki problem, se relasyon ki dimunn ena avek sibstans la ki problem.

Dimunn pe realize ki lalwa represif pu anpes dimunn bwar lor sime, zero tolerans pu bwar sosyalman e lalwa extrem lor alkotes pu kondire, tusala, kan kriminaliz lalkol, sa pe pus dimunn ver ladrog pli danzere kuma ladrog sintetik.

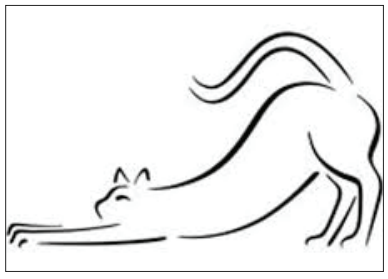

Picasso, Sat

Kanpayn LALIT lor ladrog

Problem ladrog so expansyon uswa so diminisyon li depann dan enn gran mezir, lor 2 zafer sinp: ful anplwa avek sekirite alonterm ek vizyon pu enn meyer lavi baze lor liberte ek byin-et. Se pu sa rezon la ki bizin enn lalit politik, lalit pu sosyalism, li pa zis enn kestyon pinisyon viktim uswa enn tantativ siprim trafik ladrog.

Nu program li pa enn program elektoral ki nu brikole zis avan eleksyon. Li repoz lor enn kanpayn reflexion-deba e lor diferan linisyativ lor terin. Nu program li finn devlope lor letan e li baz lor lekel nu azir dan enn fason permanan. Problem ladrog, li enn realite ki nu konpran byin dan LALIT -- atraver lexperyans nu prop manb ek nu prop sinpatizan ki viv sa realite la, sakenn, dan so kartye, so vilaz, e suvan dan so fami. Li enn realite ki nu tultan pe diskite dan striktir nu parti, tultan pe pofinn nu program. E li enn program ki nu finn devlope depi avan-mem ki nu vinn enn parti politik an 1982. Li ti viz ant-ot, pu "kup lerb anba lipye mafya".

Anfet depi bann lane '80, LALIT finn pran pozisyon e amenn kanpayn anfaver dekriminaliz gandya. An 1982 LALIT, kan li vinn parti politik, desid pu adopte dokiman "People's Health" prepare par Komisyon Lasante MMM, dan lekel ti ena manb Lalit de Klas. Anfet ladireksyon MMM ti rezet Rapor so prop Komisyon. Dan sa dokiman la li koz anfaver nesesite separ komers ek lavant gandya depi rezo ladrog dir, ki kontrole par gro trafikan. Dokiman la osi propoz ki legaliz gandya e permet so kiltivasyon su laysenns. (Kote ladrog dir, LALIT ti propoz enn program kuma metadonn byin avan ki Guvernman fer li.)

An 1983, LALIT pran pozisyon piblik pu dekriminaliz gandya e 2 lane apre, divan Selek Komiti lor ladrog, LALIT re-afirm so pozisyon anfaver dekriminalizasyon.

An 1986, LALIT pibliye enn ti liv program lor ladrog. Ladan li dekrir seki vedir depandans lor ladrog, kimanyer li inklir enn spektrum diferan form adiksyon. Liv la fer listorik lavant gandya ki otorize ziska bann 1920, e so interdiksyon su presyon tablisman kan zot pe protez lindistri rom. Li osi explik nesesite dekriminaliz gandya pu kup lerb anba lipye mafya, e aret expoz seki fim gandya par kutim, sirtu bann zenn, ar rezo ladrog adiktif ek danzere, kuma sintetik zordi. Alepok laplipar lorganizasyon pa ti dakor ar nu pozisyon. Mm. Sheila Bappoo, ki ti lor Selek Komiti, dir LALIT sel lorganizasyon ki ena sa pozisyon la.

Me nu finn persiste ar nu pozisyon ki li dan kanpayn elektoral, divan Selek Komiti lor Ladrog an 1994 e dan plizir kominike, osi byin ki lor radyo, dan Forum. E an 2006, apre plizir mwa reflexion-deba avek plizir lorganizasyon nu reysi vinn delavan avek enn *Sart pu enn Politik Rasyonel lor Adiksyon* ki revandik dekriminalizasyon gandya setadir ki fode pa arsel, aret, met sarz kont, ni anprizonn dimunn pu itilizasyon personel gandya. Parmi sinyater sa Sart

la ena PILS, MLF, Commission Justice et Paix, MPRB, Collectif Arc en Ciel, LALIT. An 2015 nu tir enn liv bileng Kreol-Angle ki fer listorik pozisyon LALIT lor kestyon ladrog. Liv la ti depoz kot Prezidan Repiblik, DPP, parmi tu brans NATRESA, ek kot NGO ki travay lor adiksyon ladrog. An 2018 ek 2019, LALIT finn prezant so program lor ladrog dan konferans CUT-Toxida.

E li tuzur form parti nu program de-lit. Zordi kuran dominan dan lemond pe donn nu rezon pu sa kanpayn ki nu finn amene lor letan avek persistans ek fidelite. Buku leta partu pe etidye progre pei ki finn dekriminaliz itilizasyon tu ladrog kuma Portigal pe fer.

Dekriminalizasyon pa sifi

Me politik ladrog, li pa zis enn kestyon pu gete kimanyer pu apros problem ladrog direkteman. Lexanp Portigal pe anseyn nu sa: so sikse finn osi depann lor lexistans enn *Welfer Steyt* relativman devlope: ena enn alokasyon reveni minimem garanti pu dimunn ki pa travay gayne, ena buku depans ki fer lor lasante piblik. Pu permet dimunn sorti dan problem ladrog e pu prevansyon, dimunn bizin ena lespwar ki li pu kapav batir enn lavenir, ki li ena travay, lakaz, enn lavi sosyal. Alor nu panse ki problem ladrog so letandi, li depann an-grand mezir premyerman lor ful anplwa avek sekirite reveni stab alonterm. Dezyeman, letandi problem ladrog li osi depann lor kantite lespwar ek vizyon enn meyer lavi pli divan, kot dimunn ena mwayin pu devlope e epanwir, enn lavi kot ena laliberte e kot dimunn viv plis ere dan lasosyete. Se lalit politik pu sa kalite sosyete la ki LALIT pe amene. Dan kad eleksyon zeneral, si u dakor avek program LALIT lor kestyon ladrog, nu invit u pu exprim sa, atraver vote pu LALIT. ■

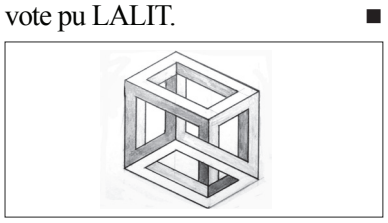

ENN SISTEM LAZISTIS KI INZIS

Zidisyer

Ena enn gran lakoler dimunn mizer kont sistem zidisyer. Sa li vre dan Moris kuma dan Rodrig. Dimunn truv sa inegalite deklas dan enn sistem ki sipoze pe amenn “lazistis”, me li enn sistem “lazistis a-2-vites” ki o-servis seki pli pwisan dan sosyete deklas. Sa sistem “lazistis” inegal finn ekziste depi lepok kolonyal ziska zordi e finn selman amorti kan klas travayer ti pli for dan listwar. Nek ena pu gete kisannla dan prizon pu konpran sa inegalite deklas la. Bann gran palto, enn apre lot, al klinik kan zot arete, e finalman zot pa ni truve kupab, ubyin dan rar ka, zot gayn santans minim.

Dernye statistik ofisyel pu 2013 montre ki 92% kondane prizon li tu sinpleman parski zot pa ti kapav pey lamann mwins ki Rs 25,000. 78% ladan tinn fer prizon akoz zot pa ti kapav pey lamann Rs 5,000 u mem mwins. Dan sa 3,227 konviksyon pu zafer ladrog, 77% ladan ti akoz sarz liye avek gandya. Kote lakur, pre 80% konviksyon ti konsern kontravansyon (*road traffic offences*). Statistik pu 1 Ziyet, 2019 montre ki lor 2,815 dimunn dan prizon, 48.7% ladan ti rimann, setadir dan prizon akoz zot pa kapav pey kosyon. Lot kote, patron e kontrakter, ki kokin lor lafors travay travayer, e mem al pli lwin – pey lapey anretar, pa kontribiye dan pansyon nasyonal. Ena anplwayer ki ferm lizinn e kit travayer lor pave ki pe mars-marse lib.

Dan dernye 20 an, kan kriz sosyal finn agrave avek kriz ekonomik so insekirite anplwa, problem lozman, dezespwar sirtu pu zenn ki pa pe truv posibilite batir enn lavenir stab ek ere, Ramgoolam-Jugnauth-Duval-Bérenger finn plito fye lor lalwa represif avek so zidisyer, lapolis ek prizon plito ki rod solisyon politik a sa vyolans ekonomik ek sosyal kont travayer ek dimunn mizer.

Demand LALIT

Bizin ena drwa enn avoka depi arestasyon

Realite deklas vedir lapolis konvok dimunn san ki dimunn la kone sipa antan ki temwin ubyin akize, san ki li ena posibilite enn avoka depi kumansman-mem. Avoka la bizin gratis.

Bizin aboli “sarz provizwar”

Lapolis kapav met sarz provizwar lor li lerla ferm li an-atandan lanket. Sa sistem sarz provizwar ki donn lapolis puvwar disproporsyone pa existe okenn lot pei apart Moris-Rodrig. Dayer buku avoka pe dimann sa.

Bizin aret sistem kot al direk lor santans lor baz zis “konfesyon” ar CID

Lalwa dir si enn dimunn “konfese”, li otomatikman kupab e Lakur pas direk a santans.

“Konfesyon” ti bizin selman konte si fer li dan Lakur. Mem kan ena “konfesyon”, pa kapav prosed otomatikman a santans.

Aret ferm dimunn ki pena lemwayin pey kosyon uswa lamann

Prizon ranpli avek dimunn ki pa an-mezir pey kosyon uswa lamann. Pli vomye donn dimunn swa ant travay kominoter ek lamann. Rekonesans det li preferab a enn kosyon ki enn dimunn pena mwayin peye.

Aboli sertifika moralite pu deli ki pa vyolan

Lozik zidisyer se ki si enn dimunn kupab enn deli kriminel, li gayn enn santans lamann, prizon ubyin travay kominoter. Kan anplwayer inpoz sertifika moralite (sertifika karakter) pu gayn travay, sa li

ekivo a enn santans a-vi. Zordi zur, mem pu gayn enn kart peser, leta pe inpoz sertifika karakter. Sa li inakseptab. Li enn mezir ki ankuraz dimunn res dan aktivite kriminel pu sirvi.

Lakur bizin derule an-piblik kot lodyans tande e dan langaz Kreol

Dan Lakur, sistem sonorizasyon ki permet ki ka lakur fer an-piblik kuma li sipoze pa marse laplipar ditan. E mem kan li marse, akoz prosedir Lakur ek pledwari derul an-angle, dimunn konpletman alyene par lakur.

Bizin lekol pu Mazistra

Laplipar Mazistra zot ansyin prosekiter lapolis u zot finn travay kuma avoka parke ki defann lintere Leta. Savedir zot pa konpran realite dimunn ordiner. Zot finn gayn lantrennman pu get tu problem legal depi pwin devi lapolis ek leres leta. Enn lekol Mazistra pu ede pu fitir Mazistra truv realite deklas.

Ka lakur tro tarde – Met Rapor Mackay an-viger

An 1997, Komisyon Mackay ti propoz enn seri rekomandasyon pu diminye letan ki Lakur pran pu get zafer anplis ki propoz enn seri reform dan zidisyer. Ziska zordi, pankor met rapor la an-viger.

LALIT ena enn pozisyon byin kler lor kestyon sistem zidisyer inegal. Si u dakor avek nu, kifer pa vot LALIT dan eleksyon zeneral, kuma enn siyn sa sutyin la?

Bizin ranplas Prayvi Kawnsil

Repiblik Moris bizin pran linisyativ internasyonal pu regrup pei avek sistem lalwa similer pu fer enn Kur Dapel internasyonal pu ranplas Prayvi Kawnsil. ■

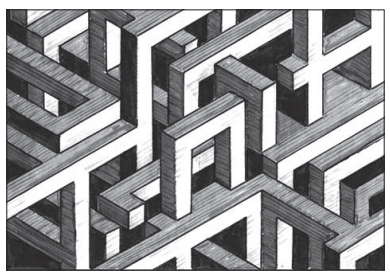

Escher, Izometrik

NON A VYOLANS PAR OFISYE LETA

Kestyon Britalite Polisyer

Depi lepok kolonyal, se sirtu seksyon lapolis "investigasyon" (kuma CCID zordi) ki inplike dan vyolans kont sitwayin: seksyon lapolis ansarz rezud bann deli, bann ofans, bann krim. Partu dan lemond, li sipoze ofisye ki fer investigasyon, fer lanket lerla zot fer arestasyon. Isi, li lekontrer. Arete avan, "lanket" apre. E sa "lanket" la fer par fer seki neseser pu deteni "konfese". Alor polisye ki fer vyolans kumanse par fer enn deli kriminel zot-mem. Amezir guvernman apiy lor represyon kan ena kriz sosyal ki lefe kriz ekonomik kapitalis, li fye lor lalwa ki donn lapolis plis puvwar. Kan anfet, li ti bizin rod rezolisyon politik pu kriz sosyal ek ekonomik. LALIT finn dibut sistematikman kont britalite polisyer depi 1979. Nu gard enn rezis lamor su sarz lapolis depi 1979. Kan dimunn ti fer sulevman an 1999 kan Kaya ti mor dan Alcatraz avek 33 mark blesir lor so lekor san ki okenn polisye arete, LALIT finn fer kanpayn kont inpinite lapolis dan ka vyolans polisyer. Kumsa ki lalwa kont tortir par ofisye Leta finn pase an 2003. Nu finn kontribiye pu lans enn fron larz otur lasosyasyon "Justice - kont abi drwa imin ofisye Leta" ki finn amenn ansam viktim, zot fami ansam avek militan drwa imin, militan LALIT ek *Muvman Liberasyon Fam*. Kumsa ki finn reysi organiz lespas pu viktim ek zot fami kapav temwayne pu briz silans, expoz tortir ek vyolans polisyer piblikman. Kote sef lapolis: Nu finn reysi fer zot donn lord pu aret gard preske tutswit (dan ka Rajesh Ramlogun an 2006) ek sispann gard preske tutswit (dan ka Nitin Chinien an 2013). Kote lezot parti politik: Nu finn finalman lor buku lane kanpayn, fer parti politik meynnstrim abandonn zot apel apenn maske pu plis bate, fas a problem lor-enn-order. Nu finn fer depite pran pozisyon kont britalite polisyer kont zot mandan. Zordi laplipar editoryalist ek zurnalist, kontrerman a lepase, kont vyolans polisyer. E zot expoz li. Sa li enn sanzman inportan.

Demand LALIT

1. Premye Minis antan ki Minis Linteryer bizin:
* Met fin a inpinite polisye ki pe komet ofans kriminel atraver vyolans polisyer;
* Invit Raporter Spesyal Konvansyon kont Tortir Nasyon Zini pu fer rapor ek rekomandasyon pu anpes lapolis fer tortir;
* Fer lanket lor linstriman tortir dan stasyon ek lezot departman (kot gard li, kot zot gayn li);
* Introdir sispansyon otomatik polisye responsab pu deteni si li truv lamor su so sarz (ziska lafin lanket), e arestasyon polisye ansarz deteni la, parey kuma fer kan ena aksidan loto fatal;
* Moderniz departman forennsik pu ki lapolis aret fye lor "konfesyon" ki li finn gayne par vyolans pu rezud lanket.

2. Premye Minis bizin inisye lalwa pu ki:
* Konfesyon nepli sifi pu gayn enn konviksyon e ki li selman admisib si fer li divan zidisyer;
* Lapolis bizin formelman inform dimunn si li enn temwin uswa akize e formelman inform so fami kot li ete;
* DPP bizin met sarz kan deteni blese e donn explikasyon piblik;
* NHRC bizin demokratize e li bizin indepandan depi guvernman ek lapolis. Li bizin gard enn rezis pu li kapav detekte si ena mem polisye u mem lekip polisye inplike dan plizyer konplint.
* Tir lalwa ki donn polisye plis puvwar kuma *Dangerous Drugs Act*, *Data Protection Act* ek

Prevention of Terrorism Act (ki ti servi arbitrerman kont Ish Sookun ek K.Sooklall an 2016);
3. Lopozisyon bizin aret amenn kanpayn popilis pu plis "law and order" kuma enn zuti politik kont Minis Linteryer. Se sa ki fer rezim reazir par amenn plis represyon, donn lapolis plis puvwar. Depite bizin azir pu fer guvernman met fin a tortir e protez zot mandan ki viktim britalite polisyer.
4. Profesyonel bizin fer zot koleg aret konplis u kuver tortir. Bar Council, Medical Council, Mazistra (atraver zot reynon mansyel), sindika lapolis, lasosyasyon zurnalis bizin sakenn dan sa bann profesyon la etablir protokol pu anpes zot, antan ki profesyonel konplis uswa kuver pu tortir.

Tu dimunn ki ena lexperyans travay politik LALIT lor sa size la, e ki dakor ek nu pozisyon, ena pu exprim sa lakorite ar nu program atraver vot pu LALIT dan eleksyon zeneral. ■

VIKTWAR PU LALIT

Lapolis gayn drwa sindike

An 2015, lapolis finn gayn drwa sindike. Sa li enn viktwar pu LALIT ki depi 1982 finn amenn lalit pu lapolis gayn drwa sindike. Nu premye parti politik pu pran sa pozisyon la. Sa pwin la finn sistematikman dan tu nu program elektoral, e nu finn sutenir sindika lapolis kan li su atak depi avan li rekonet. Dan sa sityasyon kot ena sa yerarsi kot lao-net, gran-sef lapolis dominn tu ti-gard preske totalman, sindika lapolis ena enn rol inportan pu ki sanz rapor defors an-faver ti-gard. Li osi potansyelman ena enn rol inportan pu ki ti-gard gayn ase linite ek lafors atraver sindika pu zot pa kuver pu britalite polisyer e lezot form abi puvwar.

PU TU DIMUNN

Lar ek Kiltir

Diferan rezim depi lindepandans pa finn ena enn veritab politik pu promuvwar lar ek kiltir. Leta pa finn vremem promuvwar devlopman lar, kreativite artistik parmi zenn. Zot pa finn fer seki neseser pu ki lar vinn aksesib a lamas dimunn. Leta finn plito fer promosyon fet etno-relizye, Minister Lar ek Kiltir pas pli buku letan organiz seremoni relizyez.
Mem si li vre guvernman MSM-ML finn kree National Arts Fund pu ankuraz emerzans zenn talan, prodiksyon artistik, resers dan lar, me so politik plito oryante ver devlopman enn lindistri dan domenn kiltirel, kot pe redwir lar a enn form biznes e kot pe sey fer artis vinn ti-antreprener.

Anfet depi lindepandans, Leta finn erit enn fason kolonyal ek elitis pu get lar ek kiltir. Dayer Lanbasad Franse ek O-Komisarya Britanik, zot tuzur akter ase santral dan domenn lar ek kiltir. Apre Lindepandans, finn kontiyn ena buku sansir, formel ek informel, inklir bann banning ek interdiksyon lor lar.

Akoz Leta kolonyal ti get lar ek kiltir dan enn fason elitis ek Ero-santre, Leta post-lindepandans osi finn fer parey. Me olye li met an-kestyon fason elitist pu get lar ek kiltir, li finn kree plizir nuvo institisyon pu transmet lar ek kiltir elitist "pei ansestral" u "pei pepleman" pu kumadir "ekilibre" fason kolonyal get lar ek kiltir. O-Komisarya Indyin ek Lanbasad Lasinn, a zot tur, inn vinn akter dan domenn lar, zot osi.

An reaksyon a sa kiltir elitist la, ase suvan, nuvo form lar ek kiltir dan Moris ek Rodrig finn devlope *andeor leta, san kudme ek rekonesans leta*. Lar ek kiltir finn devlope par zot mem.

Me, avek letan, institisyon kuma *Mahatma Gandhi Institute* ek *Conservatoire Francois Mitterand,* ki ti met dibut dan sa loptik

Kathe Kollwitz, Lepep

"ansestral", ena fwa finn rekonet e promuvwar lar lokal. Zot finn uver zot lasal expozisyon ek oditoryom pu akey travay artistik dan tu zar, mem si li pa direkteman liye avek form lar ki anseyne dan kad sa institisyon la.

Dan dernye 50 an, ena par milye dimunn ki finn rant dan travay fultaym dan diferan metye liye direkteman avek lar ubyin avek konesans lor lar: dan kolez ena profeser lamizik, fayn-art, drama ek literatir, parey dan MGI ek Konservatwar, ena mizisyin ek santer lotel, ena teknisyin odyo ek odyo-vizyel pu stidyo u layv, ena teknisyin lekleraz dan lasal, ena peblisher, ena kartunist tu kalite. Sa finn kree enn klima kreativite pu zot-mem antan ki artis, e finn, a son tur, donn posibilite nuvo artis gayn lexperyans, konesans teknik, ek reveni sifizaman stab pu kapav fer kreasyon artistik ot-nivo. Sa osi azut a sa miltitid form lar popiler dan Moris ek Rodrig ki finn ne e devlope andeor striktir Leta.

Avek neo-liberalism, lar ek kiltir finn komersyalize. Sirtu dan domenn lamizik, lar konsidere kuma enn "propriete" konpayni prodiksyon ek konpayni edisyon, kot seki anfet kree lamizik gayn enn par minim. Zordi kreasyon artistik su lanpriz biznes kot profi plito ki santral. Guvernman so politik lar pe viz pu konverti bann artis an ti-antreprener.

Sekter prive atraver sponnsor inn pran kontrol lor preske tu aktivite kiltirel ek lor prodiksyon lar.

Zot mem ki rul tu kalite festival lar: kuma Eco-Bridge Festival organize par MCB ansam ar frer Jhuboo, proprieter IRS dan Tamarin. Ena *Por Lwi by Light* enn versyon pli popiler me finanse par gro konpayni prive. Ena osi bann konpayni evennmansyel ki pe puse kuma sanpiyon ki organiz sirtu konser santer Bollywood ek depi Lerop, uswa vizit imorist ek komedyin depi Lafrans.

Definisyon lar osi, li finn limite par definisyon ki lalwa "kopirayt" donn li. Savedir kuma buku pei Lafrik ek Lazi, ena form lar ki invante spontaneman ant piblik ek mizisyin, ena lamizik ki liye enn-dan-lot avek danse, ena tradisyon sante ek kawal ki dimann enn replik par enn lot santer pu li devlope. Sa form lar la bloke par inpozisyon sa definisyon etrwa lalwa kopirayt de lar, e par transformasyon tu form lar ek lamizik an "propriete prive". Lar par definisyon li lekontrer enn propriete prive.

Dan dernye 20 an, guvernman finn kumans swiv kuran neo-liberal a enn pwin kot guvernman ek leta pe truv lar kuma "prodwi komersyal", artis kuma "ti-antreprener" ek lar kuma enn sekter avek enn marse ekonomik, sirtu liye ar lindistri turistik. Zot mem apel li "lindistri lar".

Alor leta post-lindepandans kapitalist gayn difikilte pu reazir fas a sa bann kuran la.

Kote guvernman: Enn kote, Minister Lar ek Kiltir ankor truv lar ek kiltir sirtu atraver vizyer "ansestral", me zot pe oblize fer fas bann exizans depi enn nuvo sekter komersyal liye avek lar ek kiltir;

LALIT truve ki veritab kreativite, kote lar e kiltir, li suvan existe *malgre Leta*, *malgre* lintere komersyal, *malgre* travay lanbasad (kuma IFM, Sant Indira Gandhi, British Council). Alor, LALIT felisit sirtu e dabor tu artis ki debruye avek seki zot ena: seki aprofondi zot konesans lor lar par zot mem, seki zwe lamizik lor kwin lari san sonorizasyon, fer enn jam, seki konpoz lamizik eplod li lor youtube, zwe dan tipti lokal kot gayne; seki ekrir literatir pu kamarad dan tigit kopi, swa met li lor enn websayt (pa Facebook kot li vinn propriete sipaki konpayni prive Amerikin); artis plastisyin seki pintir miray inpe delabre (pa manke Moris), fer zoli bandrol, apandan zot, fer lafis kole; sineas ki fer fim ar portab; dramatirz ek akter ki mont lor lasenn ki zot-mem kree; dimunn ki par zot-mem finn met dibut bann fim klib pu vizyonn e diskit fim, pa zis "get fim". Buku dimunn deza kree kumsa: san sponnsor sekter prive ki "patroniz" artis, san okenn sutyin Leta, ni okenn lanbasad.

Vre artis kree pu so kamarad, pu lezot artis, pu dimunn ordiner. Vre artis pa kree pu pler puvwar, ni pu fer buku larzan, ni pu fer plezir sponnsor. Li kree par pasyon, e li sey fer de-but zwenn.

Ena sertin form kreativite ki finn gayn sponnsor, e finn reysi devlop byin. Ena spektak limur, opera, ek komedi mizikal.

Me, nu krwar, ki Leta ena enn devwar fer bann zafer minimem pu sweyn lar Morisyin.

- Liber tu Vilej Horl ek Lasal Minisipalite pandan 3-4 sware par semenn pu grup dan landrwa servi. Guvernman ti bizin investi dan lasal ar bon akustik dan tu kartye lavil-vilaz pu permet grup zenn pratik teat, sketch limur, lamizik, ladans. Anmemtan bizin met anviger enn plan renovasyon tu lasal teat existan.
- Guvernman bizin al delavan avek kreasyon enn Lorkes Filarmonik Nasyonal, enn Galri Lar Nasyonal, Grup Teat Nasyonal.
- Met ala-dispozisyon tu lasal posib dan Lekol Primer ek Kolez andeor ler klas pu grup teat ek lamizik servi pu repetisyon ek reprezantasyon, ki li Moris ki li Rodrig ki li Agalega. Organiz materyel pu sakenn sa horl la kapav ekipe pu bon son, lalimyer pu kapav akey diferan form lar. Pu kalifye pu sa horl la, fode pa ena enn ta birokrasi. Kapav par exanp anrezistre nom zot grup ek furni nom 2 responsab ek zot ladres, nimero telefonn (fix ubyin portab), ar Lotorite Lokal dan enn lavil (minisipalite) ubyin vilaz (konsey vilaz); Leta ena zis pu asire ki grup la pa kominalo-relizye. Lerla li kalifye pu aplay pu servi horl. Li posib exziz enn depozit, ki kapav kuver depans kuma vit kase, sipa lavabo kase, sipa ler depase – bann zafer ki pu arive okazyonelman. Bizin gayn repons aplikasyon la dan dele, dizon 5 zur.
- Enn laranzman similer kapav fer pu werkshop plastisyin ek pu expozisyon dan kartye. Parey pu kur kreativ rayting, ubyin bann riyding.
- Leta bizin sutenir werkshop artis kot analiz lar ek pibliye zot reflexion-deba anform liv ek onnlaynn.
- Kontiyn donn sibsid pu sak grup lamizik ki tir albem, pu parti pu enn festival lamizik, pu kree enn spektak, e pu sak oter pibliye liv. Sa mars ase byin, apar lefet ki birokrasi la inpe tro lur.
- Leta ti bizin asire ki bibliyotek aste liv poet, ekrivin, oter Morisyin.
- Leta bizin antrepran pu organiz konkur literer pu literatir an Kreol ek pu tradiksyon literatir an Kreol. Gaynan bizin pibliye lor fre Leta.
- Leta bizin ankuraz devlopman fim klib pu vizyonn fim e debat lor zot konteni, sirtu dan lakanpayn ek dan Rodrig ek Agalega.
- Leta bizin retir tu lalwa ki permet sansir lor lar.

Zordi Leta depans buku larzan piblik lor enn konsepsyon "lar" ki anfet moribon, ki diviz dimunn an diferan "kan kominal", e an-konfizyon avek "langaz ansestral", ki an-realite vedir "langaz mor", ubyin an langaz Angle Franse, ki an-realite pa langaz maternel 95% dimunn Moris; langaz maternel li langaz ki nu respire, setadir nu koze avek presizyon e san reflesi lor striktir gramatikal ditu. E li dan langaz maternel sirtu ki veritab kreativite lar kapav epanwir. ■

Pu ki Lwazir vremem alaporte tu dimunn

Dernye Zedezil finn expoz enn mank fasilite lwazir zeneralize dan pei ki finn karakteriz reyn diferan rezim depi lindepandans.

Leta finn negliz devlopman infrastriktir e fasilite pu lwazir ek aktivite spor dan tu kartye vilaz ek lavil. Buku infrastriktir existan tro konsantre dan lavil ek byin suvan rezerve pu enn grup restrin klib ek individi. Rodrig, ki prodir buku bon atlet ek sportif, ena mwins infrastriktir ki lil Moris.

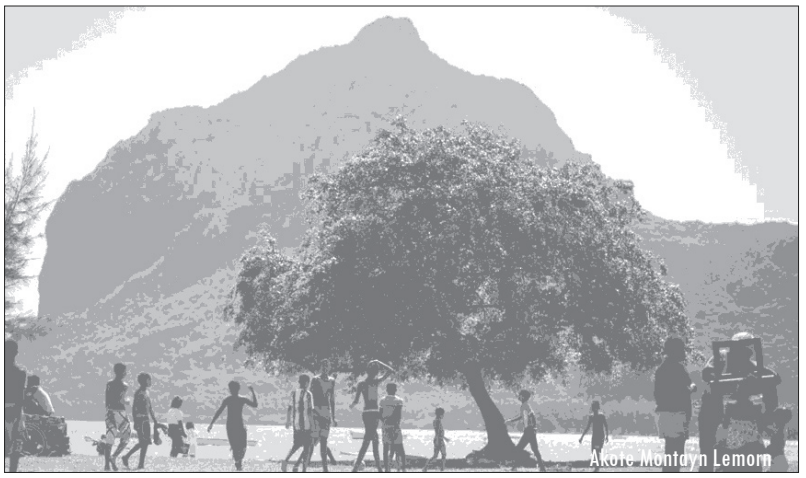

Ki ete lwazir?

Lwazir li seki dimunn kontan fer dan zot letan lib. Li kapav enn aktivite fizik ubyin intelektyel, ki dimunn fer pu so prop plezir e pu so epanwisman personel. Dimunn kapav osi desid pu pa fer nanye dan zot letan lib, pu zis repoze, pu fer pares. Gayn drwa fer pares osi. Kuma “Lindi kordonye” dan Moris. Sa usi li lwazir.

Dapre so definisyon klasik ki sorti depi Latin “*licere”*, lwazir vedir “pu et lib pu fer kiksoz”. Dan lepok Romin ek dan Lagres Antik lwazir ti asosye ar “liberte depi tu form obligasyon”. Ziska zordi ena tandans pu get lwazir an kontrast a seki dimunn oblize fer. Setadir pu get lwazir kuma seki nu fer andeor lekol ubyin andeor travay.

Lwazir v/s Travay

Zordi dan lepok modern ankor ena tandans pu get lwazir selman an opozisyon a obligasyon travay. Kumadir atraver pratik lwazir dimunn kapav liber limem depi fardo travay. Lwazir vinn kumadir enn antidot a mefe nosif ki travay mekanize, elektronik, e repetitif ena lor dimunn. E dan sa ka la se selman andeor travay ki travayer pu kapav liber li depi lafatig, depi tapaz, ritm infernal masinn, son kompyuter, zes repetitif lor enn kiybord. Isi lwazir wadire enn evazyon, enn fason pu travayer bliye limem, enn defulman.

Alafin lwazir ek lezot aktivite kreatif vinn met an-kestyon sa form travay inpoze par sistem kapitalist, kot travay li kuma enn fardo, kot travayer bizin travay long lertan, furni latas, kot li bizin swiv kadans infernal prodiksyon, sirtu lepok elektronik, kot travayer dan buku sekter redwir a sinp esklav. Ubyin, kuma dan buku nuvo sekter zordi, kot travayer pe sibir enn form alyenasyon emosyonel grav kot personalite travayer mem riske diforme, kuma dan Korl Sennters. Anfet lepok swadizan “globalizasyon”, ena buku dimunn ki travayer, me kol-blan ziska ase o-grade, ki fyer ki zot “pena letan”. Li finn vinn preske enn *status symbol* pu deklar ki u “okipe”.

Me, lwazir li inportan. E letan lib, konpletman lib, li permet nu epanwir, reflesi, resurs nu-mem. Ena de liv klasik ki fer eloz veritab lwazir: *Le Droit a la paresse* par Paul Lafargue, ek *In Praise of Idleness* par gran filozof ek matematisyin, Bertrand Russell.

Lwazir enn drwa

Dan LALIT nu panse ki lwazir enn drwa; li enn drwa ki finn rase depi explwatasyon travay salarye. Lepok esklavaz e sistem travay angaze, ti ena byin mwins lwazir, zis Dimans pu fer “korve”.

Apre enn gran revolisyon, kot nu nepli vann nu kuraz, me nu tu travay an-asosyasyon, lerla lwazir pu libere depi sa konparezon maladiv ar travay obligatwar e luvraz lakaz akablan. Li pu reprezant tu sinpleman sa letan ki fam ek zom dispoze pu numem, letan ki nu ena divan nu, letan lib pu kiltir, pu literatir, pu lar, pu lasyest, pu lamitye, pu lamur ek pu plezir.

Zordi lwazir-mem li menase. Li menase akoz ogmantasyon lertan travay. Kondisyon travay pe sanze de tel fason ki li pe vinn deplizanpli difisil pu lamazorite dimunn pu dispoz ase letan lib pu lwazir. Guvernman avek patrona finn marye pike pu amenn enn kanpayn agresif kuma 24/7, anfaver plis prodiktivite e profitabilite dan tu konpayni e lor tu sayt travay. Setadir zot pe ekzize ki travayer prodir plis, ki zot travay pli long lertan ubyin fer pli buku overtaym. E pli zurne travay long mwins ena letan pu lwazir. Donk, lalit pu diminisyon zurne travay, pu semenn 35 er u 30 er li inseparab depi lalit pu ki travayer ena plis kontrol lor kondisyon travay e pu ki li ena plis letan lib pu lwazir.

San konte ki akoz konpetisyon sistem ledikasyon, zanfan ek zenn osi nepli ena letan pu lwazir: buku zot letan fini dan leson ek revizyon.

Enn dezyem fason ki lwazir menase li akoz komersyalizasyon e privatizasyon lwazir. Depi inpe letan ena tantativ pu redwir lwazir a enn sinp marsandiz. Nu finn truv muv depi guvernman pu kree bann infrastriktir peyan lor laplaz piblik, dan zardin piblik. Mars-marse dan enn Shoping Morl inn

vinn ranplas lwazir kreatif.

Dusma-dusma lwazir pu nepli enn drwa. Li mem pe vinn kuma enn privilez, enn lix. Kan lwazir vinn enn marsandiz, lerla seki kapav peye ki pu kapav pratik sertin lwazir. Ena lwazir ki dayer ankor rezerve zis pu enn klas dimunn kuma tenis, ekitasyon, surfing, "lapes ogro" ubyin golf. Zordi ena mem lwazir ki pe vinn inaksesib pu gran mazorite dimunn. Akoz pri buku form lwazir finn vinn tro ser. Par exanp, enn biye sinema zordi kut plis ki enn zurne travay enn travayer lizinn Zonn Frans. Kimanier enn fami antye pu kapav al sinema? Mem pu al lamer, sirtu si u an fami, li finn vinn kuma enn lix zordi akoz pri transpor tro ser.

Privatizasyon sertin form lwazir pe mem ena enn lefe perver lor lavi dimunn e afekte fason ki dimunn servi zot letan lib. Zordi buku dimunn res zot lakaz pu get enn DVD Dimans e nepli al sinema an fami kuma lontan. Ena konpayni ki pe vann televizyon avek lekran zean, kumadir pe amenn sinema dan lakaz dimunn. Enn kalite lwazir selman pu dimunn ki ena kas pu aste sa nuvo teknolozi byin byin ser. Samem ki arive kan lwazir vinn marsandiz; lerla sertin lwazir pu vinn privilez enn poyne dimunn. E non enn drwa pu tu dimunn. Erezman, dimunn riposte. Par exanp, ena enn Fim Klib Gran Rivyer Nord Wes, kot dimunn ki ador vizyonn fim, reini tule mwa, get fim sinema rar, diskite.

Dan LALIT, nu truv lwazir kuma enn drwa, pa enn marsandiz. Donk li neseser ki dimunn ena sifizaman letan pu ena lwazir e bann aktivite lwazir bizin aksesib a tu dimunn.

Non a privatizasyon lwazir!

Si zordi lwazir e lespas pu dimunn ena lwazir pe vinn inaksesib, li angranparti akoz politik pu sey privatiz tu aktivite ki ena dan sosyete. Li form parti sa privatizasyon zeneralize ki pe ena partu dan lemond e ki pe afekte lwazir osi. Dan Moris nu pe truve kimanyer guvernman pe ankuraz komersyalizasyon bann plas kot dimunn abitye servi pu lwazir, kuma laplaz, larivyer e mem zardin piblik. Kumadir pe redwir travayer a sinp konsomater pasif enn form "lwazir konsomasyon". E lerla ki ena, kuma dan buku pei, devlopman enn veritab lindistri lwazir, enn veritab komersyalizasyon lwazir. Ki li, PTr, MMM, MSM, PMSD zot tu ena mem politik pu privatiz lwazir.

Demand LALIT

Lwazir bizin alaporte tu dimunn. Dan sak landrwa ki li vilaz u lavil, bizin ena bann fasilite pu tu dimunn kapav ena aktivite lwazir. Batir lor seki dimunn deza konn fer.

Kan pe devlop lwazir dan Moris nu panse ki bizin pran ankonsiderasyon lefet ki dimunn deza konn organiz sertin form lwazir kuma spesyal rut pu piknik, randone lafore, mont montayn, parti petang, zwe karom, mont bisiklet, organiz fim-klib. Alor bizin batir lor sa konesans ki dimunn deza ena la.

* Guvernman bizin bes pri tiket bis pu tu dimunn dan Dimans ek zur konze piblik.
* Bizin ena bann lespas ver trankil partu-partu dan sak kartye.
* Bizin met anplas bann fasilite lalimyer dan bann plas piblik kot dimunn abitye zwe petang.
* Kree lasal teat ek bon akustik pu ankuraz dimunn ki kontan teat devlop zot talan.
* Ranz bann lestrad piblik permanan pu ankuraz dimunn ki kontan fer lamizik .
* Bizin amenaz bann "camping site" kot ena fasilite dilo ek W.C pre kot bann laplaz pu dimunn kapav kanpe.
* Guvernman bizin aret tu proze privatizasyon lespas piblik, ki li zardin, ki li infrastriktir spor ek lwazir.
* Guvernman bizin rekizisyonn later tablisman kot neseser pu permet dimunn gayn akse a santye ki al ver lamer.
* Bizin amenaz bann fasilite gratis dilo ek W.C lor tu laplaz piblik deza ekzistan, e asir transpor piblik ariv kot lwazir ete.
* Minisipalite, Distrik Kawnsil ek tu Island Kawnsil, bizin asire ki ena lespas ver ki lib e ki aksesib a piblik
* Bizin kree bann zonn pyeton lib pu dimunn ki anvi pratik joging
* Bizin ena plas pu bisiklet rule an sekirite partu.

Ankuraz lwazir kolektif

* Guvernman bizin ankuraz devlopman bann kalite lwazir an grup kuma kur diswar pu anprann enn langaz, pu repar laparey elektrik, pu zwe lamizik. Sa kalite lwazir la li permet abitan enn landrwa zwenn e devlop enn serk kamarad lor baz enn lwazir. Sa kapav ede pu dekominaliz bann aktivite an grup dan Moris.
* Minisipalite, Distrik Kawnsil ek tu Island Kawnsil, bizin kree bann Joging Trail avek lekleraz dan tu kartye.
* Minister Ledikasyon bizin organiz pu ki tu kolez SSS sed zot zimnaz pu abitan landrwa andeor ler lekol.
* Met kompyuter avek akse innternet dan tu Sant Sosyal ek Vilej Horl. Kapav osi konekte plizir kompyuter ansam pu ankuraz bann zwe edikatif an grup.
* Organiz kur pu anprann zwe linstriman lamizik dan vilaz ek fobur lavil.
* Minisipalite, Distrik Kawnsil ek tu Island Kawnsil, bizin organiz kur lapintir, desin, skilptir gratis pu abitan landrwa.
* Organiz sinema mobil gratis pu abitan pu permet enn pli gran nomb dimunn get fim lor gran lekran
* Etan done Moris anture ar lamer bizin organiz kur pu aprann naze, plonze, aprann navige lor bato, kayak. ■

Spor Aksesib pu Tu Dimunn

Mobilizasyon popiler dan stad pu tu kalite spor pandan Zedezil finn montre ki ena sa dezir ek lintere pu spor dan Moris. Me malerezman politik spor ki diferan guvernman PT, PMSD, MMM finn amene e zordi MSM-ML pe aplike pa finn kree sifizaman fasilite infrastriktir sportif dan vilaz ek fobur lavil. Konplex prestizye kuma Kot Dor pa pu reponn a sa nesesite la. Bizin sirtu buku pli tipti infrastriktir dan tu rezyon.

Politik spor tu sa bann parti finn aplike kan zot opuvwar pa finn vremem permet devlopman bann infrastriktir sportif ki aksesib pu tu dimunn ki anvi pratik spor, e pa vreman favoriz emerzans gran nomb sportif ek lekip sportif de ot nivo dan Repiblik Moris, ni partisipasyon demas dan spor lor enn baz regilye.

Plas anplener pu pratik spor

Ena buku aktivite sportif ki fer anplener, dan bann lye piblik ki pa nesesit okenn lasal u kik form striktir fizik. Lontan tu zanfan ti pe zwe lor lari ubyin lor terin vag ki ti ena partu-partu uswa dan lespas divan lakur kot zot reste. Samem ti bann plas pli popiler kot tu zanfan ti pe zwenn pandan zot letan lib apre lekol e sirtu pandan vakans. Lor lari ki zanfan vilaz ek fobur lavil ti pe zwe futborl ar bul soset, met paryaz galupe, zwe lastik, kanet, laru, kuk kasyet, sapsiway, lamarel, badminntonn, gulidannta, e fil servolan. Sak zwe ti ena so sezon. E plas pa ti manke pu sa.

Me zordi lari mem nepli kuma li ti ete avan. Lari nepli enn plas lib e ansekirite pu zanfan zwe ubyin pratik kik kalite aktivite sportif akoz lakantite gro veikil, sirtu loto prive ki sirkile partu andan tu kwin vilaz e lavil. Akoz problem lozman finn agrave mem lakur dimunn inn vinn tro sere pu zanfan zwe. E terin vag kot zanfan kapav zwe finn vinn byin rar.

Zordi laplipar sa bann plas la ki dimunn ti kontan servi pu zot pratik aktivite sportif finn raptise net e mem disparet. Dimunn nepli gayn drwa al laba, nepli kapav servi sa bann plas la pandan zot letan lib. Buku sa bann plas la finn vinn bann landrwa kot enn poyne patron servi pu fer biznes, pu fer lamone zis pu zot konpayni, finn transforme an Sipermarse, Ipermarse ek Shoping Morl.

Terin spor ki pa kut ser ti bizin kree partu otur Moris ek Rodrig. Sa ti bizin inklir terin petang dan tu ti lokalite, “sime bisiklet” ki relye tu vilaz ek fobur lavil dan Moris, Rodrig, Agalega, “parkur joging ek marse” pu sak landrwa.

Problem infrastriktir kolektif

Ena lezot aktivite kuma spor inndor, ladans, yoga, aerobik, ki nesesit bann gran lasal, zimnaz ubyin dojo. Malerezman dan sa domenn la finn ena buku rekil. Nu finn res inpe par deryer. Malgre lefet ki dan dernye 15 an diferan Guvernman finn depans enn ta kas lor konstriksyon enn sertin nomb nuvo Sant Sosyal, Sant Zenes, Sant Fam e terin spor, sa bann infrastriktir kolektif la pa pe itilize kuma bizin. Buku sa bann plas la laplipar ditan res ferme ar gro kadna. Abitan landrwa pa gayn akse fasil laba. Sa li an-gran-parti akoz dan sa bann plas la ena enn birokrasi ki tuf tu linisyativ, ki pa ankuraz dimunn servi sa bann fasilite la kuma bizin. Parski pena enn sistem ki permet dimunn landrwa zer sa bann fasilite la dan enn fason demokratik. Alafin se sirtu enn elit profesyonel ki profit sa bann infrastriktir la. Avek nuvo Local Government Act ki pe detrir sa tigit demokrasi ki ti ena onivo sak vilaz, sa kalite problem finn agrave.

Anfet sa mank demokrasi la ki an-gran parti responsab pu degradasyon dan nivo spor parski li pa agrandi baz pu diferan spor. An-zeneral, pli buku dimunn fer spor, pli sans gayn bon zwer. Se selman kan bann zenn dan tu rezyon vilaz-lavil ena akse a infrastriktir sportif e kapav partisip an-mas dan aktivite spor ki kondisyon reini pu ki nivo spor onivo nasyonal vremem progrese.

Lontan ti ena tu kalite turnwa kuma pu futborl onivo lekol primer ek dan sak kartye. Sak klib spor ti ena so lekip Senior ek Junior osi. E ti ena so turnwa pu tulede kategori. Ti ena turnwa karom osi. E ziska ler, otan ki nu kone, pena mem enn *Federasyon Karom.*

Li vremem deplorab pu gete ziska ki pwin lespas piblik finn raptise par rapor a infrastriktir prive. Enn lexanp frapan se Vilej Horl. Lontan samem ti pli gran

lespas piblik dan vilaz. Zordi kan u fer enn letur dan vilaz, u kapav konstat lakantite gro batiman prive ki finn konstrir inpe partu me lot kote bann VilejOrl finn res parey, anterm zot siperfisi. Zot paret tipti net, o-pred gran gran magazin, gran gran kinkayri, Labank. Vilej Horl finn res sa ti lespas piblik ki zot ti ete avan. Apre 20-25 an nu ti kapav atann ki zot devlope an bann gran lasal konser ek zimnaz piblik. Me seki u truve zordi se bel lakaz prive e lye de kilt ki finn agrandi. Alor pa finn ena investisman dan devlopman sa bann lespas piblik ki ti kapav vinn bann veritab pwin rankont pu pratik spor dan rezyon riral.

Ki li Travayis, MMM, MSM, PMSD zot tu pa finn montre volonte politik ek vizyon neseser pu devlop enn veritab lintere pu pratik spor parmi lamas zenn dan lekol ek onivo tu rezyon Moris.

Futborl

Ena buku koze lor dezinteresman dimunn dan futborl. Ki so rezon? Anfet, li ena buku rasinn: nepli ena lekip futborl onivo primer kuma ti ena dan bann lane ’50. Nepli ena lekip futborl onivo Kolez; kuma ti ena par dizenn dan Kolez Rwayal ziska bann lane ’60, kot etidyan ti pe zwe dan Premye Divizyon anmemtan fer zot HSC. Avek televizyon ot-definisyon, buku dimunn prefer get match Lalig Angle, ki al get futborl dan landrwa. Kan ansyin laplenn ki ti popiler finn ranplase par Stad ki ase birokratize, bann lekip landrwa finn diminye.

Me, futborl parey kuma tu spor, li bizin popilarize onivo lekol. Anmemtan, lezot aktivite kuma zwe esek, zwe karom, zwe brij, ti bizin ankuraze, parmi zanfan ki reziste tro buku exersyon, pu rezon lasante ek ot.

Naze

Naze, ek natasyon, ase fasil organize dan Moris. Dan buku landrwa, ti kapav ena leson naze ki liye avek lamer ek larivyer, avek profeser byin antrene, osi byin ki ar pisinn piblik.

Demand LALIT

1. Re-introdir turnwa futborl onivo lekol primer ek kartye, pu tifi ek garson; pu sa bizin antrenn ek pran plis profeser P.E. ek spor dan lekol.
2. Konstrir nuvo zimnaz dan tu distrik ki aksesib a abitan tu vilaz ek fobur lavil.
3. Konstrir terin badminntonn, voleborl, tenis partu.
4. Konstrir parkur joging dan tu landrwa, kot dimunn an sekirite depi sirkilasyon loto.
5. Konstrir “bicycle paths” pu siklis ek bisiklet rule an sekirite depi veykil.
6. Batir terin petang dan tu landrwa.
7. Met dibut enn Federasyon Karom, pu ankuraz enn pastan ki deza ankre dan pei.
8. Bann infrastriktir existan bizin uver pu tu individi ek klib ki interese pratik spor, san birokrasi.
9. Bizin met dibut terin piblik ki polivalan pu pratik diferan kalite spor.
10. Bizin kontiyn devlop fasilite ek infrastriktir pu hanndispor dan tu landrwa ■

Lekonomi: de trwa eleman

LALIT viz enn sistem ekonomik alalong, kot kapital li dan lame totalite popilasyon, pa su kontrol enn ti-minorite iresponsab, setadir burzwazi. Me, antretan, LALIT ena pozisyon lor bann danze dan sistem aktyel:

Sistem taxasyon

Seki finn karakteriz sistem kapitalist neo-liberal, se rediksyon nivo taxasyon lor konpayni ek lor dimunn ris, anmemtan ki lamas dimunn mizer ek klas travayer sarye tu fardo pu finans depans leta, a-traver tax indirek kuma VAT e Excise Duty.

Biznes global (*ofshor*) so bi se pu ofer investiser etranze plis konsesyon tax kan zot fer zot kapital tranzit par Moris: alor zot usi zot pey mwins tax den peyi kot zot pe fer zot profi.

Partu dan lemond pe gayn sa mem tandans pu taxe dimunn mizer plis, e partu dan lemond leta pe gayn difikilte finans lasante, ledikasyon, sekirite sosyal. LALIT dir fode taxe dimunn enn pursantaz pli gran so reveni, pli so reveni gran. Anplis bizin taxe larises, limem.

Avek robotizasyon leta pu bizin taxe patron lor valer ki robo kree.

Det Piblik

Kan Leta so depans bidzeter depas reveni, lerla det piblik ogmante. Me sa li selman enn indikater ki pa neseserman byin itil. Parti politik tradisyonel tultan pe denons nivo elve det piblik. Me si Leta pran larzan prete pu finans proze infrastriktir ki ogmant kapasite prodiksyon, det piblik kapav ogmante, me li pa neseserman enn move zafer. Par kont, si Leta depans buku larzan piblik lor proze prestiz ki pa fasilit prodiksyon, lerla ogmantasyon det piblik vinn enn problem.

Nu viz depans larzan piblik presizeman pu devlop prodiksyon.

Investisman Direk Etranze

Sa se kapital ki konpayni ubyin individi lot peyi investi direkteman dan lekonomi Moris san pas par Leta. Sa kalite investisman la pa otomatikman enn bon zafer: si investisman la ogmant kapasite prodiksyon e kree lanplwa, sa li pozitif. Par kont suvan sa kalite Investisman Direk Etranze al dan spekilasyon imobilye, kuma vila e lotel turist de lix, Smart Cities e proze sirveyans kuma Safe City. Se dan sa kalite sekter la ki atir investiser parski ena plis profi pu fer a kur term. Alor malgre ki kapital pe rant dan lekonomi Moris, so lefe li byin negatif, e li fer plis ditor ki dibyin.

Seki dan LALIT nu revandike: Aret bayant later agrikol, e aret betonn later agrikol. Investisman bizin al dan prodiksyon.

ANTYE NU PROGRAM INPREYNE AR EKOLOZI

Lanvironnman ek Klima Mama Bul Later

Ekolozi li pa zis enn sapit apar dan Program LALIT.
Li form parti tu lezot sapit nu program.
Lagrikiltir bizin fer dabor dan enn fason ki respekte lanvironnman. Lindistri parey.
Biznes lotel, li osi, parey. Lapes, parey.
Biolozi ek ekolozi bizin form parti ledikasyon tu zanfan, tu adilt.
Lasante, li osi, li liye ar lanvironnman. Lalit Diego, li osi konsern ekolozi.
Alor, ekolozi ek lanvironnman, form parti tu laspe nu program.
LALIT liye lanvironnman dan nu kanpayn lor lezot size lor lekel nu pe deza amenn lalit.

Pu nu dan LALIT, *kriz ekolozi* ek *larwinn lanvironnman* nu mama bul later ek so klima agreab, li lefe direk piyaz ek iresponsabilite sistem kapitalist. Sa sistem la, li pa luvraz bondye, me enn sistem ki *imin* finn kree. E li enn sistem ki imin pu bizin demantle. Sa li proze politik LALIT.

Sistem kapitalis li responsab infliz ditor lor lanatir. E sa sistem la anmemtan anpes gran mazorite dimunn aret li fer sa ditor la – akoz tu kontrol li dan lame enn sel tipti klas ki dominn tu: klas kapitalist. E parmi klas kapitalist, ena enn seksyon pli devastater, pli iresponsab: klas kapitalist *inperyalist*, ki alatet gro, gro konpayni miltinasyonal, e ki zordi asontur su kontrol kapital finansye, pli fupamal ki tu lezot seksyon kapitalist. Sa bann konpayni prive la – ki prodwir prodwi petrolye ki polye ler ek later, ki prodwir pestisid, erbisid ek semans ki reziste sa bann prodwi la, ki prodwir armaman ki rwinn planet la, e ki depandan lor kapitalist finansye, setadir, konpayni prive banker, dan lasirans, dan imobilye, dan biznes larzan-fer-larzan – zot tu andeor tu kontrol demokratik.

Li inportan liye kanpayn onn-going avek lanrivonnman. Ala enpe lexanp:

Ferm Baz Diego Garcia e Netway tu Dese Nikleer!

Asterla kan ICJ ek Lasanble Zeneral Nasyon Zini fini konklir ki Diego Garcia li form parti Repiblik Moris, sa ena lefe. Li enn fe asterla. Me, ena matyer nikleer ki pa bon ditu pu lanvironnman, plis enn danze pu planet net, alor nu dir bizin demantel sa baz la, e netwaye. Bizin ferm baz net. Antretan, Guvernman Moris bizin fer demand formel pu inspeksyon pu matyer nikleer par IAEA lor Diego Garcia su Trete Pelindaba Treaty pu enn lafrik lib depi Zarm Nikleer. Bizin osi exziz inspeksyon pu minisyon kuma land mines. Tulde Trete Moris inn siyne, e Leta Moris ena enn syez dan Komite su Pelindaba, setadir AFCONE. E, kan baz fini ferme, fode UK-USA netway lamer ek later Diego Garcia. Ansam ar menas sanzman klima ek kolaps spishiz, ena danze konstan lager nikleer, ki li osi, li enn menas pu nu planet. Ena konfli ant USA ek Larisi, ant Lind ek Pakistann, USA ek Kore Dinor, Israel tultan pe rod lokazyon pu bombard Liran. Pu sa rezon la, LALIT apel pu tu pei siyne nuvo Trete UN pu Prohibisyon Zarm Nikleer, e osi pu fermtir tu baz militer etranzer dan tu pei.

Tablisman bizin aret mono-kiltir Kann!

Mem kan tablisman pe rul lor enn lapert, Leta pe truv mwayin pran nu larzan TVA pu donn sibsid lindistri sikriyer pu li kontiyn plant so kann. Sa mono-kiltir la, sa kantite pestisid ek erbisid ki rant dan later san okenn kontrol bizin arete! E, kan zot rul a lapert, anplas zot diversifye dan prodiksyon lor ase gran lesel prodwi alimanter bio, pu konsomasyon lokal e osi pu exporte, ki tablisman fer? Li al plede ar Guvernman pu gayn permi, pu gayn sibvansyon, pu li bayant so later, betonn li ar vila, e rwinn li ar terin golf steril pu zom ris, e pu zot fami ki res deryer gran-gran geyt. Sa fason ki Leta donn fever pu tablisman lisansye so 50,000 travayer, anplas rod travay alternativ, e pu bayant later pu ki li pa kree anplwa, li kriminel e sosyalman e osi anterm lanvironnman. Swin pu lanvironnman ek lanatir, li form parti dan planifikasyon lagrikiltir osi byin ki planing lavillakanpayn.

Lagrikiltir ek lapes

LALIT finn travay ansam ek enn 20-enn lezot lorganizasyon pu prepar enn Sart Sekirite Alimanter. Kan pe organiz nu later ek nu lamer (2.3 milyon kilomet kare), fode nu asir sekirite alimanter anmemtan, a nu protez lanvironnman natirel osi, anmemtan. Si pa fer sa, natirelman dimunn afame pu rwinn tu lagon, e byin suvan kup dibwa pu kwi manze. LALIT finn kree enn Sart Peser, pandan enn-de banane travay ansam ar peser.

Lamyant dan Lozman enn Kestyon Lanvironnman osi

Lakaz lamyant enn gran batay ki LALIT finn antrepran ansam ek abitan sa bann lakaz la. Ena plis ki 50 diferan landrwa kot tuzur ena lakaz lamyant, e LALIT pe fer travay politik dan tu sa landrwa la. Nu finn fer gran gran manifestasyon lari dan Ziyet ek Oktob lane dernyer, e pe kontiyne-mem, lor slogan “Guvernman Bizin Ranplas Lakaz Lamyant!”

LALIT finn osi amenn batay lor polisyon par loto, kamyon ek bis e anfaver *bicycle lane*, ek plas pu pyeton mars lwin san danze. Nu finn osi amenn enn lalit kont anpwazonnman indistriyel par diplon. E nu tultan liye sa bann batay lanvironnman la ansam ar lalit pu kontrol demokratik lor later, lamer ek ler otur nu planet.

Metro Express bizin parking bisiklet, parkur bisiklet ek lale pyeton!

Metro Express pu selman diminye polisyon si ena fasilite pu servi masinn prive mwins, pu diminye mini-bis ek loto prive, e gradyelman pa fye lor transpor prive.

Salte ek dese indistriyel ek dese o-nivo Landrwa

Tu lizinn bizin minimiz dese ki zot prodir, e viz zero dese toxik, inklir prodwi karbonn. Bi sosyete bizin sanze depi prodir zafer zetab ziska prodir zafer dirab. Kumsa kantite salte pu diminye. Sa bizin kumanse depi moman kot ena planing. e.g. militan LALIT ti dan muvman pu anpes introdiksyon butey plastik pu bwason gazez an 1990 ki ti amene ansam avek Association Consomateurs de L'Ile Maurice, ek so muvman boykot. Si nu ti reysi, problem plastik pa ti pu osi grav. Rodrig ena enn lavans lor lil Moris lor kestyon interdiksyon anbalaz zetab, e lor latitid anver lanvironnman. ■

5 fraktir dan lanatir ki bizin pran kont

1. Fraktir ant diferan klas dimunn, setadir enn gran mazorite dimunn dan klas ki sirviv par dimunn dan zot fami travay pu enn lapey (wage slavery). Bizin enn sosyete san klas. E manyer ariv laba se par enn mobilizasyon deryer klas ki travay kont klas kapitalist ki opuvwar. Sel manyer rezud sa kontradiksyon la, se par klas travayer sezi puvwar demokratik, li, e deposed klas kapitalist.
2. Fraktir ant dimunn ek so prop kuraz. Sistem kapitalist modern, li fors laplipar dimunn dan tu pei pu separ zot-mem depi zot kuraz. Sa vedir nu vann sertin ertan nu lavi an-esanz pu lemwayin sirviv, e lor kondisyon ki nu abandonn tu puvwar deside lor destin komin limanite. Tu desizyon inportan pran, pur lemoman, par klas kapitalist, enn klas byin minoriter.
3, Fraktir ant limanite ek so lanvironnman natirel. Nu ena tandans bliye ki nu pa andeor "lanatir", me nu enn kreatir natirel, nu-mem. Nu form parti dan lanatir.
4. Fraktir ant lavil ek lakanpayn – kot tu danre, kuma Marx ti premye pu analize, ki tire depi dan later dan lakanpayn atraver lagrikiltir, li al fini kuma swa siwrej swa salte, sirtu dan lavil. Li bizin resikle. E bizin ena plantasyon agrikol otur lavil.
5. Fraktir ant zom macho an-deor kontrol sosyal dan sistem patriarsi, e tu fam, zanfan ek laplipar zom ki sibir dominasyon par zom alatet yerarsi patriarkal. Dan Moris, lefet ki nu dir "li" kuma pronom pu "zom" ek "fam", li deza enn lavantaz, tandi ki lezot langaz dir zafer diferan, "he" ek "she", par exanp.

[Vizit nu sit www.lalitmauritius.org e servi nu serch-ennjinn google avek mo kle kuma "environment" ek "lanvironnman", "ecology" and "ekolozi". U pu gayn item nuvel, dokiman, program, odyo ek video.]

Kapitalis re-ser so kontrol direk lor Laparey Deta?

Zordi, kuma enn leson pu zanfan Form I, Prezidan pei ki pli pwisan, Donald Trump, li anfet enn kapitalist, limem, dan seksyon kapital pli pir ki ena, setadir, "imobilye" ek spekilasyon lor valer later. Alor, nu ena kumansman enn reyn direk par "kapital". Kapitalist inn plin pas atraver ti-burzwa ki politisyin profesyonel, e sertin, kuma Trump ek so fami, pe sezi Leta burzwa dan zot prop lame.

Zordi, kan syantist partu dan lemond, parti degos partu dan lemond, e zenn partu dan lemond pe lev lavwa kont polisyon ler, later, dilo du, lamer, pe alarme lor iminans kolaps spishiz ek sanzman klimatik, nu dan LALIT, nu form parti dan sa muvman la.

Bizin Get Listwar Piyaz ek Larwinn depi Lepok Kolonizasyon

Depi kumansman Moris, pandan 100 an su esklavaz, 100 an su langazman ek lalwa travay pu esklav libere, pandan ankor 120 an "wage slavery", sistem kapitalist finn fer ravaz lanvironnman ek piyaz larises agrikol ek minyer. Sistem kapitalist fer sa atraver anpes dimunn azir, atraver explwat e oprim nu tu. Ena enn trale lalwa ki anpes nu azir: lalwa lor trespas, lalwa lor propriete prive gran, gran porsyon later, lalwa kont rasanbleman lib e mem kont lexpresyon lib. Lagran mazorite imin finn sakrifye divan bondye Profi, parey kuma lanvironnman finn sakrifye, sa lanvironnman ki imin form parti. Nu stratezi dan LALIT, se tultan pu batir kapasite pu lamas dimunn azir, pu met latet ansam pu devlop enn konpreansyon an-komin lor ki bizin fer – pu sap planet, e pu sap limanite. Sa travay politik la, li inplik enn travay parmi lamas dimunn ki travay pu viv, e pa zis enn kanpayn pu konvink elit dan pei la.

Demand Imedya pu Klas Travayer Zordi

Depi ki Marx ek Engels ti ekrir Manifesto, ki dayer LALIT finn tradir an Kreol,
e depi ki zot finn kritik Program Gotha kuma enn parodi Manifesto,
ena enn tradisyon 150-an pase lor kimanyer kalibre enn program kolektif.
Enn kote, nu evit enn program maximalist, kot travayer pa konpran kimanyer sa kapav vinn vre,
lot kote, nu evit enn program minimalist ki gard nu eternelman dan sistem kapitalis.
Nu fer sa atraver enn program tranzisyonel.
Li inklir demand imedya.
Me, zot demand ki anmemtan ankre dan konsyans lamas dimunn,
anmemtan, zot permet klas travayer kumans poz kestyon revolisyon sosyalist.

Veritab Anplwa pu Tu!

Bizin anplwa stab par milye dan nuvo sekter alimanter ki ekolozik e ki gradyelman ranplas kann. Bizin anplwa, pa zis dan karo avek plantasyon modern, me osi dan lizinn prezervasyon ek transformasyon, dan stokaz, dan resers, dan transportasyon. Bizin anplwa osi dan enn nuvo lindistri lapes avek laflot bato ek infrastriktir resers neseser, e dan enn fason ki protez lamer inklir lagon. Si pena anplwa pu tu, bizin enn reveni garanti mansyel pu tu.

Semenn 40er lerla 35 er!

Bizin diminye ertan travay, ogmant lertan lwazir amizir robo kumans ranplas dimunn. Lapey bizin res parey, lor baz ki mem kantite prodiksyon pe fer.

Lapey bizin indexe!

Lapey travayer ek tu pansyon (ki reprezant lapey an-difere) bizin indexe ar ogmantasyon kudlavi. Kumsa lapey ek pansyon monte otomatik kan kudlavi monte!

Bizin pibliye aplikan pu travay!

Guvernman bizin afis lor so websayt lalist nom, landrwa dimunn reste, so kalifikasyon ek lexperyans e lalist kisannla finn gayn post la. Bizin ena enn rezon pu aksepte ubyin rezet enn aplikasyon. Sekter prive bizin swiv apre.

Ledikasyon ek lasante gratis!

Dan lepok danze privatizasyon, bizin lite pu ki tu dimunn res dan enn sel sistem ledikasyon gratis ek lasante gratis. Fode pa Leta rod met fonksyoner dan sistem klinik ek lasirans prive.

Transpor gratis pu tu dimunn

Traveling bizin verse par patron dan enn fon ki lerla asir transpor gratis pu tu dimunn dan pei.

Pansyon bizin res iniversel!

Travayer bizin kontiyn anpes re-introdiksyon "means testing" pu pansyon vyeyes!

Bizin ena swa pu pran larzan retret apartir laz 60 an!

Fode pa kontiyn mont laz retret. Si kikenn anvi kontiyn travay, li kapav, me li gayn so larzan pansyon laz 60 an.

Non a privatizasyon NPS!

Veye ki Guvernman pa al privatiz Plan Nasyonal Pansyon.

Enn Lakaz pu Sak fami!

Sak fami bizin ena enn lakaz ki li kapav peye. Fam bizin ena drwa lozman. Fode pa ena travay bat-bate e re-peyman lakaz regilye!

Diminye TVA!

TVA enn tax invizib, e li kont lintere seki tus mwins. Alor vo-mye mont Innkom-Tax ki vizib, e pran plis depi seki ris. Mem si innkom-tax paret enn fardo, li mil fwa pli bon ki TVA pu travayer e pansyoner.

Non a privatizasyon!

Non a privatizasyon servis piblik ki degrad kondisyon travay e detrir anplwa fix. Plito devlop sekter piblik:

Met lalwa Anti-Esklavaz!

Bizin enn lalwa ki fer li vinn enn ofans kriminel grav si anplwayer ubyin kontrakter pa pey travayer lapey ki li dwa pu so travay.

Opoz lalwa ki birokratiz sindika!

Sindika ti devet fonksyonn kuma enn lasosyasyon lib ek demokratik. Bizin anlev reglemantasyon lor sindika ki fer li vinn birokratik – depi inpoz ki liv minits an-Angle, ziska inpoz enn seri letap birokratik avan fer lagrev.

Pu lagrev lib!

Lalwa relasyon indistriyel met dele ek baraz birokratik pu blok lagrev pandan 5 mwa. Travayer, akoz li pa enn esklav, bizin lib pu et reprezante par sindika ki li swazir, e osi pu travay ubyin refiz travay. Lagrev, savedir kan travayer desid pu pa travay. Li pran desizyon kolektif dan lasanble lameleve, pa par balot sekre individyel.

Drwa-de-vot pu travayer lot pei apre 3 mwa!

Milyarder ki aste vila gayn drwa vote, me travayer depi deor ki travay isi pa gayn drwa. Jugnauth finn mem expilse enn travayer depi deor ki ti ena rezidans isi, setadir enn pilot marye avek enn Morisyenn, e ki ti Prezidan sindika.

Drwa Revok Depite!

Travayer pu kapav kontrol so eli pli byin si li gayn drwa revok li, kuma li fer dan sindika.

Drwa fer politik!

Pu plis demokrasi, fonksyoner bizin ena drwa fer politik aktif, ziska ran P.A.S. Li bizin vinn ilegal pu patron prive anpes so anplwaye partisip plennman dan politik. ■

Enn lalis priz pozisyon lor divers size pandan dernye 5 an

Anplis tu size deza mansyone dan nu program,
LALIT finn osi pran pozisyon lor plizyer lezot size lor sa 5 an.
Enn-de liste anba.
Me, pu plis detay, vizit nu websayt www.lalitmauritius.org,
lir Revi LALIT
ubyin so versyon dizital lor nu websayt dan seksyon “Documents”

Lor kestyon demokrasi

- Ki ete politik *elektoralist*? Lalit politik ki *pa* elektoralist.
- Fayit demokrasi burzwa.
- Demand pu revok Regulation ki ogmant kosyon kandida dan eleksyon zeneral depi Rs250 ziska Rs1,500.
- Kritik LALIT kont Xavier Duval, Lider PMSD pu so pozisyon lor klasifikasyon kominalo-etnik dan kad resansman e konsernan reform elektoral; explikasyon pozisyon LALIT pu aktivman lit kont tu form kominalism ek rasism.
- Propozisyon LALIT pu Reform Elektoral – pu anlev klasifikasyon kominal dan Sistem Besluzer.
- Kriz dan Leta Burzwa, analiz Leta lor letan
- Renuvel nu demand pu revokasyon *Prevention of Terrorism Act 2002* otur arestasyon Ish Sookun.
- “Dekolonizasyon: 50 an Apre Lindepandans: - Progre, Propozisyon pu Akseler Dekolonizasyon” - Sinpozyom pandan 2 zur 28-29 Ziyet 2018; antu, ena 11 papye pibliye lor 22 papye par manb LALIT.
- Kritik mezir dan bidze pu vann paspor Moris, pu vann sitwayennte Moris – ar milyarder ki ofer kas. LALIT finn deza fer kanpayn kont sa pratik ki Guvernman presedan finn devlope, setadir pu donn rezidans permanan e osi sitwayennte pu dimunn ki investi dan enn gro vila, ubyin dan enn biznes dan Moris.
- Rann piblik Lakor pu led depi Lind lor Agalega: demilitarizasyon tu teritwar Repiblik Moris setadir tu larad, tu lareopor inklir Diego Garcia/Chagos. Aret bayant tu later prive u piblik Repiblik Moris a milyoner lot pei
- Pu ki DPP res indepandan, kont muv Guvernman pu fer biro DPP vinn su Minis Lazistis
- Kritik danze 2 lalwa Bhadain, e *Good Governance and Integrity Reporting Bill* ek *Asset Recovery Amendment Bill* avek so amandman Konstitisyon ki donn Minis “good governance” puvwar exsesif ek abitrer.

Tromlin

Parey kuma Leta Moris finn reysi azir lor kestyon Diego Garcia/Chagos, atraver ka ki finn gayne dan UNCLOS, Zizman Lakur ICJ La Hay e vot masif Lasanble Zeneral anfaver dekolonizasyon Moris/Lafrik, LALIT finn fer apel pu Guvernman azir avek mem prinsip lor kestyon Lil Tromlin ek so Zonn Ekonomik Exklizif**.**

Zeografi ekonomik

Sa sanzman drastik dan peyzaz ekonomik an term zeografi, li vizib tutotur nu: gran gran Morl inpe partu dan lakanpayn, ansam avek fermtir otan mulin e lisansiman otan laburer kann; enn kus ot dan ti-burzwazi finn kit lavil, anmemtan, al ver lakanpayn ek lakot. Sa kalite kriz sosyal ki nu pe traverse, li selman kapav kumans truv enn rezolisyon apartir enn lalit politik pu egalite, kont linzistis; atraver enn program ekonomik alternativ ki viz pu kree lanplwa, pu amenn devlopman dan diferan rezyon riral e irbin.

Ekolozi Marxist

Nu get ekolozi depi pwindevi Marxist e nu denons emerzans swadizan ekolozist ki finanse par kapital. Linportans lalit kont polisyon, e lefe sa polisyon la lor lanatir bul later anzeneral, e lor sanzman klima an partikilye.

Danze ONG-izasyon lalit politik

Rol ONG dan frenn lalit pu sosyalism, ubyin pli pir. Natir ONG, Nesesite Lorganizasyon Klas Travayer, ubyin lezot grup oprime, ki indepandan depi Leta, Patron, Relizyon Organize, ek Lanbasad, dan lalit pu sosyalism (Sinpozyom lor ONG 30-31 Ziyet 2016)

Kont kapital finansye

Kolaps Bramer Bank ek BAI, Skandal otur bann Sistem Ponzi, zafer Alvaro Sobrinho ek so lyin avek Prezidan Repiblik, e *Mauritius Leaks* lor ofshor Moris demontre fayit ideolozi liberalism e sistem kapitalis. Nesesite pu pans enn sistem plis solider, pu pans e travay ver byin-et kolektif, kot prodiksyon pu organize otur satisfer bezwin bann dimunn.

Lor Klas Travayer

- Muvman sindikal fas a mitasyon ekonomik – inkapasite birokrasi sindikal pu vinn avek enn program initer pu mobiliz travayer pu defann drwa aki, dimann nuvo drwa ek met lalit de klas lor azanda
- Sanzman dan natir travay
- Expoz *Statistics Mauritius* so sistem kalkil sif lor dimunn ki pena lakaz ek dimunn ki pena travay permet Guvernman an plas kasyet veritab problem lozman ek somaz
- Ki kalite demand pu klas travayer fas a robotizasyon

Prayvi Kawnsil

Zafer Medpoint avek PM dan Prayvi Kawnsil UK, ex puvwar kolonyal kot Ziz UK pe desid lor sor premye Minis Moris enn pei indepandan. An faver, enn Lakur Dapel organize par pei Komonnwelf pu ki Leta Moris pa depann lor enn Lakur kot nu pena okenn kontrol demokratik

Analiz politik

- Duz fason pu zordi konn rekonet ki ete enn platform de-drwat
- Ki diferans ant term kalifikatif "gosist" ek "liberal"?
- Plizir lartik lor lamonte lextrem drwat onivo mondyal, inklir Trump.

Liberasyon Fam

- Adopte MLF so Platform Komin Fam *Mars 2019*
- Sanz lalwa pu ki laz maryaz revinn 18 an, setadir mem laz ki vinn mazer
- Ka abi sexyel Sef Misyon kont enn atlet otur Zwe Commonwealth dan Lostrali, LALIT dimann demisyon Prezidan Komite Nasyonal Olinpik pu so komanter inakseptab
- Kifer li neseser pu bann parti politik expoz ek disosye zot avek predater sexyel dan zot parti – lexanp dan Moris ek lezot pei

Spor

Reflexyon lor Zedezil Losean Indyin – ki kalite politik spor ek lwazir

Sutyin Travayer Sexyel

Sutyin pu Parapli Ruz e pu drwa "travayer sex" pu organize kont prostitisyon forse, kont vyolans polisyer e anfaver akse ar swin ek servis lasante piblik.

Drwa LGBTQ

Sutyin LALIT pu demand anfaver drwa LGBT (Lesbyenn, Ge, Bisexyel, Transexyel).

Selebrasyon muvman travayer lepase – lokal kuma internasyonal

- Selebre 40 an Muvman Degrev Ut 79 – devwar memwar pu aksyon eroik klas travayer kuma enn klas ek usi pu montre ki travayer ena kapasite pu azir ek li finn azir
- Selebrasyon 100an Revolisyon Larisi (1917-2017) – leson pu kontiyne lalit pu sosyalism.

Zile Zonn:

Plizir lartik lor Zile Zonn.

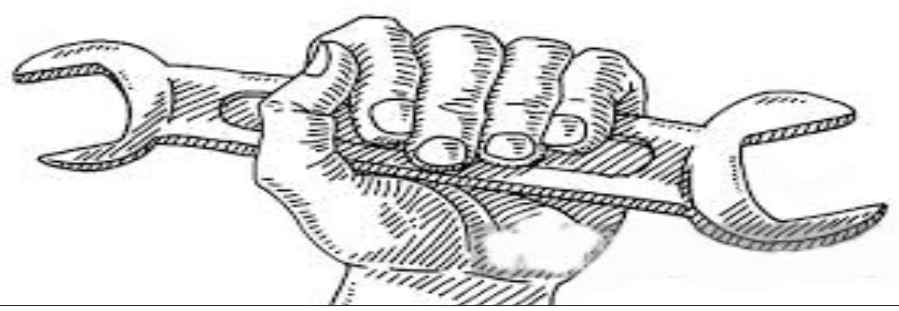

Program LALIT, li enn program ki pa finn sap dan ler. Ni li pa finn tripote zis pu eleksyon zeneral. Li enn program ki reprezant artikilasyon ansam trwa prosesis:

- Konsolidasyon nu prop lepase pandan 40-an lexperyans lalit tulezur, an-aksyon.
- Aprantisaz depi lexperyans lalit lepase, depi avan nu lepok – dan Repiblik Moris ek dan lemond.
- Letid teori sosyalist depi partu dan lemond.

Alor, nu program, li enn program pu amenn lalit, inklir pu eleksyon zeneral. Si u dakor ek nu program, u kapav exprim sa par vot kandida LALIT.

Pandan sa dernye 5 an la, nu finn selebre santener depi klas travayer Larisi fer Revolisyon 1917, pli gran sulevman kont kapitalism dan listwar lemond, sulevman ki finn asir 100 an drwa travayer partu dan lemond akoz klas kapitalist ti res tranble, osi byin ki selebre laniverser 40 an depi klas travayer Morisyin fer muvman Lagrev Ut 79 ek mobilizasyon Septam 80, pli gran sulevman kont kapitalism dan listwar Moris, sulevman ki finn asir 40 an lasante ek ledikasyon gratis, pansyon iniversel, manze sibvansyone – malgre kondisyon FMI-Labank Mondyal ki Leta Moris ti'nn siyne.

Amezir klas travayer amenn enn lalit dan so faver kont klas ki opuvwar, setadir klas kapitalist, sa program la pu gayn plis sutyin. Dan sa lalit la, pu ki ena laviktwar, nu bizin, antan ki parti politik, organiz enn artikilasyon konstan ek kreatif avek lezot lalit inportan:

* lalit kont patriarsi – kot fam an-avangard,
* lalit kont polisyon ek piyaz lanatir – kot zenn suvan an-avangard, e kot lepep Rodrig an-avangard;
* lalit kont inperyalism – kot lepep domine an-avangard, e kot li inportan gard lepep tu lil – Moris, Rodrig, Agalega, Chagos inifye kont minmiz inperyalist, deza lor Chagos ek Tromlin.

E, etan done, sistem kapitalist avek so reyn inperyalist, li opuvwar onivo mondyal zordi, lalit kont li, li osi, li pu enn lalit kareman internasyonalist.
Kumsa ki nu pu kapav ranplas sa sosyete inegal, kot enn minorite dimunn ki posed kapital pran tu desizyon, par enn sosyete veritableman sosyalist kot puvwar reyelman dan lame lamas dimunn ki travay pu viv.
Sa, li pu sirman pas atraver plizir eleksyon, me li pu bizin osi pas atraver enn sanzman revolisyoner dan lekel tu dimunn oprime partisipe aktivman antan ki klas oprime.